

A
KEGYES - TANÍTÓREND
KECSKEMÉTI FŐGIMNÁZIUMÁNAK
ÉRTESÍTŐJE

AZ
1903/1904-IKI TANÉVRŐL.

*

KÖZLI

DR. TÓTH GYÖRGY

IGAZGATÓ.

KECSKEMÉTEN,
NYOMATOTT SZILÁDI LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDÁJÁBAN.
1904.

A főgimnázium ünnepe.

Ritka szép ünnepet ült intézetünk f. é. június 19-én, mikor is a főgimnázium érdemekben gazdag igazgatóját, *Tóth György dr.-t* és a munkában buzgó osztályos társát, *Járvás Mihály* főgimnáziumi tanárt tanári működésük harmincadik évfordulója alkalmából tanártársaik és a hálás tanítványok lelkes ünneplésben részesítették.

A tanári pályán eltöltött harminc esztendő elég nagy idő; de mindenesetre elég arra, hogy azok iránt, kik ez évek leforgása alatt a hazai közoktatásügy szolgálatában állottak s tudásuk javával, lankadatlan buzgalmukkal fáradoztak az ifjúság vallásos és hazafias nevelése érdekében — kifejezést nyerjen ezen ünnepélyes évfordulón tanítványaik részéről a tisztelettel párosult hála, tanártársaik pedig elismeréssel adózzanak a lankadatlan buzgóságú igazgatónak és a fáradhatatlan tevékenységű tanárnak. A magyar tanügy két derék munkását ünnepeljük bennük, kik harminc év óta fáradságot nem ismerő szorgalommal, nemes önfeláldozással, tudásuk teljes erejével szolgálják a magyar közoktatásügyet s nevelik vallás-erkölcsös szellemben a jövő Magyarországot reményét, a serdülő ifjúságot. Kifejtett buzgalmuk, odaadó törekvésük sohasem számított más jutalomra, mint amit a boldogító öntudat, a jól végzett munkának salaktalan tudata nyújt.

Életük folyása csendes, zajtalan, de annál eredményesebb.

TÓTH GYÖRGY DR

TÓTH GYÖRGY DR.

1853. október 14-én született Veszprémben. Itt kezdte elemi iskoláit s a gimnázium hat osztályát is itt végezte, a hetedikre Székesfehérvárra ment s innen, szíve sugallatát követve, 1872. szept. 8-án a kegyes-tanítórendbe lépett Vácon. A próbaév leteltével a nyolcadik osztály folytatására Kecskemétre kerül, hol szép sikerrel letévén az érettségi vizsgálatot, a rend akkori szokása szerint próbaéves tanárnak megy Selmecbányára. Itt nyílt meg előtte az a pálya, melyen fáradhatatlan kitartással munkálkodva, évről-évre gyarapíthatá érdemkoszorúja hervadhatatlan virágait. Itt kezdte gyakorlati alkalmazásba venni azt, ami lelkének legfőbb óhaja volt, hogy Calasanzi Szent József ragyogó példáját követve, teljes szívvel-lélekkel az ifjúság nevelésének, oktatásának éljen. Selmecbánya után egy évet Magyaróvárott, egyet Sátoraljaujhelyen töltött, ugyancsak mint próbaéves tanár s ezen idő alatt a theologiai tanulmányokat is elvégezvén, 1877. aug. 10-én áldozópappá szentelték. A lelkes fiatal tanárt a következő iskolai év elején Budapestre helyezi a rendkormány. A tanárkodás mellett szorgalmasan látogatta az egyetemet, hogy szaktárgyaiban, a klasszika-filológiában, minél alaposabb jártasságot szerezzen. Buzgalmának, igyekezetének fénye sikere is lett s már 1880-ban tanári, 1887-ben doktori oklevet nyert.

A munkás élet főfeltétele az idő okos beosztása és a megállapított életrendnek betartása. Ebben a tekintetben Tóth György dr. helyesen osztotta meg idejét a tanítási munka, a szórakozás és mások tanulásának irányításában. Amellett, hogy iskolai kötelezettségeinek mindenkor a leglelkiismeretesebben megfelelt, talált időt az önművelésre s ismereteinek szélesebbkörű, többirányú gyarapítására is. Irodalmi munkásságának javarésze budapesti

tanárkodásának idejére esik. Átdolgozza Szepesi Imre Latin Alak- és Mondattanát s önállóan készít hozzá Olvasókönyveket; majd Vergilius Aeneisének VI. énekéhez ir praeparatiót.

Tizennégy évi budapesti tanárkodása alatt az iskolai élet minden ágában bőséges tapasztalatot szerzett; amellet társai szerették; kissé zárkózott természete barátai körében fölengedett s akit bizalmára méltatott és barátságával megajándékozott, azt változatlanúl, az élet minden körülményei között fönntartotta. A különben nagyon erős akaratú férfiú barátaival szemben mindig gyöngéd és figyelmes volt. Kötelességeinek teljesítésében mindig pontos; csöngetéskor a kilincs már kezében volt s az óra végén a tanteremből ő jött ki elsőnek, mert igazságszeretete nem engedte, hogy a tanulók szabadságidejéből elvegyen, sem hogy a magát meghosszabbítsa. Annak dacára, hogy önmagával szemben szigorú, tanítványai iránt, noha a kötelességteljesítést szorosán megkövetelte tőlük, mindig kegyes és jóindulatú volt. Ebből magyarázható, hogy tanítványai tisztelettel teljes ragaszkodással vonzódtak megnyerő egyéniségéhez s hosszú idők után is, mikor már régen kikerültek az iskolai falai közül, szeretettel gondoltak vissza a pontos, lelkiismeretes nevelő-tanárra, aki minden tudását, minden igyekezetét az ifjúságnak szentelte.

Széleskörű ismereteit s az iskolai élet minden ágára kiterjedő tapasztalatait nemsokára fokozottabb mértékben érvényesíthette, mert 1891-ben a lévai főgimnázium igazgatója s a társház főnöke lett. Új működési körében szép feladatok váraoztak a fiatal igazgatóra, melyeknek derekasan meg is felelt s az a hat év, melyet Léván töltött, minden tekintetben gyümölcsöző volt. A főgimnázium pontos, lelkiismeretes vezetőt nyert benne, a ház tagjai pedig olyan előljárót, aki nem a rangban és a hivatalos tekintélyben, hanem a munkában kivánt első lenni. A lévai társadalomban is előkelő szerepet vitt s szabad idejét, mely a társház és a főgimnázium sokféle ügyeinek végzéséből fönntmaradt, irodalmi munkásságnak szentelte s több közérdekű és tudományos felolvasást tartott (*A nevelésről, A tornázás hasznáról, Egy testi és egy lelki tehetségünkről*), melyek a *Bars* című

helyi lapban, melynek munkatársa volt, meg is jelentek. Több közérdekű hirlapi cikke mellett kiváló fontosságú az, mely az ifjúsági segélyező-egyesületek hasznát hangoztatva, meggyeszte élénk visszhangot keltett s a lévai főgimnázium ifjúsági segélyező-egyesületének megalapítására vezetett. Ez a hasznos ifjúsági egyesület, mely ma már mintegy 12000 korona tőkével rendelkezik, egyenesen Tóth dr. fáradságot nem ismerő buzgólkodásának köszöni létét. Önálló cikkei a lévai *Értesítőben*: *A szülők figyelmébe. A lévai főgimnázium története.* Ez utóbbi munka nagyban kiemelkedik az e nemű monografiák közül. A főgimnázium történetének keretében föltárja Léva városának majdnem száz évre terjedő műveltségi képét s egyúttal szép emléke — mint a *Bars* című lap írja róla — az Esterházy-Marczibányi s más előkelő családok, valamint Bars- és részben Hont-vármegyék és Léva város áldozatkészségének, mellyel a múzsáknak állandó szentélyt emeltek. Ez az alapos és kimerítő munka szerzője fáradhatatlan buzgalmát dícséri, ki amellet, hogy a főgimnázium felvirágoztatásán folyton buzgólkodik, ilyen monumentális és nagy értékű munka megírására hangyaszigorlalommal hordta össze az adatokat.

1897. óta áll a kecskeméti főgimnázium és társház élén. 1900. óta a rendi kormánytanács tagja. Köztisztelet és szeretet veszi körül itt is, mint mindenütt, ahol megfordult. Ide is elkísérte tanítványai szeretete és hálája.

Ünnepeltünk áldásos tevékenységének csak épen általános jellemzésére szorítkozhattam, mert szerénysége gondosan elhárítani igyekszik magáról minden érdemet. Kifejtett buzgalma, odaadó törekvése sohasem számított más jutalomra, mint arra, amit a boldogító öntudat, a jól végzett munkának tiszta, salaktalan tudata nyújt. Mindig azt tartotta szem előtt, amit Seume mond: „Tedd kötelességedet lelkednek minden erejéből s maga a tett legyen jutalmad !“

JÁRVÁS MIHÁLY

JÁRVÁS MIHÁLY.

Amint az áldásos munkában igazgatójával együtt osztozott, úgy az ünneplésből is méltán kiveheti részét érdemes tanártársunk, Járvás Mihály, akit szintén meleg szeretettel ünnepeltek tanítványai és tanártársai. Ő is szívesebben kitérne az ünnepeletés elől, de mi, tanártársai és a hálás tanítványok, megadjuk neki azt a legkevesebbet, amit harminc évnek csendes, zajtalan, de annál eredményesebb munkája megérdemel: az elismerést. 1853. szeptember 28-án született Kecskeméten, az Alföld szívében s itt szívta magába a magyar földnek, szülőföldjének egyéniségét annyira jellemző, rajongó szeretetét. A szorgalmas és törekvő ifjú szülővárosában végezte iskoláit s az érettségi vizsgálat letétele után 1873. szeptember 8-án a kegyes-tanítórend kötelékébe lépett, ahová magával vitte szülőitől öröklött vallásosságát és munkaszeretetét. A Vácon töltött egy évi próbaesztendő sok haszonnal járt számára, mert amellet, hogy a rend szabványainak keretébe illeszkedni igyekezett, jutott ideje arra is, hogy tovább képezze magát, hiányos ismereteit kiegészítse s jövő tanári pályájára komoly munkabeosztással készüljön. A próbaév elteltével a rend érdeke Szentgyörgybe szólította, hol a fiatal növendék öt éven át tanított s amellet maga is folyton tanult, képezte magát s a hittudományokat magánúton elvégezvén, 1879. április 28-án ünnepélyes fogadalmat tett. A következő iskolai évben Tatán találjuk, hol két évet töltött, közben 1880. július 4-én áldozópappá szentelték. Azután Kiszzebenbe került, majd, már mint rendes tanár, Debrecenbe, az előbbi helyen egy, itt két évet töltvén. Az 1885/6. iskolai évtől kezdve Vácon működött. Szaktárgyaiban, a történelemben és a földrajzban szép ismereteket gyűjtvén, bőségesen kamatoztatta azokat szeretett

tanítványai okulására. Történelmi lelkes előadásai, a beszédét jellemző erős fajmagyarsága, tüzes, hazafias érzése nem tévesztették hatásukat a fogékony ifjú lelkekre s maradandó emlékeként vésődtek tanítványai szívébe, kik mindig rajongó szeretettel csüggve lelkes tanárukon, élvezettel hallgatták hazafias hévtől s a magyarság összetartó erejébe vetett bizodalom reményétől áthatott előadásait. Vácról négy év mulva Nagykárolyba helyezték, hol hasonló buzgósággal és lelkesedéssel tanított 1894-ig, amikor a rend kormánya Nagykanizsára tette át s innen jött 1898-ban Kecskemétre. Lelkének legforróbb óhajta ment ekkor teljesezésbe; mert hiszen hazakerült, forrón szeretett szülőföldjére, kedves hozzátartozóinak szerető körébe. Itt tölti be zajtalan, de annál eredményesebb munkában tanári működésének harmincadik esztendejét. Ugyanazon odaadó buzgóság, nemes lelkesedés vezeti őt most is, mint pályája elején. Hogy milyen eredményes volt eddigi munkássága, tisztelőinek és hálás tanítványainak nagy száma bizonyítja, kik mindnyájan azt kívánják neki e szép ünnepen, hogy áldásos pályája továbbra is olyan eredményes legyen, mint eddig s hogy úgy lehessen, adjon neki ehhez erőt, egészséget és kitartást az Egek Ura!

*

Az ünnep lefolyásáról a következő műsor számol be: .

M E G H Í V Ó

A Kecskeméti Róm. kath. Főgimnázium Tanári Karának és Ifjúságának főtiszt. *Tóth György dr.* kegyes-tanítórendi kormánytanácsos, házfőnök, főgimnáziumi igazgató és főtiszt. *Járvás Mihály* főgimnáziumi tanár tanári működésük 30-ik évfordulóján 1904. évi június hó 19-én délelőtt fél 11 órakor tartandó *Iskolai Ünnepére*. Helyiség: az intézet tornacsarnoka. E meghívó egyúttal belépőjegyül is szolgál.

Délelőtt fél 9-kor Ünnepélyes Szent-Mise.

M Ű S O R.

1. *Üdvözlő.* Goll Jánostól. Előadja a főgimn. énekkar.
2. *A tanári kar nevében ünnepi beszédet* mond Szabó Ignác dr. főgimn. tanár.
3. *Köszöntő óda.* Sántha György VII. o. tanulótól. Szavalja Bende János VII. o. t.
4. *Az ifjúság üdvözlő beszéde.* Mondja Paschek Vilmos k. r. n. p., VII. o. t.
5. *Menechmus.* Piarista iskolai vígjáték a XVIII-ik századból. 3 felvonásban. Előszóló: Kisparti János k. r. n. p., VII. o. t. Prologus: Polónyi Jenő VII. o. t. Szinjátszó személyek: Menechmus: Kerekes József V. o. t. Ennó, rabszolgája: Dobozy Sándor VI. o. t. Menechmus-Sosicles: Szabó Jenő VI. o. t. Messenió, rabszolgája: Sántha Gábor V. o. t. Cylinder, fogadós: Hajagos József VI. o. t. Senex, Menechmus apósa: Polónyi Jenő VII. o. t. Orvos: Tóth István VI. o. t. Poroszlók. (Történik Epidamnusban, Görögországban, Menechmus háza előtt.)
6. *Intermezzo.* Mascagni „Parasztbecsület“ című operájából. Előadja a főgimn. zenekar.

A szépen sikerült ünnepség befejezése után Tóth György dr. igazgató emelkedett hangú beszédben mondott köszönetet mind a kettőjük nevében a tanári karnak, az ifjúságnak, Kecskemét város és a társintézetek képviselőitében megjelent uraknak, végül az egész ünneplő közönségnek s Isten szent áldását kérte mindnyájukra.

A nagy számmal érkezett üdvözlő levél és távirat bizonyossága annak a szeretetnek és tiszteletnek, mely az ünnepelek irányában oly sok oldalról nyilvánult.

E szép ünnepség alkalmából a mi forró óhajtásunk az, hogy működjenek továbbra is lankadatlan buzgalommal nehéz, de szép pályájukon, adjon nekik az Ég Ura kitartást és áldást nemes hivatásuk kötelmeinek teljesítéséhez, hogy még sokáig olthassák be az ifjúságnak, hazánk reményeinek szívébe ennek a három szent és magasztos eszmének tiszta tudatát: Isten, király, haza!

Szabó Ignác dr.

I. a)

Bánk mint férj.

Egyik jeles essay-írónk az irodalmi termékeket a népmesei hármastükörhöz hasonlítja, amely mutatja egyrészt az illető költő egyéniségét, másrészt a kort és társadalmat, melyben a költő élt, végül pedig kifejezője, mutatója az egész emberiségnek. Ez a hármastükör minden valódi irodalmi műben megtalálható. És minél kiválóbb elmének szüleménye az illető mű, annál világosabban, annál határozottabban tükrözi vissza az író arcképét, a kor szellemét és az emberi lelket. Az igazi remekművek épen ezen örökké igaz tartalmuknál fogva hatnak meg bennünket még évezredek múlva is. Az ilyen irodalmi mű egyúttal „eszköz az emberiség, az örök emberi lélek megismerésre.“¹⁾

Irodalmunk örök büszkesége a legjelesebb magyar tragédia, a „*Bánk bán*“ szintén ilyen hiven mutatja nagy szerzőjének lelkét, a kor szellemét és általában az emberi lelket. Nem lehet célom és feladatomban, hogy e nagy szellemi alkotást mindhárom szempontból vizsgálat alá vegyem. Bánk bán szépségeiről annyi jeles mester kimerítő munkája után újat, újszerűt nem mondhat a gyenge tanítvány. De ez nem is lehet célja gyarló erejének. Ez alkalommal csak arra kívánom e vázlatos fejtegetés kiterjeszkedni, hogy a tragédia főhősének, Bánknak, jellemvonásai közül részletesebben kiemeljen és megvilágosítson egyet, azt, amely tragikumának előidézésében nagyfontosságú: Bánk viszonyát családjához; jellemeznem kívánom a tragédia folyamán *Bánkot, mint férjet*.

Előbb azonban el kell egyet-mást mondanom a tragédiáról és annak lényegéről, a tragikumról.

¹⁾ Riedl Fr.: Bevezetés a magyar irodalomtörténetbe. Budapesti Szemle 1903. 295. l.

Minden dráma tárgya valamely küzdelem, melyet a hős az előtte tornyosodó akadályokkal vív. Ha ez a küzdelem a hős megsemmisülésével végződik, akkor az ilyen drámai műnek tragédia a neve. A tragédia valamely kiváló egyénnek erkölcsileg jogosulatlan szenvedélyéből származó összeütközését és ennek következtében beálló bukását tárja elénk. A kiválóság fontos tényező. Szellemileg és erkölcsileg kimagasló egyén a tragédia hőse, ki nagy célja eléréseért vagy bűnös eszközökkel, vagy bűnös túlzással vív; tehát kiválósága mindig valamely gyarlósággal, tökéletessége bizonyos tökéletlenséggel párosul s az összeütközést, illetőleg ennek nyomán a bukást sem a kiválóság, sem a gyarlóság nem okozza külön, hanem e kettő együtt, egymásba fonódva oka a hős bukásának.

Az összeütközés többféle lehet. A tragikus hős ellentétbe juthat önmagával s ellentétben állhat a külvilággal és az erkölcsi törvényekkel. Az összeütközés hevében megsérti az erkölcsi világrendet, tragikai vétséget követ el és ez bukását vonja maga után. A hős bukása eredményezi a tragikumot, amely tehát a tragédiának lényeges eleme.

A tragikum helyreállítja szivünkben a kizökkentett erkölcsi egyensúlyt. „A tragikum az a tényező, amely az igazságtalanságot megfosztja fulánkjától s kiengeszteli a lelket az aránytalanságokért, melyek valamely hős sorsában tapasztalhatók, bűnét és büntetését illetőleg.“¹⁾

A tragikum hatása lelkünkre mindig megnyugtató. A félelem és szánalom (c „tragikai ikerpár“) érzetét kelti bennünk. Mikor látjuk a kiváló emberek küzdelme elé tornyosuló akadályokat, féltjük őket, magunk is félelmet érzünk, de bukásuk után a szánalom érzete kél szivünkben a szerencsétlenek iránt. E kettős érzelem hatása főleg hat ránk, mert a hősök végigszemlélt küzdelméből látjuk, hogy az erkölcsi világrend megsemmisíti az ellene támadót, tehát minket meg megvéd, ha szerinte cselekszünk. E fölemelő érzés okozta tisztulás neve: katharisz.

Lássuk ezek után Bánk tragikumát általában. „Bánk bán tragikuma, amely megsemmisülésre viszi őt: az ő nagy szive, nagy szerelme, becsülete, hűsége, idealizmusa abban a szivtelen és önző, fajtalan és becsstelen, tolvaj és haszonleső világban, mely a kisebbekből összeesküvéket csinál, ő belőle pedig tragikai hőst.“²⁾

1) Rákosi J.: A tragikum. 74. l.

2) Rákosi: i. m. 52. l.

Rákosi Jenő e véleményével szemben Beöthy Zsolt azt mondja, hogy „a bán nem azért semmisül meg, mert általában nagy volt, környezete pedig aljas, hanem mivel nagysága nagy vétekre ragadta. Mert nemcsak Gertrud és köre, a merániak és jöttmentek teszik ezt a világot, hanem alkotják, még pedig jelentéktelenebb s végül uralomra jutott részében: egy gyöngye, de nemes hajlamú király és udvara, jó hazafiak és hű jobbágyok.“¹⁾

Bánk a király helytartója, távollétében tehát ennek teljhatalmú helyettese, a törvénynek őre, közbenjáró mintegy a nemzet és a fejedelem között. S mégis minden törvény ellenére önmaga vesz elégtételt magának, önbíráskodást gyakorol a rajta esett sérelemért és pedig igazságtalanul.

Hogy miképen fordulhatott ki ennyire magából, akkor láthatjuk legjobban, ha azt a jellemvonását világítjuk meg részletesebben, amely őt a tragikai összcsütközésre vezette. Bánk tragikumának alapja nem a pusztaság felségsértés és boszú. Háborgó lelkének fő tartalma: „a boszúérzelmebe fuladt szerelem.“ „Meggyalázott becsülete, megrablott szerelme boszúért kiált, de a boszúval mit se nyerhet, becsületét és szerelmét legkevésbé, a megoldás tehát a katasztrófa: a boszú és pusztulás és az erkölcsi rend, mely Gertrudis uralma által s nem Bánk gyilkossága által ki volt vetve sarkaiból, helyreáll a hős elterült testén keresztül.“²⁾

Erről az oldalról kívánjuk kissé megvilágítani Bánk jellemét. Kísérjük végig a tragédián s emeljük ki jellemének azon vonásait, melyek őt nevéhez és gyermekéhez, szóval családjához fűzik, hogy teljesen megérthessük katasztrófáját okozó nagy elhatározását.

Bánk neje és gyermeke falun éltek. Sokáig nem hozta fel szép ifjú feleségét a romlott erkölcsű királyi udvarba; de végre is engedett „bármint dörömbözött szerelemföltő nagy szive.“ De ezt csak Biberach gúnyos szavai állítják Bánkról. Ő nem volt szerelemföltő, csak nem akarta szép és ártatlan nejét az erkölestelen királyi udvar kisértő alkalmainak kitenni. Meglehetősen karkülönbség is lehetett köztük, ámbár ez éppen nem zavarta boldogságukat, csendes elvonultságukban boldogan éltek, s ha nem volt is oka nejét félteni, a nagy karkülönbség óvatossá tette a férjet s ennyiben a gyanú alapja már jó előre le van téve.³⁾

1) Beöthy: A tragikum. 322. l.

2) Rákosi: i. m. 59. l.

3) Gyulai: Katona József és Bánk bánja 216. l.

Melinda szerencsétlenségét szépsége mellett tapasztalatlansága okozza. „Ártatlan minden tapasztalat, szelid minden határozottság, naiv minden erély nélkül,“ mondja róla Gyulai.¹⁾ Bánk rajongó szeretettel csügg ártatlan nejjén, — de — félti is. Mikor az elégedetlenek országos körútjából titkon hazahívják, féltő szerelme rögtön gyanút fog, pedig még nincs oka erre. Gyanúja új, váratlan és még rémitőbb fordulatot vesz, mikor az összeesküvők feje, Petur bán, Melinda nevét ejti ki. Petur jól tudja, hogy Melindát veszedelem fenyegeti, de mert segítő eszközül akarja felhasználni a pártútés céljaira, nem mondja ezt el Bánknak, hanem ismerve Bánk nyíltságát, szigorú királyhűségét, ott ragadja meg, ahol gyöngé ember: a szerelmében s ezért mondja fukar szóval: „Jőjj . . . házamhoz. A jelszónk lészen Melinda.“²⁾ „Ez az első szúrás féltékenységére“ mint Arany mondja.³⁾ Bánk alig tud szóhoz jutni s fölzaklatott lelkiállapotában keresi az összefüggést a titok és Melinda neve között:

Melinda szép, mocsoktalan neve
Ma szemfedélül szolgál egy sötétben
Ólalkodó csoport között! — Titoknak
Lett zára a Melinda szabad neve.

A szörnyű gyanú teljesen gyökeret ver szívében:

. . . . azért futom-
E én az országot, hogy addig itthon
Fojtsák meg üdvösségemet?
.
Mit nyughatatlanítsz sötétes álom-
Kép! mit gyötörsz inceselkedő chimacra!?
Hát a világnak egyik pólusától a
Más pólusig, szerelmeimben, én
Miért öleltem mindent egybe? miért
Mindent? miért tebenned, oh Melinda!?
S egy ember — egy haszontalan por — az
Ütné ki ötet karjaim közül?

„Világot, világot“ akar ebben a homályban és hirtelen elhatározással eltökéli magában, hogy elmegy „a sötétben ólalkodókhoz.“ Ime „a szerelemföltés

1) Gyulai: i. m. 274. l.

2) Hevesi S.: Katona Bánk bánja 36. l.

3) Arany: Katona J. Bánk bánja 18. l.

csirája kipattan.“ A hazafin esett sérelem háttérbe szorul a magánemberen, a férjen esett sérelem előtt. Minden gondolata, lelkének tépelődése Melinda körül forog. Aztán eszébe jut, hogy hiszen Melinda az udvarnál van s tán épen veszedelemben. Vad indulata visszakergeti s ekkor tanúja Melinda boszús felindulásának, ki visszautasítja Ottót. A gyöngé szívü, érzékeny, szelid Melinda most sem a maga erélyével utasítja vissza Ottót. Szellemében maga mellé idézi Bánk bánt: ¹⁾

Bánk, Bánk emlékezek

Szavadra —

.....

Midőn kezem megkérte, nem rogyott
 Ő térdre — ! szép se volt igen; de egy
 Alphonsus, egy Caesar állott előttem!
 „Szabad tekintet, szabad szív, szabad
 Szó, kézbe kéz és szembe szem, — minálunk
 Így szokta a szerelmes: aki itt
 Letérdel, az vagy imádkozik, vagy ámit.“
 Ő mondta ezt, ámitó! és bizony
 Bánk nem hazud: s ezért megvet Melinda.

Ez a visszautasítás ékesen szóló bizonyítéka Melinda hitvesi szerelmének. Megértette Ottó szándékát s ha addig a tapasztalatlan, gyöngéd szívü Melinda részvéteből meghallgatta is a herceget, most a büszkeségében sértett, feddhetetlen hitves felháborodik a vakmerő közeledésre. Nem szánja többé Ottót, de megveti. ²⁾

Mindez megnyugtálja Bánkot, de ugyanakkor tanúja Gertrudis és Ottó párbeszédének. Érzí, hogy becsülete és boldogsága ideig-óráig biztosítvák ugyan, de fölöttük vészes felhők borongnak. Melinda ártatlanságáról meggyőződött. Szerelemföltése nem gyötri már többé. Nejét veszélyen kívül gondolja s a veszélyeztetett haza megmentésére gondol. Két kötelesség harcol lelkében egymással:

Itten Melindám, ottan a hazám —
 A pártütés kiáltoz, a szerelmem
 Tartóztat

¹⁾ Katona J. Bánk bánja. Magyarázta Péterfy Jenő 35. l.

²⁾ Hevesi S.: i. m. 50. l.

Mint a király személyének helyettese, mint igaz hazafi, teljesíteni akarja kötelességét, mellyel hazájának tartozik, még élete árán is.

Szedd rendbe lélek magadat és szakaszd
 Szét mindazon tündéri láncokat,
 Melyekkel a királyi székhez és
 A hitvesedhez, gyermekidhez, oly
 Igen keményen megvalál kötözve!
 Ugy állj itt, pusztán
 Két fátyolt szakasztok le:
 Hazámról és becsületemről. A
 Bocsánatot hörgés közt is mosolygom,
 Ha ölettetésem ezekért lészen! — Egy
 Mennykőcsapás ugyan letépheti
 Rólam halandóságom köntösét; de
 Jóhiremet ki nem törölheti.

Tehát a hazafi győz benne. Nem keresi fel Melindát, kinek hűségéről immár megbizonyosodott, nem megy a királynéhoz sem, mert titkos hazajövetele és késő látogatása botránnyal járhatna, — hanem szenvedélyeit fékezve, az éjjeli gyülekezőkhöz siet.

Mikor lecsendesíti és megnyeri a királynak az összeesküvőket, ön-
 gán nyer diadalt. Bánk itt jelleme magaslatát éri el. Alakja csupa verőfény.
 „Rendbe szedte lelkét“, „szétszakította azon tündérláncokat, melyek hitvesé-
 hez, gyermekéhez kapcsolták“, leszakasztá „a fátyolt hazájáról“. Elfojtotta
 a pártütést. A hazafi kötelessége előtt háttérbe szorult egyéni boldogsága,
 becsülete, ő maga is érzi, hogy nagy diadalt nyert:

Oh Endre! győzedelmeskedj te bár
 Országokon; de ilyen győzedelmet
 Mint Bánk neked nyert most, nem nyersz soha!

S épen ezen magasztos érzelmek hatása alatt értesül, hogy becsületén és boldogságán halálos sebet ejt a királyi ház egyik hercege. Újra kifordul ön-
 magából. Biberach szavai újra felkeltik gyanúját a királyné ellen. Még meg-
 menthetőnek hiszi Melindát, de lelke immár erősen háborog, s ő, a nyílt
 szívű, egyenes jellemű férfiú a csel ellen csel akar, bár először még tör-
 vényes elégtételt kíván s csak mikor Biberach „megnyitja szemét“, gondol
 ő is a „megengedhető ravaszkodásra“. Melinda megmentése a fő gondolat,

mely lelkét foglalkoztatja. A pártosokat, most már „barátait“ is együtt akarja tartani, maga sem tudja miért, de jól esik lelkének, hogy mindent elkövet neje megmentésére.

De hiába minden. Bánk nem menthette meg Melindát. Most már teljesen elsötétül lelke. Feledi a párttűtőket, akiknek azt mondta, hogy maradjanak együtt, hátha szüksége lehet rájuk. Melinda szavaiból a királyné teljes bűnrészességét eszeli ki. Felbőszült indulatában nejét is bűnösnek hiszi, holott előbb nem kételkedett ártatlanságában, most azonban ebben a mértéktelenül felindult lelkiállapotban nem tud logikusan gondolkodni. Majd megszánja a „szegény, szerencsétlen“ Melindát. Valóban az. Örömmel fogadná a halált is, csak menekülhetne lelki fájdalmaitól:

. . . . Oh ne mondd meg ezt
Testvércimnek: nem feleség — anya.

Ha már nem tekinthetem magam hitvesednek, kiméld meg bennem legalább az *anyát*. Az *anya* szóra eszébe jut Bánknak a mellékszobában alvó gyermeke. S mikor megpillantja a mosolyogva szendergő kicsikét, — megátkozza. Ez az átok Bánk lelkének nagy háborgását mutatja. Melinda szívébe azonban mélyen befűrődik az apának félig-meddig önkéntelenül mondott átka s ez az apai átok végső csapás Melindára. Elveszti lelkének egyensúlyát, megőrül:

. . . . Apa-átok egy anyáért!

Ez lesz rögeszméjévé. Melinda zavaros beszéde mély benyomást gyakorol Bánkra, mint Arany János mondja: „hánytorgó agyában *most először* fogamzik meg a *királyné meggyilkolásának eszméje*:

Épülj fel, izmosodj meg, gondolat! —

És valóban, e gondolat szemünk láttára *épül fel, izmosodik meg*, oly jelenetek következvén, melyek a királyné elleni bosszúnak gazdag tápot nyitnak.¹⁾

A Tiboreccal folytatott beszélgetés egészen feltárja Bánk háborgó lelkét. Most már nemcsak *becsületéért* fog bosszút állni, hanem *hazájáért* is. „Személyes sérelmében és az ország panaszában *jogcímrel* keres bosszúja kitöltésére.“²⁾ Jól esik neki, hogy átadhatja magát a hazafiúi fájdalomnak, enyhítheti háborgó lelkiismeretét és újabb indító okot találhat a tette. Csupa tűz, ki-

¹⁾ Arany J.: i. m. 203. l.

²⁾ Péterfy: i. m. 154. l.

törni készülő vulkán; de még uralkodik magán. Tiborecal haza akarja küldeni Melindát, hogy szerencsétlen nejét biztonságban tudja, ha őt tettéért baj éri. Fölkerekedik lelkében az apai szeretet is szerencsétlen gyermeke iránt, őt is biztosságba akarja helyezni, hogy *minden tekintet nélkül* megvalósíthassa tervét, mely már *tetté* érlelődött lelkében.

Jellemzők lelki állapotának sivárságára, teljes elfásultságára azok a szavai, melyekkel alvó kisedét felébreszti:

Fel puha ágyadból gyermek, nehogy
Megvesztegessen udvarunk szele!

Ne sirj, ne sirj! — csitítja az álmából felzavartat, hiszen egyszer úgyis fel kell ébredned, azaz meg kell tudnod a valót. El innen, el, hiszen könnyekben találsz irgalmat a fenevadaknál, mint az emberek között.

Ez az aggódó, féltő gond lelke sivárságában is mutatja Bánk bán gyöngéd apai szeretetét. Fölkeresi Mikhált, hogy gondjaira bizza a kis Somát. Benne teljesen megbizik:

Tudom, hogy ő előbb saját kezével
Megfojtja kedves húga gyermekét,
Mintsem hogy azt csak tőle elvegyék is.

Gyorsan követik egymást ezután a kibonyolítás jelenei: Melinda megjelenik a királyné előtt. Gertrudis nem tudja, hogyan viselkedjek vele szemben. Érti helyzetének veszedelmes voltát, mint az szaggatott szavaiból, feleleteiből kitűnik. Melinda zavart beszédéből megtudja a gyalázatos tettet. Megijed. Majd szánni kezdi a szerencsétlent, mikor ez tiszta eszmélettel és a mérhetetlen fájdalom hangján kiáltja oda a királynénak:

Add vissza egy anyának gyermekét —
Add vissza testvérnek testvéreit —
Add vissza férjét e tökéletesen
Megrontatott beteg lelkemnek is.

Fájdalma aztán örjögésbe csap át:

. . . . Csak ne lennél
Az, ami vagy: megátkoznialak. Oh,
Ti a szegény Melinda jó nevével
Ma egy egész familiát töröltetek
Az üdvözölhetők sorából el.

Átkozza férjem azt az esküvést,
 Mely engemet hitvesévé teve --
 Átkozza a szerette gyermekét,
 Mert a bojóthi Melinda szülte azt. —

 Gazdagon jövék házadba és
 Koldúsi módra költözök ki abból. —

S midőn a királyné — megindulva a szerencsétlen nő sorsán — szeliden távozásra inti s kezét csókra nyújtja, Melinda visszaütásítja a feléje tartott kezet s lelke végtelen keserűségében ismét tiszta eszmélettel vádolja a királynét:

Koronák bemocskolója! aki meg-
 Loptad királyi férjedet — kitépted
 Kezéből a jobbágyi sziveket,
 Áruba tetted a törvényt — nyomád a
 Nyomorultakat — mártírrá tetted az
 Erkölcset

Ime a szegény, a szánandó Melinda! szerencsétlen állapotának teljes tudatában mondja átkát a királynéra s arra kéri az Istent, hogy mentsen meg „minden tapasztalatlan sziveket körülétől.“

Kísérjük most Bánkot a királynéhoz. Az előbb még erős, uralkodni vágyó asszony megijed Bánk láttára; színlelt nyugalma clől meghátrál s hogy félelmét álcázza, később magával hozza Melindát. A szerencsétlen asszony nem tudja elviselni, hogy Bánk megtagadta. „Kösd be a fejem Bánk!“ mondja tébolyodva. A *hitves* e megnyilatkozása után nyombar: *anya* szólal föl benne. Eszébe jut az atya-átok s ijedten kérdezősködik gyermekéről. Mikor Bánk azt feleli, hogy „biztos helyen“ van, Melinda — kinek gyászos képzelete clőtt egyetlen biztos hely a halál — félig eszelősen kérdi: „Megölted?“ Bánkon erőt vesz a szánalom mellett a forró szeretet neje iránt s Tiborera bizza Melindát:

Menj, menj, Melinda, ezen becsületes
 Paraszttal és ne szégyeld el magad. —

A szelid beszéd megnyugtatólag hat a szegény nő lelkére. „Kiholt az atya-átok — oh Bánk, látlak-e megint?“ *Megint* mondja utána sejtellemmel, „elszorulva“ Bánk. Látlak-e megint ott, ahol olyan boldogok valánk s soha

többé azok nem leszünk? Az elcsendesült Melinda tiszta eszmélettel ismétli a mélyértelmű szót:

Igen -- *megint!* Mély siromon
Túl a halál szép halvány angyala
Meg fog mutatni *megint*.

Érzi szegény, hogy a halál neki jótévő „angyala“ lesz s megnyugszik, hogy a siron túl majd Bánkkal *megint* találkozik.¹⁾

Bánk megöleli szerencsétlen nejét s e szavakkal búcsúzik tőle:

Köszönts helyettem ősi
Váram — vezessen békével szerelmem!

Bánk e szép és megható búcsúszavai azt mutatják, hogy nemcsak szánta, hanem nagyon szerette is szegény a Melindát.

Bánk és a királyné magukra maradnak. A bán a megsértett férjnek minden keserűségével veti oda:

. . . . Oh, az én becsületem
Melinda elbúcsúzásával el-
Búcsúza; Mihál bánnal és fiammal
Elzaratott: ha még mi megmaradt,
Ezernyi sok szegény között hazámban
Felosztva van — minek az is?

Többé nincs nőm, nincs hitvesem; de „Melinda helyett köszönni kell.“ Ítéletet teszek. Elpanaszolja az ország baját; a magáét csak egy felkiáltással említi, de ebben egész fájdalma s lelkének minden keserűsége benne van: mikor az országba visszajöttem — találtam

Oh többet is, mintsem reménylheték!

Már rég elhatározta, hogy megöli a királynét, de hogy szándéka tetté válhasson, ahhoz egész sor külső körülmény szükséges: a királyné gúnyos beszéde, Mihál elzaratása, a csábító Ottó közbejövetele, mely végsőig forralja véré, végre a tör, mely akkor kerül kezébe, mikor az indulat már teljesen elhatalmosodott lelkében. S mikor végrehajtotta rettentő „ítéletét“ — „reszket a boszúálló“, de

¹⁾ Péterfy: i. m. 113. l.

Örvendj becsületem, lemosta mocskod
 A vérkereszttség — oh Melinda! ki!
 Ki! a *tető* mindjárt reám szakad.

Azt hitte, hogy a kiontott vér által új életre keltette becsületét, de kénytelen érezni az önvád súlyát is.

Erkölcsei érzése és megsebzett becsülete parancsolja rá ezt a megtorlást, ámde boszúja megállásával megbontja lelkének erkölcsi egyensúlyát. „Ami családi boldogságának összeomlása után még épen maradt lelkében, azt *önmaga* zúzza össze. De véres boszújától el nem állhat, és sorsában épen ez a tragikai kényszerűség.“¹⁾

Hátra van még a leszámolás, amellyel királyának tartozik. Elszánással, tettettet nyugalommal lép be s mikor meglátja a király mellett szerette gyermekét, kit Mihál Endre gondjaira akar bízni, elkapja onnan, mert félti, hogy az apa vétkéért tán fiát is büntetik. Ennyi szenvedély, ilyen lelkiállapot mellett is felülkerekedik szívében az apai szeretet. Érzi tettének súlyos voltát, de következményeiért is helyt áll. Lelkének hite már megtört, ami a multból megmaradt, az bizonyos elszánt büszkeség; de ez a büszkeség már feldúlt lélek jele. „Érzi, hogy közte és a többi emberek között minden kapocs elszakadt: — *egyedül* áll. *Vége*.“²⁾

Meg van a bojóthi faj
 Átkozva — eltört végistápjja is!

mondja Mihál. Bánk egy ideig még büszkén, dacosan, szenvedélyesen beszél; azt hiszi, hogy tette igazságos ítélet volt. Ezzel azonban már csak lelkiismerete előtt igyekszik magát igazolni. Most még szinte büszke rá, hogy ő s csak ő ölte meg a királynét; de ugyanakkor éri az első csapás, mert meghallja, hogy a kivégzett Petur átkot mondott az *alattomos gyilkosra*. Ez átok hatással van Bánkra, merevségéből „kienged“ s mikor a király „megholt hitvesének jőnévére“ össze akarja vele mérni kardját, Bánk leoldja az övét és a király lábai elé teszi:

Királyom! én veled nem harcolok!
 Szent vagy én előttem — Istenem
 S hazám után a legszentebb.

Megölhetsz.

Endrével szemben Bánk ugyanaz a hűségés alattvaló, mint volt azelőtt.

¹⁾ Hevesi: i. m. 147. l.

²⁾ Péterfy: i. m. 136. l.

Erre Solom mester akar megvívni vele, de jó Myska bán azzal a hírrel, hogy a haldokló Biberach vallomása szerint a királyné nem vétkes, tehát Bánk *orozva* gyilkolt. Most már erkölcsileg teljesen megsemmisül, „lelkének utolsó támasza is eltört. *A régi Bánkból csak a szerencsétlen atya és férj maradt meg.*“¹⁾ Mozdulatlanul hallja a vádakat s gyermeke védelmére még egyszer ösztönszerűleg kardjához kap. Ekkor „hirtelen messziről egy pásztori sip szomorún hallatszik — mind közelebb, közelebb. Bánknak elcsuklik a karja, reá támaszkodik a kardra, de az is végre kisikamlik alóla s a földre esik, melynek zördülésére mintegy álomból felébred.“ Figyelni kezd. Az ismerős dallamra feltűnik lelke előtt régi boldogságának képe s fájdalommal mondja :

Melinda! — Sirján ezt fuvassam, így
Enyelge sokszor. Oh Melinda! eltűnt
A szép idő — te fúvasd siromon.

De most el kell szenvednie a legnagyobbat: Tiborc hozza Melindát — hol-
tan. Bánk odarogy a szeretett hitves élettelen teste mellé s mielőtt lelke
teljesen elhamvadna, még egy utolsó szikrát vet benne a szerelem s a mély
és igaz fájdalom hangján siratja el hitvesét :

. . . . Hol a könny, amely ennyi kárt
Fel tudna olvasztani? Szaggassatok
Homloktokon sebeket s vért sirjatok;
Letépetett az Istennek remekje!

Mintegy enyhülést keresve megmaradt gyermekében, magához vonja anyja
fejénél térdelő fiacskáját, „de a gyermek csak vesztesége nagyságára emlé-
kezteti.“²⁾

Gyermek! te is sirsz? — könnyű a te könnyed,
Mint egy határtalanságban repülő
Porszem: *te kis szegény*, hiszen nem is
Tudod, mitől fosztottak meg — nem. — Oh
Melinda! serkenj fel; hisz ösmeréd
Te Bánkodat — *nem ezt akartam én* —
Nem ezt! —

.
Nincs a teremtésben vesztes, csak én!
Nincs árva más több, csak az én gyermekem!

¹⁾ Gyulai : i. m. 251. l.

²⁾ Gyulai : i. m. 252. l.

A fájdalom e nemes kitöréséről, — mely még egyszer nemes oldaláról, mint szerető férjet és apát mutatja Bánkot — méltán mondja Rákosi Jenő, hogy „Bánk siralma Melinda holttestén a világirodalom fényességéhez tartozik.“

Bánk teljesen megsemmisül. A király kegyelmét — újabb megalázását, kétségbeesésének újabb tetőzését — közönbösen fogadja. Hiszen neki megváltás volna a halál! Csak azt kéri, hogy Melindáját „illendően eltemtessék.“ —

*

Ime Bánknak és Melindának egymáshoz való viszonya, amint a darab folyamán jellemük vonásait mozaikszerűen összeállítani igyekeztem. Tán hosszasabban időztem a tragédia meséjénél, de főleg Bánk jellemének erről az oldalról való megvilágítása csakis így lehetséges.

Bánk önbíráskodva, nemcsak a társadalmi rend ellen támad fel, hanem önmagának erkölcsi létalapja ellen is — írja Gyulai: „midőn megalázott becsületéért boszút áll, egyszersmind megalázza mindazt, amin becsülete nyugszik: méltóságát, hitét, politikai elveit, büszkeségét. A nádorból törvénytapolódó, a király kegyeltjéből felségsértő, az alkotmányos államférfiúból forradalmár, a lovagból nőgyilkos, a büszke úrból megalázott szerencsétlen ember lesz. Külső- és belsőképe egyaránt elbukik. A költői igazságszolgáltatás teljes, a tragikum oly erős, minél erősebb alig lehet.“¹⁾

Bánk igazi shakespearai jellem: a szenvedélyek egész szövedékéből összetelve; de főpathosza a megsértett férj boszúja. Ebből fakad — mint láttuk — katasztrófája, mely ránk nézve kibékítő, mert a költői igazságszolgáltatás és a megtámadott erkölcsi világrend visszaállítása megnyugtatja lelünkét. Katona lángelméjének és Shakespeare-tanulmányának ez a jellem a legméltóbb gyümölcse. „Melinda, az eszményi feleség, mint Desdemona, nem a szemével, hanem a szívével szeret. Férje valóságos félisten. De épen azért, mert ez a két nemes jellem annyira megértette egymást, tör rájuk a gonoszság szelleme, hogy elszakítsa őket egymástól. Sorsuk bizonyosság arra, hogy nincs igazi boldogság a földön. Melinda karakteréhez akár Shakespeare is odatehetné aláírását. Azt hittem — írja Salvini, a nagy olasz tragikus,

¹⁾ Gyulai: i. m. 213. l.

Bánk bán hivatott és értelmes ábrázolója, — hogy nincs más író a világirodalomban, aki Kordéliákat, Imogéneket és Desdemonákat tudna megalkotni. De Melinda közjük tartozik az örök nőiség Pantheonjába.“

*

Kevés halandónak adatott meg, hogy olyan mélyen pillanthasson az emberi lélek mélyébe, mint Katona. Bánk bánja azonban nemcsak az emberi lelket, de a kor szellemét is hiven mutatja. „A világirodalomban nem tudunk drámairót — mondja róla Alexander Bernát — aki ily érett elmével látta volna huszonhárom éves korában a multakat és jövődöket“ „A nemzet — írja Beöthy Zsolt¹⁾ — drámairodalmának egyetlen termékében sem ismert annyira magára, mint ebben; ama nagy *nemzeti tragédia* éppen akkor folyó új felvonásának látta benne képét, melyben a *korona iránt való hűség* meg a *nemzeti szabadság szeretete* az uralkodó, s a sors által egymás ellenébe zúdított érzések. Petur szavai százszorosan gyújtottak s Bánk sorsa százszorosan részvétet keltett. Taps és lelkesedés üdvözölte mindenütt. Legkitünőbb művészeink: Egressy Gábor, Lendvay, Szentpétery, Fánecs, Jókainé, Lendvayné, vetekedtek jellemeinek ábrázolásában. Első műbíróink: Gyulai Pál, Arany János magyarázták szépségeit.“ S a Bánk bán megkezdte hódító útját, mert mint Szász Károly mondja: „az igazi nagyság, habár saját kora megérteni és méltányolni nem tudta is, a valódi lángész, mely korát megelőzte s éppen azért nem vihatta ki kortársai tapsait, nem hal meg a testnek halálával s egy későbbi felvilágosultabb vagy igazságosabb kor megadja neki az őt megillető koszorút, melyet saját kora tőle megtagadott vagy neki nyujtani elfelejtett.“

Mind e sok koszorú azonban már csak sirjára jutott a költőnek, ki arra életében hiába sóvárgott.

*

Ott pihen már a nagy szellem sirjában, melybe olyan korán és koszorútlanul szállott. De a hálás utókor kegyelete s a nagy fiára méltán büszke város megadja neki az őt megillető koszorút; emlékét pedig felújítja

¹⁾ Színműírók és színészek 127. l.

a nevét viselő irodalmi kör, mely a nemes város és minden szépért buzgó közönsége támogatásával módot fog találni arra is, hogy a költő immár pusztulásnak indult siremlékét halhatatlan fiához méltóval cserélje föl. A nemzet, mely nagyjainak tisztelettel áldoz, önmagát tiszteli meg.¹⁾

Szabó Ignác dr.

¹⁾ Jelen értekezést felolvasta szerzője a kecskeméti Katona József-kör 1903. nov. 11-iki ünnepélyes ülésén, s jelzett forrásai nyomán nem annyira eredetiségre, mint inkább arra törekedett, hogy a tragédia folyamán Bánk jellemének azon uralkodó vonását emelje ki, mely katasztrófája előidőzésében nagyfontosságú.

Használt források: Katona József Bánk bánja. Magyarázta, Péterfy Jenő. Budapest, 1897.

” ” ” ” ” Hevesi Sándor. Bpest, 1901.

” ” ” ” ” Arany János jegyzeteivel és tanulmányával. Budapest, 1898. (Megjelent az Olesó Könyvtárban is 1904.)

Gyulai Pál: Katona József és Bánk bánja. Budapest, 1883.

Beöthy Zsolt: A tragikum. Budapest, 1885.

” ” Színműirók és színészek. Budapest, 1882.

Rákosi Jenő: A tragikum. Budapest, 1886.

Alexander Bernát: Shakespeare és Katona. (Felolvasás a Kisfaludy Társaság 1902. febr. 9-iki ülésén.)

A kecskeméti Katona József-kör Évkönyvei.

I. b)

Menechmus.

(Plautus Menaechmi-jének átdolgozása.)

Iskolai vigjáték 3 felvonásban.

Történik Epidamnusban, Görögországban, Menechmus háza előtt.

Szinjátészó személyek:

Menechmus.	Cylinder, fogadós.
Ennó, rabszolgája.	Senex, Menechmus apósa.
Menechmus-Societes.	Orvos.
Messenió, rabszolgája.	Poroszlók.

Szinre került 1904. június hó 19-én.

I. FELVONÁS.

1. jelenet.

Menechmus, Cylinder.

Menechmus. Készíttess a mi számunkra magadnál ebédet!

Cylinder: Kiknek? Néktek?

Menechmus. Nekem és három barátomnak s peniculus parazitusnak, mivel mi vetélkedő viaskodással fogunk ma inni, hogy kitessék, ki legyen közöttünk a nagyobb vitéz az ivásban.

Cylinder. Amit parancsoltál, megleszen; mindent elkészítetek, amit csak kívánsz, de az ételek nemét add tudtomra.

Menechmus. Főzess nekünk kecske-kolbászt, avas szalonnát, füstös sódort, spékelt disznófejet, rántott gömböcöt vagy egyebet, annak módja szerint. Imé, az erszényem, fogd meg és végy mindent az én pénzemen és cselekedd, amint parancsolom. Étel se sok, se kevés ne legyen!

Cylinder. Nemde a vendégek száma tíz személyre mégyen, mivel négy és hat teszen tizedet. Te és három barátod négy, az ebédlesöd pedig hat helyét is kipótolja.

Menechmus. Már megmondottam a vendégek számát; a többire legyen gondod! Én most kimegyek a piacra, de megjelenek, amikor elkészül minden. (El mindkettő a házba.)

2. jelenet.

Menechmus-Sosicles, Messenió.

Menechmus-Sosicles. (A hajóról jön) Nem lehet a tengeren hajózóknak nagyobb gyönyörűségük, Messenió, mint amidőn a mély tenger-ről a szárazföldet szemlélhetik.

Messenió. Sőt inkább nincsen nagyobb fájdalom, hogy ha azon földet látandod, mely valaha a tiéd volt. De kérlek, mi végett jöttünk mi most Epidamnusba? Talán a történetek históriáját akarjuk leírni és azért kerin-günk a tengeren s szállunk ki minden szigeten?

Menechmus-Sosicles. Ikertestvérem nyomait keressük. Óh! minő okosan szólasz! De vigyázz magadra, hogy engem meg ne háboríts! Tudod, hogy nem bízzák kutyára a hájat.

Messenió. Már értem szavaidból, hogy aki szolga, nem úr az! Azért is, hogy ne húzzam tovább a pokrócot, mint ameddig ér, mégsem tartóztathatom meg magam, hogy ne szóljak. Hallod-e, Menechmus?! midőn be-tekintek az erszénybe, látom, hogy már szükében vagyunk a költségnek, és ha haza nem sietünk, kénytelenítettünk portékáinkat elvesztegetni. Azon-kívül nem tudod-e, minő emberek laknak ezen városban és miért nevezik ezen várost Epidamnusnak? Azért tudniillik, mivel innét senki el nem me-
het kár nélkül.)* Azért vigyázz magadra!

Menechmus-Sosicles. Hallgass, tökfejű próféta! Úgy értesz te a jövendeléshez, mint a hajdú a harangöntéshez.

3. jelenet.

Ugyanazok. Cylinder.

Cylinder. (Kijön a házból) Helyesen végeztem, dolgomat és pedig tulajdon ítéletém szerint gazdag ebédrel vendégelem meg a vendégeket. (Menechmus-Sosiclest megpillantva) Ime, Menechmust látom! Hozzá megyek és megszólítom. Üdvözlégly Menechmus!

Menechmus-Sosicles. Az istenek szerelmére! Tudod ki vagyok én?

Cylinder. Talán kételkedel ebben? Hol vannak a többi vendégek?

Menechmus-Sosicles. Miféle vendégek?

Cylinder. Az ebédlesöd és három barátod.

Menechmus-Sosicles. Az én ebédlesöm és három barátom? Bizonyára (Messenió felé fordulva) ezen ember megháborodott elméjében!

Messenió. Megmondtam ugy-e néked, hogy vigyázz magadra, mivel igen sok hízelkedő lakozik itt!

*) Szójáték Epidamnus és a latin damnum = kár szókkal.

Cylinder. Menechmus, felettébb hamar jöttél ebédelni.

Menechmus-Sosicles. Ifjú! felelj nekem, árulnak itt köteleket és minő áron? Ne! vedd el ezt a pénzt és akasztasd fel ezen magad, mert te bizonyosan bolond vagy, aki nekem, ismeretlennek oly nagyon alkalmatlan vagy!

Cylinder. Én Cylinder vagyok, nem ismeresz?

Menechmus-Sosicles. Én? Téged? Nem ismerlek, de ismerni sem akarlak annyira!

Cylinder. A te neved ugy-e Menechmus? Csakhogy tudom!

Menechmus-Sosicles. Okosan beszélsz, midőn tulajdon nevemen szólítasz. De hol ismertél meg engem?

Cylinder. Hol ismertelek én meg téged? akinek az én uram apósa!

Menechmus-Sosicles. Nekem bizonyára sem a te urad nem apósom, sem hogy te ki vagy, nem tudom.

Cylinder. Nem tudod, ki vagyok én? aki néked gyakran nyújtok poharakat, midőn részegeskedel.

Messenió. Óh, hogy nincs nálam valami, a mivel ezen embernek leüthetném a nyakát!

Menechmus-Sosicles. Te töltögettél az én poharaimba, midőn részegeskedtem, aki ezen mái napig Epidammust sem nem láttam, sem benne nem voltam soha!?

Cylinder. Hát te tagadod?

Menechmus-Sosicles. Tagadom valóban.

Cylinder. (Menechmus házára mutatva) Hát nem abban a házban lakol?

Menechmus-Sosicles. Veszítsék el az istenek, aki abban a házban lakik!

Cylinder. Te bizonyára bolondozol, aki önönmagadra átkot mondasz. Hallod-e Menechmus? Ha szómat fogadod, azon a pénzen, amelyet nekem akartál adni, magadat fojtsd meg, mert te ép elméjű nem vagy, amint látom, aki önmagadat átkozod.

Menechmus-Sosicles. Óh utálatos, haszontalan ember! aki nekem annyi alkalmatlanságot okozol.

Cylinder. (Félre, de Menechmus-Sosicles is hallja) Szokott tréfálni velem hasonló módon, midőn apósa nincs jelen.

Menechmus-Sosicles. Miféle apóst emlegetsz te?

Cylinder. Azt, akinek a leányával vagy házasságban.

Messenió. Mi a patvar bújt beléd, hogy oly sokáig alkalmatlankodol ennek!

Cylinder. (Messenióhoz, bosszankodva) Mi közöd van teneked velem? Én téged nem ismerlek, csak azzal beszélgetek, akit ismerek. (Menechmus-

Sosicleshez) Azért is Menechmus el ne távozzál innen messzire! Vagy hamarjában nem akarsz valamit parancsolni?

Menechmus-Sosicles. Parancsolom, hogy menj a legmagasabb akasztófára!

Cylinder. Bemegyek már, s megparancsolom az inasodnak, hogy vezessen be inkább téged, mintsem hogy idekünn ácsorogj. (El.)

Menechmus-Sosicles. (Messenióhoz) Nemde elment már? Valóban, igaznak találom előbbeni beszédedet, de azon csodálkozom nagyon, hogyan ismerhette ezen ember az én nevemet?

Messenió. Semmit sem lehet csodálkozni uram! Ezen nemzetnek az a szokása nagyon, hogy eselédjét kiküldi a tengernek kikötő helyére; ha valami idegen hajó érkezik, tudakozzák, hová való, hogy nevezik az urat. Azután az idegenekhez csatlakoznak és mindaddig hízelkednek, míg el nem vakítják; végre mindenétől megfosztva bocsájtják haza. Azért nekünk szemesnek kell lennünk, nehogy úgy járjunk, mint Bertók a csikokkal.

Menechmus-Sosicles. Te helyesen intesz engem.

Messenió. Akkor tudom meg, hogy én helyesen intettelek téged, ha okosan vigyázol magadra.

Menechmus-Sosicles. Hallgass egy kevéssé, mivel az ajtó megzördült. Lássuk, ki jövend ki azon? (Menechmus házának ajtajára néznek).

4. jelenet.

Ugyanazok. Ennó, szolga.

Ennó. (Magában) Már megterítém az asztalokat, elkészítém az ágycat, kellemetes illattal betöltém a palotát, hogy minden tiszta legyen; azon fogok iparkodni, amint szokás a vendégségben. (Széjjeltekingetve) De hol nagyon az én uram? kiről Cylinder azt mondotta, hogy az ajtó előtt áll. (Meglátva Menechmus-Sosicles) Ime őt látom! Kedves uram, nagyon csudálom, hogy te idekünn ácsorogsz. Minden készen van már, amint Cylindernek parancsoltad, s amint akarod. Azért, ha tetszik, méltóztassál az asztalhoz ülni és pedig minden késedelem nélkül.

Menechmus-Sosicles. Mi közöd volt neked valaha velem? Mi bajod nagyon most? Bizonyára esztelen vagy részeg vagy, hogy velem, ismeretlennel oly barátságosan bátorkodol beszélgetni.

Messenió. (Menechmus-Sosicleshez) Ugy-c, előre megjövendöltem neked ezeket! Most még csak a fának levelei hullanak reánk; de ha még 3 napig itt mulatunk, akkor az izmos fák fognak reánk dőlni. De engedd, hogy ezen embert megszólíthassam. (Ennóhoz) Hallod-é? hé! Hozzád szólok!

Ennó. Mit akarsz?

Messenió. Hol ismerted meg ezen embert?

Ennó. Itt, Epidamnus városában. Hiszen ez az én uram!

Messenió. Epidamnus városában? hisz ma lépett legelőször ezen városba.

Ennó. (Nem hederítve Messenióra) Drága uram, Menechmus! mi bajod vagyon néked? (Elsiet a házba).

5. jelenet.

Menechmus-Sosicles. Messenió.

Menechmus-Sosicles. Ezen ifjú helyesen nevez meg ugyan engem, meg kell vallanom. De csodálkozom, mi lehet az oka?

Messenió. Megszagolta pénzes erszényedet, melyet magadnál hordozol. Bízzad csak az én gondviselésemre.

Menechmus-Sosicles. Valójában helyesen ismersz te engem. (Átadja erszényét) Itt van, vedd el és viselj gondot reá. (Félre) Hadd próbáljam meg, engem vagy az erszényemet szereti-e?

Messenió. (Leteszi poggyászát) Ezt leteszem; hajósok, jól vigyázzatok reá! (El).

6. jelenet.

Menechmus-Sosicles. Ennó.

Ennó. (A házból kijövet Menechmus-Sosicleshez) Tessék bemenni az ebédlőbe; már elkészült az ebéd, melyet parancsoltál.

Menechmus-Sosicles. Én veled ebédet parancsoltam? (Félre) Ez állva álmodik, miként a ló!

Ennó. Nem velem, hanem Cylinderrel, akinek ezüsttel teli erszényedet kezébe adtad, hogy a piacról hozzon meg mindent, aniből magad és három barátod, meg az ebédlesöd jól lakhatnak.

Menechmus-Sosicles. Én Cylindernek kezébe adtam az erszényemet, hogy pénzemen ebédet készítsen? Micsoda bolondságot beszélsz te? Vagy talán álmodozol, midőn azt véled, hogy nekem itt barátaim vannak; hisz egy embert sem ismerek, mivel születésem napjától fogva ma léptem be ezen városba először, ma ebédeltem először itt a hajón, s most találkozom veled legelőbbször!

Ennó. Oda vagyok! Szegény fejem! Micsoda hajót emlegetsz, uram?

Menechmus-Sosicles. Azon hajót, amely gyakran megrongyolódott, gyakran fennakadt a tengeren s gyakran veszedelemben forgott.

Ennó. Esedezem már uram, szűnjél meg velem bolondozni! Hamar, jer ebédelni!

Menechmus-Sosicles. Bizonyára te nem engem, de más embert keresel.

Ennó. Hogyan lehetne ez? Mintha én nem tudnám, hogy te vagy Menechmus, Moschusnak a fia, akinek én szolgálatára vagyok rendelve, minekutána Syrakusa városából, ahol születtem, Epidamnusba vezényelt a szerencse.

Menechmus-Sosicles. Nem adod elő helytelenül ifjú, mind házamat, mind atyámat; de, hogy a szolgám légy, abban füllesztesz.

Ennó. Tagadod, hogy a szolgád vagyok? Odavagyok! Ez bizonyára az apósát is tagadni fogja.

Menechmus-Sosicles. Micsoda sátán bújt beléd, vagy miféle apóst emlegetsz?

Ennó. Azt, aki engem nagy áron megvásárolván, néked szolgál adott, hogy parancsolatod szerint mindent megtegyek és vigyázzak életedre.

Menechmus-Sosicles. Az én életem angyalául rendelt téged?! de ki?

Ennó. Az én pártfogóm, aki ím a kerítésen által amott jő, hogy a te megháborodott elmédet megorvosolja. Csak tekints hátra! Hát nem ösméred őt?

Menechmus-Sosicles. Épúgy ismerem, mint Kalchast. Egy nap láttalak vele.

Ennó. Mit? Tagadod, hogy ismertél engem s pártfogómat?

Menechmus-Sosicles. Azt fogom mondani valóban, ha mindjárt a tizedik öregatyádnak a századik öregatyját is előmbre hozod.

Ennó. Az istenek és emberek szerelmére! Kérlek, mi bajod vagyon?

7. jelenet.

Ugyanazok. Senex.

Senex. Ugyan mi lehet az oka annak, hogy Ennó oly hamarsággal ide hívott? Alkalmasint valami szélvész érte őket. Bizonyára perlekedésbe esett az urával, mivel máskor nem szokott könyörögve magukhoz hívni, csak midőn felháborodnak egymás ellen. De ime! Ennót látom a ház előtt álldogálni. Ide szólítom őt. Ennó!!

Ennó. (A közönséghez) Tiszteletére megyek az én pártfogómnak és üdvözlöm őt. (Senexhez) Az istenek szerencséltestenek téged legfényesebb érdemekkel tündöklő kegyes pártfogóm! ki a nap lovainak szeretete, a bogarak öröme, a hollóknak fehérsége, a békabrekegésnek oktatója, a csúszó-mászó és ugró állatoknak fészke vagy.

Senex. Neked pedig békesség! De miért kívántad az én jelenléteemet, hogy hozzátok jöjjetek? Miért szomorkodol? Miért fordult el tőled oly haragosan urad? Nem tudom, mi okra nézve civakodtok egymással? Azonban rövideden beszéld elő, melyik érdemes a büntetésre és pedig tüstént, semmi-féle szószaporitással ne élj!

Ennó. Én ugyan se nem hibáztam, se a legkevesebbel meg nem sértettem, de tovább nem akarok nála maradni. Azért is kérlek, drága pártfogóm, végy magad mellé!

Senex. Mi dolog ez?

Ennó. Böcsmérel engem és bolondnak tart.

Senex. Hányszor megparancsoltam már, hogy szófogadó és engedelmes légy uradnak és hozzám panaszkodni ne járj!

Ennó. Mindent megteszek kívánsága szerint, még pedig hamarébb, hogysen parancsolja. Ma mégis tagadja, hogy szolgálja vagyok.

Senex. Álmélkodásraméltó dolgokat hallok tetőled! Elmegyek hozzá és megszólítom. (Menechmus-Sosicleshez megy) Mond meg nekem Menechmus, miért vagy oly szomorú és haragos? Miért akarod elűzni szolgálodat?

Menechmus-Sosicles. Akárki vagy, akármiképen nevezzenek téged öreg, Jupitert és a többi isteneket hívom bizonyságul, hogy téged nem ismerlek.

Senex. Mi lelt téged? Vagy mivel bántott meg szolgálád, hogy így hánsz vele?

Menechmus-Sosicles. Tudd meg öreg, hogy ezen emberrel sem rosszul, sem jól nem bántam. Ha ennek a házába csak a lábamat is betettem, minden nyomorultnál nyomorultabb legyek!

Senex. Eszeden vagy-e, hogy oly nagy rosszat kívánsz magadnak és tagadod, hogy abban a házban lettél volna, amelyben lakol?

Menechmus-Sosicles. Azt állítod, hogy e házban lakom?

Senex. Te tagadod?

Menechmus-Sosicles. Pedig tagadom, barátom!

Ennó. Bizonyára csúfol téged is, óh pártfogóm!

Senex. (Ennóhoz) Te még sem tartóztatod szavad? (Menechmus-Sosicleshez) De már eleget tréfálódtál, most fogadd szavamat!

Menechmus-Sosicles. Kérlek, mi közöd van hozzám? Hová való vagy, miféle ember vagy? Mi rosszat cselekedtem tenéked, vagy ennek, (Ennóra mutat) hogy oly sokszor alkalmatlankodik?

Ennó. Nézd, nézd! pártfogóm! Miképen zöldülnek s szikráznak szemei?! Hogyan sárgulnak orcái és rángatózik homloka?! Lássad!!

Menechmus-Sosicles. (Magában) Hasznosabb lesz, ha bolondnak tartanak. Megháborodott elméjünek tetetem magam s így könnyebben elűzöm őket magamtól. (Göresös mozdulatokat tesz és eltorzítja arcát).

Ennó. Nézd, pártfogóm! mint reszket, tántorog s hogyan ellátja a száját! Mit tegyünk?

Senex. Szaladj el hozzám, jó ifjú!

Menechmus-Sosicles. (Bolondnak tetetve magát) Evoc! Evoc! Bachus! Evoc Bromius! Vadászni hívsz! A zöld erdőbe csalogattok engem?

Jól hallom ám, de nem távozhatom, mert balkézről egy veszett öreg őriz, s mellette egy kopasz bakkecske áll! . . . De íme! Apolló parancsolja nekem, hogy ennek a szemeit süssem ki égő szövétnekkal!

Ennó. Oda vagyok én, pártfogóm! Fenyeged, hogy kisüti a szemeim!

Menechmus-Sosicles. (Félre) Jaj nekem! Ezek engem igazán bolondnak vélnék, holott magok az esztelenek. (Az örvöngést folytatja) Nemde parancsolod Apolló, hogy öklömmel irgalmatlanul megsímogassam ennek az orcáját, ha szemem elől el nem takarodik, a legrongyosabb és legmagasabb akasztófára?!

Senex. (Ennóhoz) Szaladj házamba, kellemetes ifjú! hogy ezen megháborodott főbe ne üssön!

Ennó. Szaladok s csak addig tartóztasd őt, óh pártfogóm. (Útközben) Hogy ezt meg kellett érnem! (El).

8. Jelenet.

Menechmus-Sosicles. Senex.

Menechmus-Sosicles. (Félre) Nagy nehezen elűztem már azt a kecskebakot! Most ezen legtisztátalanabb szakálas capot, ezen részkető, megaggott baglyot támadom meg. (Örvöngve) . . . Azt mondod, óh Apolló, hogy ennek minden csontját, minden tagját összelörjsem azon bottal, melyet kezében tart?!

Senex. Megadózol érette, ha csak egy újjal is megérintesz engem, vagy egy lépéssel is közelítesz hozzám!!

Menechmus-Sosicles. (Örvöngve) Azt cselkszem, amit parancsolsz nekem, Apolló! Kétélű fokost ragadok kezembe s ezen megaggott öregget lecsontolom, azután meggyalulom, végre kivetköztetem bőréből és darabokra vagdalom!

Senex. Amint látom, ettől meg kell magam oltalmaznom!

Menechmus-Sosicles. (Örvöngve tovább) Sokat parancsolsz nekem, Apolló! Már azt javasolod, hogy fogjak be szilaj lovakat a kocsiba, melyek a fenevadnál is gyorsabbak; hogy eltíporjam ezen megvénült oroszánt! . . . Már a kocsiban ülök; már szorítom a gyeplőt; már a kezembe ragadom az ostort! Hajrá!! Repüljetez lovak, nyerítsetek kegyetlenül, sebes repültökben tapodjátok izzé-porrá ezen ocsmány szakálas öregget!!

Senex. Te lovakkal akarsz engem összetiportatni? Óh, végtelenül elhatalmasodott, nehéz betegség! Mennyire megrontottad ezen embert, aki előbb egészséges volt! Megyek és elhívom az orvost, hogy vegye elejét a veszedelmes betegségnek. (Eltávozik).

9. jelenet.

Menechmus-Sosicles egyedül.

Menechmus-Sosicles. Nemde, eltódultak már ezek szemeim elől, akik erőszakkal bolondot akartak belőlem csinálni? Ugy-e jobb léssen innen tovább illanni az agarak árával, míg bántódás nélkül lehet. (A nézőkhöz) Csak arra kérek benneteket, hogy meg ne mondjátok, melyik utcán szaladtam el, ha az öreg megérkezik.

II. FELVONÁS.

1. jelenet.

Orvos. Senex.

Orvos. Micsoda betegségben van Menechmus? Beszélj el, újra öreg! Rothadó hidegség vagy izzasztó forróság kínozza-e őt? Vagy tán a gyomra háborodott-e meg? Vagy a feje szédült? Vagy a körmei száradtak meg?

Senex. Mi dolog ez? Hiszen azon okból hívtalak téged ide, hogy megvizsgálván nyavalyáját, add tudtomra nekem és hogy gyógyítsd meg őt!

Orvos. Azt ugyan igen könnyen megcselekszem, hogy egészséges legyen s egyszersmind a szakálamra is fogadom.

Senex. Nagy szorgalommal akarom őt meggyógyíttatni.

Orvos. Én pedig nagy szorgalommal fogom orvosolni.

Senex. Imé! hol ácsorog öki gyelme? (Keresi mindenfelé).

Orvos. Vizsgáljuk meg szorgalmasan, mit cselekszik?

2. jelenet.

Ugyanazok. Menechmus.

Menechmus. Ezen napnak emlékezete mindig keserves és utálatos lesz előttem. A piacon senki, egyedül tévelgek, legszerencsétlenebb fejem!

Senex. (Az orvoshoz) Hallod, minő bolondságot beszél?!

Orvos. Szerencsétlennek nevezi magát.

Senex. Járulj kérlek hozzá és bánj vele okosságod szerint.

Orvos. Tüstént. (Menechmushoz) Üdvözlégy Menechmus! Kérlek, miért hányod-veted úgy tagjaidat? Nem tudod, mily nagy ártalmára van az a betegségednek?

Menechmus. Miért nem akasztod te fel magad?

Orvos. Mit beszélsz, Menechmus?

Menechmus. Mit akarsz?

Orvos. Mond meg nékem, amire kérlek. Fejér vagy vörös bort iszol?

Menechmus. Száradj meg a bitófán! Mit alkalmatlankodol a becsületes embernek?

Senex. (Félre) Már kezd lassankint bolondozni!

Menechmus. (Az orvoshoz) Mi közöd neked ahhoz, hogy fekete vagy fejr kenyeret szoktam-e enni? Haltollú madarat vagy repülő tollas madarat eszem-e?

Senex. (Az orvoshoz) Hallod-e? Kábultul beszél. Miért késel valami-féle italt adni neki, minekelőtte egészen utól nem éri az esztelenség?

Orvos. (Senexhez) Várakozzál elsőb egy keveset! Egynehány kérdést teszek fel neki.

Senex. (Félre) Megöli a sok beszéddel!

Orvos. (Menechmushoz) Mond meg nekem, szoktak-e szemeid néha kimeredni?

Menechmus. Mit? Talán azt hiszed, hogy sáska vagyok, te balgata ember!

Orvos. Szokott-e néha a gyomrod korogni?

Menechmus. Mikor jól laktam, akkor nem korog; de ha éhen vagyok, akkor szörnyen korog.

Orvos. Alhatol-e jóízűen naplementétől fogva napfeljöttéig?

Menechmus. Ha lefizetem adósságomat, akkor clalszom. Hogy vesztettek volna el téged Jupiter és a többi istenek, tudakoló sátán!!

Orvos. Hasonló szókkal többször élni ne merészelj!

Senex. (Az orvoshoz) Sokkal becsületesebben beszél most, mint ezelőtt, mivel előbb dühös kutyának nevezte szolgáját.

Menechmus. Mit mondtam én, öreg?

Senex. Eszeden kívül beszélsz, azt mondom.

Menechmus. De én . . . ?

Senex. Te, aki engem négylovas kocsival akartál összegázoltatni. Szemeimmel láttam, mit cselekedtél és füleimmel hallottam, mit mondtál. Azokról szemtől-szembe vádollok.

Menechmus. (Felingerülve) Én pedig tudom valóságosan, hogy te loptad el Jupiter fejről szent koronáját, azért zártak tömlöcbe. Amint innét kiszabadultál, az akasztófa alatt megvesszőztek. Jól tudom, loptál, csaltál, gyilkoltál! Nemde mindez elég, hogy rágalmaidat visszafizessem?!

Senex. Kérlek, drága orvosom, siess, adj be neki valami orvosságot. Nem látod, mennyire elérte már is az esztelenség!

Orvos. Legjobb lesz, ha az én házamba hozod őt.

Senex. Azt hiszed, így jobb lesz?

Orvos. Bizonyára, mert ott tetszésem szerint bánhatok el vele.

Senex. Amiképen tetszik, épúgy cselekedjél.

Orvos. Bolondító cseppeket itatok vele legalább hús napig.

Menechus. Én meg az akasztófára költetlek s halálra verlek harminc napig.

Orvos. (A senexhez) Keress embereket, hogy ezt hozzám hozzák.

Senex. Mindjárt itt lesznek.

Orvos. Addig én hazamegyek, hogy mindent elkészíthessek, ami szükséges. Rajta légy, hogy hozzám hozzák!

Senex. Én is elmegyek, hogy a fogdmeg legények parancsolatom végrehajtására készen legyenek. (El mindketten.)

3. jelenet.

Menechmus egyedül.

Menechmus. Elment az apósom, el az orvos, most egyedül maradtam. (Elkeseredve fohászkodik) De kérlek, óh Jupiter, mi lehet az oka, ezek az emberek bolondnak tartanak, pedig amióta megszülettem, soha beteg nem voltam, még egy óráig sem. Bolond meg épenséggel nem vagyok, mert én nem veszekedem, se nem perlekedem senkivel. Elmém ép, mindenkinek megadom, amivel tartozom; minden embert ismerek, hacsak azok maguk nem esztelenek, akik helytelenül engem annak tartanak. Haza szeretnék menni, de félek, hogy az inasomat is hasonló betegségben találok. Azonban megvárom, ki jó felém!

4. jelenet.

Menechmus. Messenió.

Messenió. (Nem látva Menechmust) Minő jutalmat érdemel az oly hű szolga, aki minden lehető módon azon van, hogy ura hasznára legyen! Mindent megtekint s helyére rak; gondoskodik urának távollétében, hogy semmiben fogyatkozása ne legyen; oltalmazza, mint anyja se külömben. Való, hogy becsülete nagy, sokkal nagyobb, mint a rosszaké és a hűség-telenké, akiknek méltó jutalma a verés, békó, hajhúzás, éhség szokott lenni, no meg tanítgatás szidalommal rántva és gyakor nyakleves, amitől a szemei is szikráznak az embernek. Én, mivel ezeket teljességgel le nem nyelhetem, gyűlölvén felettébb mindezt, azért is szorgalmasan és híven teljesítem uram akaratát. (Feleszmélve) De ime őt látom . . . !

5. jelenet.

Ugyanazok. Senex, poroszlók.

Senex. (A poroszlókhoz) Az istenek és emberek szerelmére kérlek titeket, szorgalmasan teljesítsétek mindazt, amit mondok nektek. Cselekedjétek meg tehát, hogy azon ember (Menechmusra mutat) ne érje a földet.

Ne féljeteK semmit fenyegetéseitől! (Nem mozdulnak) Miért állotok, mint a kőszál? Mit gondolkodtok? Miért nem ragadjátok meg? Én előre megyek az orvoshoz, hogy jelen lehessen, amikor megérkeztek. (El.)

Menechmus. Vége életemnek! Mi dolog ez? Mi végre jönnek felém ezen emberek? Mit akartok, könyörgöm nektek?! Mit kerestek? Miért vesztetek körül engem? (A szolgák felkapják és hurcolni kezdik) Hová ragadtok? Elvesztem örökre, ha ti, epidamnusi polgárok nem könyörültök rajtam. Eresszettek el!

Messenió. (Aki eddig a háttérben bámul és nem érti a dolgot) Halhatatlan istenek! mit kell szemcimmel látnom. Az én uramat ragadják el valahová ezek a zsványok, mint a kányák a csirkét!

Menechmus. Óh, ki bátorkodik most oltalmazóm és szabadítóm lenni?

Messenió. Én, én, szerelmes uram! Óh szörnyű gonoszság! Óh megbocsáthatatlan véték! (A poroszlókhöz) Eresszettek szabadon ezen embert!

Menechmus. Óh kérlek, akárki légy, ne engedd, hogy ártatlanul tömlöcbe vigyenek s ily nagy gyalázatot szenvedjek!

Messenió. De nem is engedlek! Megoltalmazlak és kiszabadítalak kezeik közül! Soha sem fogom engedni, hogy odavessz! Készebb vagyok inkább meghalni. Te azonban ragadd ki a szemét annak, aki hátul megfogott, én a többinek a hátán fogok eret vágni és megkenegetem orcájukat ökleimmel.

Menechmus. Ennek a szemét már markomban tartom!

Messenió. Jól van! Ti gonoszok, ti ragadozók, ti zsványok!

Poroszlók. Odavagyunk!

Messenió. Bocsássátok el tehát!

Menechmus. Öklözd őket!

Messenió. Távozzatok, fussatok, szaladjatok innen a tüzes istennyilába, vagy a leggyalázatosabb akasztófára! (Elszaladnak; egy hátrább marad, akit Messenió főbeüt) Jaj neked! ki utoljára maradtál. (Menechmushoz) Ezeknek az orcáját, oldalbordáját és hátuk gerincét jól megköpülöztem és pedig kedvem szerint! Egyébképen téged uram, ha alkalmas időben meg nem érkeztem volna, és segedelmedre nem lettem volna, a legsötétebb tömlöcbe ragadtak volna!

Menechmus. Óh drága ifjú! akárki vagy, az istenek legyenek mindenkor kegyelmesek hozzád és jutalmazzák meg cselekedeteidet, hogy ellenségem körnci közül kiragadtál. Valóban, segedelmed nélkül naplementéig nem tartott volna életem.

Messenió. (Bizalmaskodva) Tehát kérlek szépen uram, ha fáradságomért meg akarsz jutalmazni, tégy szabaddá!

Menechmus. (Csodálkozva) Én szabaddá tegyelek téged?!

Messenió. Igazságot kívánok, mivel megtartottam életedet.

Menechmus. Miattam valóban szabaddá lehetsz, mert Jupiterre esküszöm, hogy neked szolgálom nem vagy, s nem is voltál.

Messenió. Óh istenek! Mit hallok? Hát nem te érkeztél velem ide a hajón?

Menechmus. Valóban nem. Azért is szabadon mehetsz miattam akármerre.

Messenió. És azt megengeded nekem?

Menechmus. Örömet megengedem.

Messenió. Maradj itt békességben, én pátrónusom; most elmegyek a vendégfogadóba és a kezembe adott erszényt visszaadom; addig pedig várakozzál itten. (El.)

6. jelenet.

Menechmus egyedül.

Menechmus. Csodálatos dolgok történnek ma velem és pedig sokféleképen. Némelyek tagadják, hogy az vagyok, aki vagyok. Mások eszevesztetnek mondanak. Ez az ifjú, kit most szabaddá tettem, szolgálomnak tartja magát, sőt még ezüsttel teli erszényt is fog hozni, noha én neki egy fillért sem adtam életem folytában. Akármiképen van is a dolog, ezek különös történetek! Vagy talán merő álmok?!

III. FELVONÁS.

1. jelenet.

Menechmus-Sosicles. Messenió.

Menechmus-Sosicles. Hol köszülsz ily sokáig, engedetlen szolgál, minekutána megparancsoltam, hogy jöjj elém?

Messenió. (Csodálkozva) Én köszálok? hisz az előbb szabadítottalak ki a zsilványok kezéből, akik téged úgy vittek, hogy a lábad sem érte a földet; s mivel megmentettem életed, szabadon is bocsátottál! Ime az ezüstöd és erszényedet visszaadom! Kérlek, meg ne másítsd kegyes cselekedetedet, mellyel engem szabaddá tenni méltóztattál.

Menechmus-Sosicles. Én szabadítottalak fel téged?

Messenió. Valójában te, mivel vitézül harcoltam ezen ház előtt, ahol az isteneket és embereket hívád segítségül!

Menechmus-Sosicles. Én tettelek volna szabaddá? aki inkább magam szolgál lennék, hogysen elbocsássalak téged valaha magamtól!

2. jelenet.

Ugyanazok. Menechmus.

Menechmus. (A színpadra jön).

Messenió. Óh halhatatlan istenek, mit látok!?

Menechmus-Sosicles. Mit látsz?

Messenió. A te személyednek tulajdon hasonlatosságát.

Menechmus-Sosicles. Mit beszélsz?

Messenió. A te fizionomiád és ábrázatod annyira hasonlít emezéhez, (Menechmusra mutat) hogy ennél jobban alig lehet.

Menechmus-Sosicles. Csodálkozom rajtad, hogy még formámat sem ismered.

Menechmus. (Messenióhoz siet) Az istenek szerencsétlenségnek téged, nemes szívű ifjú, akárki vagy, aki megszabadítottál engem!

Messenió. Kérlek, barátom, mond meg nevedet, ha nem rested.

Menechmus. Többet érdemeltél te tőlem, hogy resteljem megmondani neked, amit kívánsz tőlem. Nekem Menechmus a nevem.

Menechmus-Sosicles. Nekem is.

Menechmus. Siciliában, Syrakusa városában születtem.

Menechmus-Sosicles. Az én lakásom és hazám is ott van!

Menechmus. Mit hallok én tetőled?!

Menechmus-Sosicles. Csupa igazságot.

Messenió. (Összezavarodva, Menechmushoz) Ezt ismerem; ez itt az én uram s én az ő szolgája vagyok. Előbb (Menechmus-Sosiclesre mutatva) azt véltem uramnak, akit megszabadítottam. (Menechmus-Sosicleshez lépve) Könyörgök neked, bocsásd meg, ha valamit helytelenül cselekedtem, vagy ha esztelenül megbántottalak szómmal!

Menechmus-Sosicles. Megvallom, esztelennek tartottalak. Hát nem te jöttél ki ma velem a hajóból?

Messenió. Valójában én. (Egyiktől a másik felé fordulva) (Menechmus-Sosicleshez) Te vagy az én uram! (Menechmushoz) Te keress magadnak más szolgát! Üdvözlégy! (Menechmus-Sosiclesre mutatva) Ezt tartom én Menechmusnak.

Menechmus. Én pedig magamat.

Menechmus-Sosicles. Micsoda költemény ez? Te Menechmus vagy?!

Menechmus. Magamat annak tartom, mert Moschus nevezetű atyától származtam.

Menechmus-Sosicles. Te az én atyámtól származtál?

Menechmus. Én épen nem akarom eltagadni tőled atyádat, annyival inkább tőled elfoglalni!

Messenió. (Magában) Hatalmas istenek! Segitsetek engem, hogy vélekedésem valósággá váljon! Ha képzelődéseim és itéletem meg nem csalnak, ezek ikrek és egy testvérek lesznek, mivel egy atyától valóknak vallják magukat s egy hazából valók! De félreszólítom az uramat. (Fennhangon) Menechmus!

Menechmus-Sosicles és Menechmus. Mit akarsz?

Messenió. Nem mindkettőtököt szólítom, hanem azt, aki velem érkezett ide a hajón.

Menechmus. Én nem érkeztem.

Menechmus-Sosicles. De én érkeztem.

Messenió. Téged szólítalak tehát; jövel hozzám közelebb!

Menechmus-Sosicles. Itt vagyok. (Félre vonulnak) Mit akarsz?

Messenió. (Halkan) Az az ember vagy megháborodott elméjű, vagy valóságos testvéred, mert én embert emberhez hasonlóbbat soha sem láttam, mint az tehozzád és te öhozzá; annyira, hogy lehetetlen a víznek a vízhez, tejnek a tejhez hasonlóbbnak lenni, mint ti ketten vagytok. Azonkívül azt mondjátok, hogy egy atyátok és egy hazátok van. Mire nézve javasolom, hogy menjünk hozzá és tudjunk meg tőle mindent.

Menechmus-Sosicles. Bizonyára helyesen intesz engem, amiért köszönettel tartozom néked. Kérlek tehát, ne késsél kikérdezni tőle mindent és ha úgy találsz, hogy az én testvérem, szabad emberré teszek.

Messenió. Remélem.

Menechmus-Sosicles. Én is azt remélem.

Messenió. (Fenn, Menechmushoz) Mit beszéltél az előbb? Amint emlékszem, Menechmusnak mondtad magad.

Menechmus. Úgy vagyon.

Messenió. Ezt is azon néven nevezik. Azt mondtad, Siciliában, Syrukusa városában születél. Ez hasonlóképen ott született. Hogy Moschus volt atyád, azt bizonyítád? Ennek is az volt. Most arra kérlek titeket, hogy kérdéseimre mindketten igazán és egyenesen figyeljetelek.

Menechmus. Megérdemled azt tőlem, hogy el ne titkoljak semmit se előtted, amit csak tudni kívánsz. Örömet felelek kérdéseidre.

Messenió. Nekem nagy a reménységem, hogy ti egymást testvéreknek ismeritek fel, kik egy atyától, egy anyától s egy nap születtetek.

Menechmus. Csodálatos dolgot említesz! Vajha végrehajthatnád, amit ígérsz.

Messenió. Megeselekedhetem, ha kérdéseimre igazán fogtok felelni.

Menechmus. Tetszésed szerint teszek, semmit el nem titkolok, amit tudok.

Messenió. Menechmusnak hívnak téged?

Menechmus. Megvallom.

Messenió. Neked is az a neved?

Menechmus-Sosicles. Valóban az.

Messenió. Moschusnak hívták atyádat?

Menechmus. Minden kétség nélkül.

Messenió. Hát a tiédet?

Menechmus-Sosicles. Azt is annak.

Messenió. Syrakusa városbeli vagy-e?

Menechmus. Bizonyára.

Messenió. Te is onnan való vagy?

Menechmus-Sosicles. Onnan való.

Messenió. (Félre) Eddig még megegyeznek szavaik. De továbbra is folytatom kérdéseimet. (Fenn Menechmushoz) Mond meg nékem, mire emlékszel legjobban, hogy hazádat elhagytad?

Menechmus. Midőn atyámmal elmentem Tarentum városába vásárra, akkor a sok ember között eltévedtem, elvesztvén atyámat s mások elraboltak.

Menechmus-Sosicles. Felséges Jupiter! Szánj meg engemet!

Messenió. Mit lármázol? Nem tudsz hallgatni? (Menechmushoz) Hány esztendő voltál, midőn atyádat s hazádat elhagytad?

Menechmus. Hét esztendő, mivel akkor kezdtek fogaim először hullani és azóta sem atyámat, sem hazámat nem láttam.

Messenió. Hány fia volt akkor atyádnak?

Menechmus. Ha jól emlékszem, kettő.

Messenió. Melyik volt közületek öregebb?

Menechmus. Mind a ketten egyidejűek voltunk.

Messenió. Hogy lehetett ez?

Menechmus. Egyszerre születünk mind a ketten.

Menechmus-Sosicles. Hatalmas istenek! Mily szerencsés órában vezéreltetek engem ezen városba? Oh, mily boldog vagyok és szerencsés!

Messenió. (Menechmus-Sosicleshez) Ha te közbe szólsz, én hallgatok.

Menechmus-Sosicles. Inkább én hallgatok.

Messenió. (Menechmushoz) Egy nevetek volt mind a kettőtöknek?

Menechmus. Épen nem; nekem az volt a nevem, ami most, Menechmus. Testvéremet Sosiclesnek hívták.

Menechmus-Sosicles. Óh gondviselő istenek! Feltaláltam rég óhajtott, szerelmes testvéremet! Lhetetlen magamat megtartóztatnom, hogy meg ne öleljem. (Megöleli) Szerelmes drága testvérem, az istenek szerencsétlessenek és boldogítsanak! Én vagyok Sosicles!

Menechmus. (Tartózkodólag) Miképen kaptad a Menechmus nevet?

Menechmus-Sosicles. Minekutána tudomásunkra jutott, hogy te és atyánk meghaltak, a nagyatyánk megváltoztatta nevemet és a tiédet adta nekem.

Menechmus. Elhiszem, hogy úgy történt, amint elmondtad; de felelj arra, amit kérdek. Hogy neveztük mi anyánkat?

Menechmus-Sosicles. Teuxemarche-nak.

Menechmus. Úgy van. Óh üdvözlégy véletlenül feltalált testvérem, (Megöleli) kit szüntelen óhajtottam.

Menechmus-Sosicles. Te is áldott légy nemkülömben, kit hosszas fáradozásom után feltaláltalak! Az örömnék legmélyebb tengerében úszok!

Messenió. (Menechmus-Sosicleshez) Szabadíts fel már engem ígéreted szerint!

Menechmus-Sosicles. Légy szabad!

Menechmus. (Messenióhoz) Nagyon örvendek, kedves jóltevőm, hogy szabaddá lettél. Im irántad való hajlandóságom jele: légy holtig barátunk, kedves Messenióm!

Menechmus-Sosicles. Édes testvérem, mivel a jó istenek megengedték, hogy, noha későre is, de végtére mégis feltaláltuk egymást, térjünk vissza hazánkba!

Menechmus. Tetszésed szerint kész vagyok mindent megtenni.

Messenió. Úgy-e elvisztek engem is magatokkal?

Menechmus-Sosicles, Menechmus. El!

Menechmus. Addig menjünk be hajlékomba, míg elindulunk.

Menechmus-Sosicles. Úgy legyen! (A közönséghez) Ti pedig nagy érdemekkel tündöklő úri hallgatóink, egy kevés várakozással legyetek! Tapsoljatok!

*

Plautus Menaechmi-jének átdolgozásairól.

Az arcvonásban, hajszerben, mozdulatokban, járásban és modorban egymáshoz hasonlatos ikertestvérek felesereléséből eredő komikum felhasználása kedvelt tárgyal szolgált már a görög vígjáték-íróknak, akik kihasználták és Didymoi vagy Didymai név alatt fel is dolgozták. (Schantz, *Geschicht. d. Röm. Litter. I. 40.*) Az új attikai vígjátékíró Poseidippos művéből vette át T. M. Plautus (254—184. Kr. e.) a félreismerésnek, a véletlennek oly nagy szerepet juttató s a világirodalmat megjáró „Menaechmi“ c. vígjátékát.

A legnagyobb tragédiáiról, Shakspeare „The comedy of errors“ (1623.) (Tévedések vígjátéka, ford. Arany) c. darabjában aknáza ki Plautus e művét, fokozván a félreértést még egy más ikertestvér szerepeltetésével.

Dramairodalmunkba Plautust, de Terentiust is, először a piarista drámaírók vezették be. Pállya István, Dugonics András, Simai Kristóf, „a magyar Plautus,“ nemcsak fordítottak tőle, de több darabját átalakítva színre is

hozták. Hogy a piarista-írók figyelme a bibliai és erkölesi tárgyú mesék mellett Plautus és Terentius felé fordult, az érdemes Kátsor Keresztély érdeme, aki már 1764-ben felhívta a noviciusok figyelmét — minden akkori piaristát a drámairásra is előkészítettek — e klasszikus vígjátékirók addig ismeretlen műveire. (Bayer, A magyar dráma tört. I. 67.)

Menaechmit először Dugonics fordította le 1766-ban Vácon, s azt „mocskaitól megtisztítva“ elő is adatta tanítványaival Salbeck Károly h. püspök jelenlétében. (Prónai, D. A. életrajza. 53.) Majd 1807-ben újra átdolgozza s teljesen átalakítja, a cenzúra elé terjeszti, de kinyomatása épúgy, mint Rájnis Józsefnek: „Az ikerek,“ egy köztetmény, 5 felvonásban c. átdolgozott vígjátéka ismeretlen okból napvilágot nem látott. (Rájnis ez átdolgozása „A magyar Parnassus, azaz a magyar Helikonra vezérlő Kalauznak második kiadása . . . stb.“ „Követés“ rovat alatt van s az Akadémia kéziratárában hever. Hénap, Figy. XVII. 177.)

A XVIII. sz. 90-es éveiből még két Menaechmi-átdolgozásról kell megemlékeznünk, amelyekről azonban a címükön kívül egyebet nem tudunk, azt is Bayer idézett művéből. (U. o. 149, 190. l.) Az egyik Mérey Sándor munkája: „A két egyhasiak.“ 3 felv. 1796., a másik egy ismeretlen erdélyi színműirőé: „Az egy hassal születettek.“ 1793.

Nem említve Plautus többi vígjátékának feldolgozását, mindez világosan mutatja, hogy Plautus bő forrása volt iskolai drámáinknak, s a plautusi vígjáték stílusa, mint Bayer mondja (u. o. 88.), annyira meghonosodott az iskolában, hogy ott a vígjátékot nem is tudták másnak képzeln.

A plautusi átdolgozások közül való a fent közölt Menechmus, amely így, annyi akadály után s a sors kegyetlensége miatt most jelenik meg *először nyomtatásban*, a kecskeméti házikönyvtár kéziratai közül. A kézírás a XVIII. sz. végére vall; az átdolgozó piarista-író nevét kikutatni eddig nem sikerült. Dugonicsénak tarthatnók — a sok dugonicsi közmondás erre utalna. Az 1766-iki átdolgozás másolatának nem tarthatjuk, mert Prónai dr. értesítése szerint már a darab személyeinek különbözősége (Dugonicsnál szerepel Menechmus hitvese, Peniculus, Erotius vendégfogadós, ennek főszakácsa Cylindrus) megdönti a feltevést. De nem lehetetlen, hogy az 1807-ki átdolgozása, melyet Hahn említ, s amely kiadásra várt. Iskolai drámairodalmunk szempontjából nyereség, ha tán a Kátsortól buzdított, ismeretlen piarista írótól van is c Menechmus.

A darabot a főgimnázium ifjúsága igazgatójának, Tóth György dr.-nak, 30 éves jubileuma alkalmából elő is adta. Szinre alkalmazta s stílárís változtatásokat tett rajta:

Német Károly.

II.

Tanári kar.*1. Rendes tantárgyak tanárai.*

Dr. Tóth György, kegyes-tanítórendi áldozópap, rendi kormánytanácsos, rendes tanár, a főgimnázium igazgatója; az orsz. magy. gyorsíró-egyesületnek, a budapesti filológiai, az orsz. magy. képzőművészeti társulatnak, a kecskeméti róm. kath. egyháztanácsnak, a főgimnáziumi bizottságnak rendes-, Kecskemét th. város törvényhatósági bizottságának választott-, a kecskeméti orsz. árvaház felügyelő bizottságának kinevezett tagja; a kegyes-tanítórendi társház főnöke; tanította a böleseleti előtant a VIII. osztályban, hetenkint 3 órában. Tanárkodásának évszáma: 30.

Arányi Ágost, kegyes-tanítórendi áldozópap, rendes tanár, a kir. magy. természettudományi társaság rendes tagja, főgimnáziumi hitszónok; tanította a hittant az V., VI., VII. és VIII., a német nyelvet a IV., V. és VIII. osztályban, hetenkint 17 órában. Tanárkodásának évszáma: 33.

Dezső Lajos, világi, rendes tornatanár, a tornaszerek öre; tanította a tornázást az I—VIII. osztályban, hetenkint 14 órában; a játék-délutánok vezetője és felügyelője. Tanárkodásának évszáma: 15.

Gombos Antal, kegyes-tanítórendi áldozópap, rendes tanár, a Segélyező-egyesület könyvtárosa, a VI. osztály főnöke; tanította hittant az I., a német nyelvet a III., VI. és VII., a latin nyelvet a VI. osztályban, hetenkint 17 órában. Tanárkodásának évszáma: 4.

Hannig István, kegyes-tanítórendi áldozópap, tanár, a természetrajzi és vegylani szertár öre; tanította természetrajzot a II., IV., V. és VI., a számtant és rajzoló mértant az I. osztályban, hetenkint 18 órában. Tanárkodásának évszáma: 7.

Hatvani Ede, kegyes-tanítórendi áldozópap, tanár; tanította a földrajzot a III., a számtant a II., III., IV., V. és VI. osztályban, hetenkint 19 órában. Tanárkodásának évszáma: 4.

Járvás Mihály, kegyes-tanítórendi áldozópap, rendes tanár, a magy. tört. társulat rendes tagja, a földrajzi szertár gondozója, az V. oszt. főnöke;

tanította a történelmet a III., IV., V. és VI., a földrajzot az I. és II. osztályban, hetenkint 18 órában. Tanárkodásának évszáma: 30.

Molnár Kálmán, kegyes-tanítórendi áldozópap, tanár, a tanári könyvtár s a képtár és történelmi múzeum gondozója, a II. osztály főnöke; tanította a magyar és a latin nyelvet a II., a történelmet a VII. és VIII., a természetrajzot az I. osztályban, hetenkint 19 órában. Tanárkodásának évszáma: 5.

Néder Gyula, kegyes-tanítórendi áldozópap, rendes tanár, az ifjúsági könyvtár öre, az I. osztály főnöke; tanította a magyar nyelvet az I., a latin nyelvet az I. és V., a szépírást az I. osztályban, hetenkint 18 órában. Tanárkodásának évszáma: 2.

Német Károly, kegyes-tanítórendi áldozópap, rendes tanár, a Szent István társulat, a budapesti filológiai társulat és az orsz. tanár-egyesület rendes tagja, a Szavaló-kör vezetője, a tanári értekezletek jegyzője, a III. osztály főnöke; tanította a magyar nyelvet a III., IV. és VI., a latin nyelvet a III. osztályban, hetenkint 17 órában. Tanárkodásának évszáma: 7.

Novotny Endre, kegyes-tanítórendi áldozópap, rendes tanár, a rendi növendékek tanulmányi felügyelője, az erdélyi múzeum-egyesület, a fizika-matematikai társulat és a term. tud. társulat tagja, a természettani szertár öre; tanította a természettant és mennyiségtant a VII. és VIII. osztályban, hetenkint 13 órában. Tanárkodásának évszáma: 12.

Olejovics János, kegyes-tanítórendi áldozópap, rendes tanár, a filológiai múzeum öre, a VIII. osztály főnöke; tanította a latin nyelvet a VIII. a görög nyelvet az V., VII. és VIII. osztályban, hetenkint 18 órában. Tanárkodásának évszáma: 25.

Pataky Imre, világi, rendes rajztanár, ipar- és kereskedelmi iskolai igazgató, a községi iskolaszék és a róm. kath. egyháztanács tagja; tanította a rajzot a II., III., IV. és VII., a szépírást a II. osztályban, hetenkint 10 órában. Tanárkodásának évszáma: 33.

Dr. Szabó Ignác, kegyes-tanítórendi áldozópap, rendes tanár, a Szent István társulat és a budapesti filológiai társulat rendes tagja, az Önképző-kör vezetője, a VII. osztály főnöke; tanította magyar nyelvet az V., VII. és VIII., a latin nyelvet a VII., a magyar és görög irodalmi és művelődéstörténelmi szemelvényeket a VII. osztályban, hetenkint 17 órában. Tanárkodásának évszáma: 10.

Zimányi Gyula, kegyes-tanítórendi áldozópap, h. tanár, a hittudományok magistere, hitelemző; tanította a hittant a II., III. és IV., a latin nyelvet a IV., a görög nyelvet a VI. osztályban, hetenkint 17 órában. Tanárkodásának évszáma: 2.

2. Felekezeti hittanárok.

Dr. Bárány József, főrabbi; tanította az izr. vallású tanulókat, heti 2—2 órában. Tanárkodásának évszáma: 14.

Csamprág István, püspöki titkár, a kecskeméti gör. kel. hitközség adminisztrátora; havonként 2 órában tanította a gör. kel. vallású tanulókat. Tanárkodásának évszáma: 6.

Kiss Zsigmond, ev. ref. hitoktató; tanította az ev. ref. vallású tanulókat, hetenkint 2 órában. Tanárkodásának évszáma: 4.

Laukó Károly, ág. ev. hitvallású lelkész; tanította az ág. ev. hitvallású tanulókat, hetenkint 2 órában. Tanárkodásának évszáma: 38.

3. Rendkívüli tantárgyak tanítói.

Arányi Ágost, tanította a francia nyelvet a kezdőknél és haladóknál, hetenkint 2 órában.

Koller Ferenc, világi, az intézeti zenszerek gondozója, a Kecskemét-városi Zeneiskola tanára, a Katona József-kör rendes tagja; tanította a zenét a kezdőknél és haladóknál, hetenkint 4 órában. Tanárkodásának évszáma ezen intézetnél: 4.

Szent-Gály Gyula, világi, az intézeti énekszerek gondozója, a Kecskemét-városi Zeneiskola igazgatója, az Orsz. Magy. Daláregyesület igazgató választmányának és a Katona József-körnek választmányi tagja; tanította az éneket a kezdőknél és haladóknál, hetenkint 5 órában. Tanárkodásának évszáma ezen intézetnél: 11.

4. Intézeti szolgálta.

Rimóci Ferenc, pedellus, az intézetnél szolgál 11 év óta.

III.

Előadott tananyag, tankönyvek.*1. Rendes kötelező tantárgyak.***Első osztály.**

Osztályfőnök: NÉDER GYULA.

Hittan, heti 2 órában. Imádságok: Miatyánk, Üdvözlét, Hiszekegy, az Úr angyala, reggeli és esti könyörgés, a tanítás előtt és után való, az étkezés előtt és után való imádság. Az isten tiz, az anyaszentegyház öt parancsa. Katekizmusból: Az ember végcéljáról. A hitről. A parancsokról. A malaszt eszközeiről. A szentségekről és az imádságról. Tankönyv: Kis-Katekizmus. XLIII. kiad. Bpest, 1896. *Gombos Antal.*

Magyar nyelv, heti 5 órában. Olvasmányok. Prózáiak: A nyelvtanban előforduló olvasmányokon kívül: 1. Népmesék és regék. 2. Hun és magyar mondák. 3. Történeti elbeszélések az árpádházi királyok korából. 4. Görög regék és római mondák. 5. A magyar föld és népe. Költőiek: Édes anyám is volt nekem. Este felé jár az idő. Három fiú. Mi fehérlik ott a sikon távolban. (Népdalok.) Anyám tyúkjá. A csákó. Éjjeli látogatás. Nyalka huszár. Csata-dal. Honvéd-tüzér temetése. Szülőföldem szép határa. A haza. A puszta télen. Közmondások. Nyelvtan: A hangtan és elemei. Az egyszerű mondat és a mondatrészek. Fő- és mellékmondatok. Alaktan, tekintettel a hangtani módosulásokra; szóképzés. Helyesírás. Kéthetenként iskolai írásbeli dolgozat. Tankönyvek: Balogh Péter, Magy. olvasókönyv I. r. Bpest, 1899. és Szinyei József dr., Magyar nyelvtan I. r. Bpest, 1903. *Néder Gyula.*

Latin nyelv, heti 6 órában. A név- és igeragozás fontosabb alakjainak begyakorlása, az olvasmányokban előforduló mondatoknak latinból magyarra s viszont való fordításával. Összefüggő olvasmányok: a római, valamint a hun és magyar nép ismertetése. Róma alapítása. A trójai háború és annak előzményei. Aesopusi mesék és colloquiumok. A tanult szók csoportosítása; synonymyszók. Kéthetenként iskolai írásbeli dolgozat, magyarból latinra való fordítás. Tankönyvek: Pirchala Imre, Latin nyelvtan I. r. Pozsony, 1899. és Pirchala Imre, Olvasó- és gyakorlókönyv I. r. Pozsony, 1899. *Néder Gyula.*

Földrajz, heti 3 órában. Földrajzi alapfogalmak: szárazföld, víz, a föld alakja, nagysága, a föld fő körei, éghajlat. Tájékozódás a földgömbön és a térképen; térképolvasás. Magyarország városainak, hegységeinek, alföldjeinek, vizeinek, éghajlatának ismertetése, kapcsolatban a lakosság foglalkozásával és életmódjával. Térképvázzatok készítése. Tankönyv: Körösi Albin, Földrajz. Budapest, 1900. Térképvázzatok. A. I. füzet. *Járvás Mihály.*

Természetrajz, heti 2 órában. Bevezetés a természeti tárgyak szemléletébe. A négy évszak, kivált a növényeken mutatkozó jelenségekben feltüntetve. A közönségesebb gyümölcsfák, fenyők és tavasszal viritó növények taglalása és csoportosítása megjelenésük szerint. A növények részeinek megismertetése növényeken bemutatva. Az ember lakása közelében, a mezőn, erdőn tartózkodó emlős állatok és a házi szárnyasok leírása. Tankönyv: dr. Ormándy Miklós, Természetrajz I. r. Budapest, 1900. *Molnár Kálmán.*

Számтан, heti 4 órában. A tizes számrendszer. Alapműveletek egész számokkal, tizedes és közönséges törtekkel. A méter-mérték ismertetése. Pénzisme és időszámítás. Tankönyv: dr. Lutter Nándor, Közönséges számтан. Budapest, 1894. *Hannig István.*

Rajzoló geometria, heti 3 órában. Planimetriai elemek. A pont, a vonalak szerkesztése, iránya és elnevezése, ugyanezekkel a négy számolási művelet. A szögek, ezeknek hányfélesége és mérése szögmérővel. A szabályos és szabálytalan három-, négy- és sokszögek szerkesztésének különféle módja, elnevezései szögeik és oldalaik szerint, kerületük és területük számítása. A kör és ennek nevezetesebb vonalai. Egyszerű síkéitmények rajzolása. Tankönyv: Gerevich, Rajzoló geometria I. r. Budapest, 1894. *Hannig István.*

Szépírás, heti 1 órában. A magyar kis- és nagybetűk alkotó részeinek és alakítási módjának ismertetése s gyakorlása; folyóírás. *Néder Gyula.*

Tornázás, heti 2 órában. *Szabadgyakorlatok.* Állások: alap-, zárt-, feszítő-, lábújj és sarkállás. Tag-szabadgyakorlatok: karlendítések, lökések minden irányban, törzshajlítások, sark- és térdemelések. Járó-szabadgyakorlatok: járás oldal- és arcsorban, helyben és továbbhaladással, utánlépéssel. Társas-szabadgyakorlatok kettesével. Tornázó rendgyakorlatok: sornytítás, mellézárakozás, körjárás, kigyóvonulás. Katonai rendgyakorlatok: állás, sorfelállítás, igazodás, fedezés, fővetések, fordulatok, helybenjárás arc- és oldalsorban. *Szergyakorlatok:* alapgyakorlat a korláton, nyujtón, póznákon, köteleken, a vízszintes és rézsütös létrán, gyűrűhintán; magas-, távol- és kötélugrás. *Dezső Lajos.*

Játék, heti 2 órában. Fogócska, künn a farkas benn a bárány, fali duplex, futó duplex, hivogató, nemzeti lovasméta, ne nézz hátra, jön a farkas, körfutó, kölláb, magyar csatajáték. *Dezső Lajos.*

Második osztály.

Osztályfőnök: MOLNÁR KÁLMÁN.

Hittan, heti 2 órában. Imádságok: Miatyánk, Üdvözet, Hiszekegy, Úrangyala, reggeli és esteli könyörgés, a tanítás előtt és után való, az étkezés előtt és után való imádság, az Isten 10, az anyaszentegyház 5 parancsa. A katekizmusból ismétlésképen: Az ember végecéljáról. A hitről. A bibliából: az ó-szövetség története. Tankönyvek: Kis Katekizmus. XLVI. kiadás. Bpest, 1901. Adjutus Secundus. Az ó-szövetségi bibliai történetek magyarázata. Szatmár, 1901. *Zimányi Gyula.*

Magyar nyelv, heti 5 órában. a) Nyelvtan. A határozók folytatólagos tárgyalása. Az egyszerűen és többszörösen összetett mondatok; tagjaiknak egymáshoz való viszonyai. A szórend és a szóalkotás főbb alakjai. Helyesírás. b) Olvasmányok. Tanító mesék és leírások. Elbeszélések a magyar történelemből s a görög és római világból. Szemelvények különféle költőkből. Költemények tanulása és szavalása, Havonkint két iskolai dolgozat. Tankönyv: Szinnyei József, Iskolai magyar nyelvtan II. r. Budapest, 1899. Balogh Péter, Magyar olvasókönyv. Budapest, 1900. *Molnár Kálmán.*

Latin nyelv, heti 6 órában. Az ige töve, különféle alakjai és ragozásuk. A mássalhangzós ige-tőből képzett perfectumok és supinumok. Rendhagyó, hiányos és személytelen igék. Szóképzés, szócsoportok. A szükségesebb mondattani szabályok. Összefüggő olvasmányok a magyar és görög mondatból s a római történelemből; mesék. Magyar és latin mondatok fordítása. Havonkint két iskolai dolgozat. Tankönyv: Pirchala Imre, Latin nyelvtan. Pozsony, 1899. Olvasó- és gyakorlókönyv. Pozsony, 1901. *Molnár Kálmán.*

Földrajz, heti 3 órában. Európa országainak és népeinek leírása. Ausztria részletesebben, Magyarországból kiindulva s arra vonatkoztatva. Ázsia és Afrika országainak leírása az európai gyarmatok kiemelésével és az általános viszonyok ismertetésével. Gyakorlat a térképolvasásban és vázlatok készítésében. Tankönyv: Körösi Albin, Földrajz II. r. Budapest, 1900. Kogutovicz Manó, Középkorai földrajzi atlasz. Budapest. 1898. *Járvás Mihály.*

Természettudomány, heti 2 órában. Majmok. Tengeri emlősök. Eرسényes emlősök. Az ember lakása közelében, mezőn, erdőn, vizen tartózkodó madarak. Csúszó-mászók. Kételtűek. Halak. Puhatestűek. Rovarok, az egyes rendek főbb képviselői alapján. Férgek. A növények közül: néhány ősszel virító növény, néhány gyümölcsstermő és erdei fa, az embert közelebről érdeklő természetű és vadon termő növény. Rovargyűjtés. Tankönyv: dr. Ormándy Miklós, Természettudomány II. r. Budapest, 1900. *Hannig István.*

Számítástudomány, heti 4 órában. Számolási rövidítések. Számolási műveletek korlátolt pontossággal. Az egyszerű következtetés és alkalmazása a százalékos

számításra. Viszonyok és arányok. Tankönyv: dr. Lutter Nándor, Közön-
séges számtan. Budapest, 1894. *Hatvani Ede.*

Rajzoló geometria, heti 3 órában. A lap helyzetei és ábrázolása egy síkon.
A lapszög és testszög. A test általában. A szabályos testek. A hasáb, gúla,
henger, kúp és gömb tulajdonságai, ábrázolása, felszíne és köbtartalma. Stili-
zált levélalakok és síkdíszítmények rajzolása és színezése. *Pataky Imre.*

Szépírás, heti 1 órában. A magyar és német betűk alakítása és írása.
Folyóírás mind a két nyelven. *Pataky Imre.*

Tornázás, heti 2 órában. Szabadgyakorlatok.; állások: lépő-, keresz-
tezett-, terpeszkedő-, guggoló állás. Tag-szabadgyakorlatok: karnyujtások,
ütések minden irányban; törzsfordítások, lábemelések és vetések. Járó
szabadgyakorlatok: járás különféle lábtartással helyben és tovább haladással,
váltogatott utánlépéssel. Futás. Társas szabadgyakorlatok. Tornázó rend-
gyakorlatok: elé-, mellésorakozás, szögjárás, csigajárás. Katonai rendgyakor-
latok: rendekbe fejlődés és sorba-szakadozás. Szergyakorlatok: Lásd: I.
osztály. Játékok. *Dezső Lajos.*

Játék, heti 2 órában. Lásd: I. osztály.

Dezső Lajos.

Harmadik osztály.

Osztályfőnök: NÉMET KÁROLY.

Hittan, heti 2 órában. Imádságok. A katekizmusból ismétlésül: A paran-
csokról. Bibliából: Az újszövetség története. Palesztina ismertetése. Tanköny-
vek: Kis Katekizmus, 46. kiadás. Budapest, 1901. Adjutus Secundus, A bibliai
történetek magyarázata II. r. Újszövetség. Szatmár, 1902. *Zimányi Gyula.*

Magyar nyelv, heti 4 órában. A nyelvtan összefoglaló rendszeres át-
tekintése. Hangtan, szótan, mondatban beható tárgyalása. Olvasmányok:
Az olvasókönyvben levő prózai és költői olvasmányok. *Memoriter*: az olvasó-
könyvben levő összes költemény. Havonként két iskolai dolgozat, leírások
megbeszélés alapján, a tárgyalt kisebb elbeszélések írásba foglalása és mondat-
tani tárgyúak. Tankönyv: Szinnyei, Rendszeres Magyar Nyelvtan III. r. és
Magyar Olvasókönyv III. r. Bpest, 1903. *Német Károly.*

Német nyelv, heti 4 órában. Helyes olvasás és írás. Név- és igeragozás.
Melléknév. Névmas. Számnév. Mondatalkotás és szórend. Könnyebb prózai
darabok olvasása, fordítása és elemzése. Könnyebb versek fordítása és könyv
nélkül való betanulása. Kéthetenként egy iskolai írásbeli gyakorlat. Tan-
könyvek: Albrecht János, Német nyelvtan. Budapest, 1903. és u. a. Német
olvasókönyv I. r. Budapest, 1900. *Gombos Antal.*

Latin nyelv, heti 6 órában. Az alaktan rendszeres átismétlése után a
mondattanból: A mondat részei és azok egyezése. A casustan. A praepositiók

használata. Az igenevek. Jambusi versmérték. Olvasmányok. I. Prózaiak: Cornelius Neposból: Miltiades, Themistokles, Aristides és Cimon. II. Költőiek: Phaedrus meséiből 1., 2., 3., 4., 5., 6., 8., 9., 11., 12. pont alattiak. Memoriter: Lupus et agnus, Canis per fluvium carnem ferens. Havonkint két írásbeli dolgozat, melyek tárgyát az olvasmányok alapján készített mondatok képezték, tekintettel a végzett tananyagra. Tankönyvek: Pirchala, Latin nyelvtan. Latin olvasókönyv a gimn. III. és IV. oszt. számára. Pozsony 1901.

Német Károly.

Történelem, heti 3 órában. Történelmi előismeretek. Az ős pogánykorszak. A kereszténység felvétele és a királyság megalapítása. Az Árpádok uralkodása. Az Anjouk. Magyarország, mint a keresztény Európa előharcosa a törökök ellen. Mátyás és kora. Az ország sülyedése. A Jagellók és a mohácsi vész. Tankönyv: Varga Ottó, A magyarok története I. r. Budapest, 1900.

Járvás Mihály.

Földrajz, heti 2 órában. Amerika és Ausztrália földrajza. A Föld szárazsága, vize és légköre. A közlekedő edények. Archimedes törvénye, a fajsúly. A levegő nyomása, a barométer. A hő hatása, hőmérő. A légkör hőtüneményei. Elektromos és mágneses tünemények. A Föld alakja, nagysága, forgása és keringése. Időszámítás. A Hold és annak mozgása. A Föld helyzete a naprendszerben. Tankönyvek: Körösi, Földrajz III. füzet. Bpest, 1900. Vörös Cyrill, A fizikai és matematikai földrajz elemei. Bpest, 1902. *Hatvani Ede.*

Számтан, heti 3 órában. Összetett hármasszabály. Egyszerű és összetett kamatszámolás. Határidő-számolás. Lerovat-számolás. Állampapírok, részvények, váltók. Egyszerű és összetett társaságsszabály. Lánsszabály. Elegyítés-szabály. Tankönyv: dr. Lutter Nándor, Közönséges számтан. Budapest, 1894.

Hatvani Ede.

Rajzoló geometria, heti 2 órában. A távolság és szög mérése a természetben. Párhuzamos és merőleges szerkesztése. A háromszög tulajdonságain alapuló szerkesztések. Összeillő és hasonló idomok szerkesztése és tulajdonságaik alkalmazása a gyakorlatban. Sokszögek szerkesztése adott alkotórészek alapján. Stilizált levél és virágok rajzolása és egyszerű szinezése. *Palaky Imre.*

Tornázás, heti 2 órában. Szabadgyakorlatok. Állások. Tag-szabadgyakorlatok: kar-, láb-, törzsgyakorlatok. Járó szabadgyakorlatok. Társas szabadgyakorlatok. Tornázó rendgyakorlatok: ellenvonulás, köralakítás, kanyarulatok a központ körül. Katonai rendgyakorlatok: kanyarodások, kettős rendekbe fejlődés. Szergyakorlatok a korlátan, nyujtón, köteleken, póznakon, a rézsütös és vízszintes létrán, lovon, bakon; magas-, távol- és kötélugrás. Tornajátékok.

Dezső Lajos.

Játék, heti 2 órában. Kapós, fogolyjáték, kötekedő, sintéres, várvédő, labdahajtsza, üsd a harmadikat, magyar csatajáték, nagyméta, kótya.

Dezső Lajos.

Negyedik osztály.

Osztályfőnök: ZIMÁNYI GYULA.

Hittan, heti 2 órában. Imádságok. A katekizmusból ismétlésül: A ma-
laszt eszközeiről. A szertartástánból: A szent helyek és az egyházi készletek.
Az isteni tisztelet szent cselekményei. Az egyházi év. Tankönyvek: Kis
Katekizmus. 46. kiadás. Bpest, 1901. Szulik József, A kath. anyaszentogy-
ház szertartásai.
Zimányi Gyula.

Magyar nyelv, heti 4 órában. Epikus olvasmány: Arany János Toldija,
nyelvi és tárgyi magyarázatokkal. Költőiek: Virág, Berzsenyi, Vörösmarty,
Kölcsey, Tompa, Petőfi, Arany s újabb elbeszélők és lírikusok költemé-
nyeiből szemelvények, a különböző versformákra való tekintettel. Kisfaludy
Károly: Mátyás deákja. Prózai részletek: Heltai meséiből, Mikes leveleiből,
Faludy Téli éjtzakáiból. Leírások, értekezések és jellemrajzok. Ezen olvas-
mányok alapján a stílus kellékei, a prózai és költői stílus különbsége. Vers-
tan: a magyar nemzeti és ó-klaszikai verselés s a nyugat-európai versformák.
Polgári ügyiratok. Kéthetenként házi vagy iskolai írásbeli dolgozat 16. Tan-
könyvek: Lehr Albert, Arany J. Toldija. Budapest, 1893. Pintér Kálmán,
Magyar stílusztika. II. kiad. Bpest, 1902. *Német Károly.*

Német nyelv, heti 3 órában. Helyes olvasás és írás. A nyelvtan rend-
szeres áttekintése, különösen az ige, névragozás, melléknév, számnevek,
praeposíciók és postposíciók, ige- és melléknévvonatok, a kötőszók haszná-
lata. Válogatott költői és prózai olvasmányok fordítása, elemzése és emlé-
zése. Kéthetenként egy írásbeli iskolai dolgozat. Tankönyvek: Albrecht János,
Német nyelvtan. Budapest, 1900. U. a. Német olvasókönyv. II. köt. Buda-
pest, 1901. *Arányi Ágost.*

Latin nyelv, heti 6 órában. Olvasmányok: Julius Caesar: De bello Gallico
c. munkájából összefüggő szemelvények: Gallia felosztása. A helvétek kiván-
dorlása. A gallok és germánok erkölcsi. Ovidius Metamorphosisaiból:
A világ négy kora. Az özönviz. Deucalion és Pyrrha. Daedalus és Icarus.
A mondatánból: az igeidők és módok, az alá- és mellérendelt mondatok,
az oratio obliqua, prosodia. Havonként két iskolai írásbeli dolgozat magyar-
ból latinra, a tárgyalt olvasmányok alapján. Tankönyvek: Pirchala Imre,
Latin nyelvtan VI. kiad. Latin olvasókönyv a III. és IV. oszt. számára I. és
II. k. Pozsony, 1901. *Zimányi Gyula.*

Történelem, heti 3 órában. Az ország háromfelé szakadása. A török
hódítás és következményei. A nemzeti felkelések és az ország egyesítése. A
reformok által való újjászületés. A mai Magyarország megteremtése. Magyar-
ország és Ausztria politikai földrajza. Tankönyv: Varga Ottó, A magyarok
története II. r. Budapest, 1900. *Járvás Mihály.*

Természetrajz, heti 3 órában. Néhány, leginkább összefoglaló növényfaj leírása, kiváló tekintettel biológiai jelentőségükre. A biológiai anyag megértésére szükséges kémiai ismeretek röviden, a levegő és víz vizsgálatából kiindulva az elemek és az organismusokban előforduló vegyületeik. Oxydálás, égés, redukálás. Sav, bázis, só egyszerűbb példákon. A növénytan tárgyalás megértéséhez szükséges szerves vegyületek. A növények sejt-, szövet-, alak- és élettana. Az osztályozás elvei: Linné rendszere és egy természetes rendszer váza. A nevezetesebb rendek tárgyalása, tekintettel a hazai nevezetesebb fajokra. A növények földrajzi elterjedése. Tankönyv: dr. Roth-Tökés, A növénytan alapvonalai. Budapest, 1902. *Hannig István.*

Mennyiségtan, heti 3 órában. Bevezetés az algebra, összeadás és kivonás egész számokkal. A pozitív és negatív számok összeadása, kivonása és szorzása. A hatvány. Kéttagúnak négyzete és köbe. Számok négyzetének és köbének kiszámítása. Osztás és a törtszámokra vonatkozó műveletek. Elsőfokú egyenletek egy ismeretlennel, kiterjeszkedve az arányok tanára. Tankönyv: dr. Lutter Nándor, Betűszám. Bpest, 1891. *Hatvani Ede.*

Rajzoló geometria, heti 2 órában. A kör érintője, húrja és ezek tulajdonságain alapuló szerkesztések. Különböző görbék, a kerület, a hajtalék és mentelék szerkesztése adott alkotórészek alapján; húrjaik és érintőik tulajdonsága és ezeken alapuló szerkesztések. Stilizált síkdiszítmények, görög és arab stílusú egyszerű építmények rajzolása és színezése. *Patáky Imre.*

Tornázás, heti 2 órában. Szabadgyakorlatok. Térdelések, támaszfekvések. Tag-szabadgyakorlatok. Járó szabadgyakorlatok különféle lábtartással. Szökdelések. Társas szabadgyakorlatok kézi szerekkel. Tornázó rendgyakorlatok: rendekbe, kettős rendekbe fejlődés menetben. Szergyakorlatok: lásd III. oszt.

Dezső Lajos.

Játék, heti 2 órában. Lásd III. osztály.

Dezső Lajos.

Ötödik osztály.

Osztályfőnök: JÁRVÁS MIHÁLY.

Hittan, heti 2 órában. Alaphittan. Isten és vallás. Az isteni kinyilatkoztatás. A ker. vallás kinyilatkoztatott vallás. Az evangéliumok, mint bizonyítékforrások. Jézus Krisztus az Isten küldötte. Jézus egyházának megalapítása, szervezete. A kinyilatkoztatott tan forrásai. Tankönyv: dr. Titz Antal, Kath. vallást. I. r. Budapest, 1897. *Arányi Ágost.*

Magyar nyelv, heti 3 órában. Általános szerkezet. Az előadás nemei és formái. A szerkezet, a feltalálás. A prózai műfajok: a leírás, elbeszélés, értekezés, a szónoki beszéd rendszeres ismertetése, megfelelő olvasmányokkal kapcsolatban. Lírai és kisebb elbeszélő költemények. Hat házi és három

iskolai dolgozat. Tankönyv: Pintér Kálmán, Rethorika és Olvasmányok. Budapest, 1900.

Dr. Szabó Ignác.

Német nyelv, heti 3 órában. Nyelv- és mondattani ismétlések. Mesék, leírások, románcok és költemények fordítása, elemzése és emlézése. A szókinés gyarapítása. Kéthetenként egy írásbeli iskolai gyakorlat. Tankönyvek: dr. Szemák István, Német nyelvtan II. r. Budapest, 1896. és U. a., Német olvasókönyv III. r. Budapest, 1888.

Arányi Ágost.

Latin nyelv, heti 6 órában. Az alaktan és mondattan részletes és pontos átismétlése. Olvasmány: Prózaiak: Cicero: De imperio Gnaei Pompei. Memoriter I. c. és VII. c. Költőiek: Ovidius Metamorphosisából: A világ teremtése. A világ négy korszaka. Phaëthon. Fastiból: Romulus és Remus kitévése. Lupercal. Róma alapítása. Remus halála. Romulus megdicsőülése. Memoriter: A világ teremtése. Daedalus és Icarus. Cicero és Ovidius életrajzai. Az olvasott szövegnek megfelelő régiségtani rész. Kéthetenként írásbeli dolgozat az olvasott szöveg alapján. Tankönyvek: Schambach, De imperio Gnaei Pompei. Kapossy, Pro Archia poeta. Csengery, Szemelvények Ovidiusból.

Néder Gyula.

Görög nyelv, heti 5 órában. Hangtan, Névalaktan. Az igetanból az ω -végű igék. Az elméleti rész begyakorlására mondatok és kisebb elbeszélések fordítása görögből magyarra és magyarból görögre. Kéthetenként egy iskolai írásbeli gyakorlat. Tankönyvek: dr. Maywald József, Görögnyelvtan. Budapest, 1900. Ugyanattól, Görög olvasókönyv. Budapest, 1903.

Olejevics János.

Történelem, heti 3 órában. Az ó-kor és története a nyugatrómai birodalom megbukásáig, különös tekintettel az államintézményekre és művelődési viszonyokra. Tankönyv: Szölgyémy János: Világtörténelem I. r. Budapest, 1902.

Járvás Mihály.

Természetrajz, heti 3 órában. Az állati test szerkezete és élete, tekintettel az emberre. Az állati sejt, szövetek, szervek, szervrendszerek. Az állati szervek berendezése alapján az állatkörök megismertetése, rendszerezése. Az egyes típusok általános és részletes jellemzése s az egyes osztályok főbb képviselőinek leírása, különös tekintettel hazánkra. Az állatok földrajzi elterjedése. Tankönyv: dr. Roth-Váangel, Az állattan alapvonalai. Budapest, 1895.

Hannig István.

Mennyiségtan, heti 3 órában. Elsőfokú egyenletek két és több ismeretlennel. Négyzetgyök és a másodfokú egyenlet egy ismeretlennel. Köbgyök. Számolás gyökmennyiségekkel. Geometria: a sík idomok meghatározása, összeillősége, hasonlósága, egyenlősége és a sík idomok területeinek megmérése. Tankönyvek: dr. Lutter Nándor, Betűszám. Budapest, 1891. és U. a. Mértan. Budapest, 1891.

Hatvani Ede.

Tornázás, heti 2 órában. Szabadgyakorlatok. Állások. Tag-szabadgyakorlatok ellenkező oldalmozgásokkal. Birkózó gyakorlatok. Társas szabadgyakor-

latok. Tornázó rendgyakorlatok : 8-as járás, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$, $\frac{3}{4}$, $\frac{4}{4}$ kanyarulatok négyes sorokban. Katonai rendgyakorlatok : fejlődés rendekből és kettős rendekből; húzóadás. Szergyakorlatok : könnyebb felülések a bakra és lóra helyből és iramodással, átugrások, kötél-ugrás, magas- és távol-ugrás fordulattal, fordulatok a magas és alacsony nyujtón, korlátton, gyűrűhintán, vándormászás a póznákon, gyakorlatok a vízszintes és rézsútos létrán. Játékok. *Dezső Lajos.*

Játék, heti 2 órában. Csalogató, kótya, nagyméta, magyar csatajáték, határvédő, füles labda, rugdaló. *Dezső Lajos.*

Hatodik osztály.

Osztályfőnök : GOMBOS ANTAL.

Hittan, heti 2 órában. Az ágazatos hittan fogalma és felosztása. A háromszemélyű egy Istenről. Isten teremtményeiről. Az ige megtestesüléséről. A megváltásról. Mária Istennek szent anyja. A malasztról és a szentségekről. Az utolsó dolgokról. Tankönyv : dr. Titz Antal, Kath. vallástan II. r. Budapest, 1898. *Arányi Ágost.*

Magyar nyelv, heti 3 órában. Széptan, költői stíl- és verstan. A költői műfajok elmélete, tekintettel fejlődésük történetére a klasszikus és modern irodalmakban. Költői művek iskolai és házi olvasása, kapcsolatban szép-tani taglalásukkal. Hat házi és három iskolai dolgozat. Tankönyv : Pintér—Erdélyi, Poetika és olvasókönyv. Budapest, 1902. *Német Károly.*

Német nyelv, heti 3 órában. A német ballada-költészet elméletileg és példákban. Költői és prózai olvasmányok nyelvi és tárgyi magyarázatokkal, azok fordítása, elemzése és emlézése. A szókinces gyarapítása; folytonos nyelvtani ismétlések. Stílus-gyakorlatok. Havonként két írásbeli iskolai dolgozat. Tankönyvek : mint az V. osztályban és Heinrich, Német balladák és románcok I., II. Budapest, 1896. *Gombos Antal.*

Latin nyelv, heti 5 órában. Olvasmányok : a) Liviusból : I. k. 9—10.; 22—26.; 49—56.; III. k. 15—18.; IV. k. 12—14. terjedő, válogatott fejezetek. b) Vergilius Aeneiséből : I. 1—180. sor. II. ének egészen; III. 1—68. sor szemelvényekben. Alak- és mondattani ismétlések. Régiség- és verstan. Irodalomtörténet. Havonként két iskolai, írásbeli dolgozat magyarból latinra s időszakonként egy-egy dolgozat a latinból magyarra való fordítás gyakorlására. Tankönyvek : Titi Livii ab urbe condita libri I—IV. Edidit Stephanus Dávid. Budapestini, 1899. P. Vergilii Maronis Aeneidos libri XII. Pirchala Imre. Budapest, 1881. Wagner—Horváth, Római régiségek és irodalomtörténet. Budapest, 1890. *Gombos Antal.*

Görög nyelv, heti 5 órában. μ -végű igék. ω -végű igék V—VIII. osztálya. A mondattan főbb szabályai. Olv.: a Gyakorlókönyvből 1—46. Artaxerxes

békeajánlatokat tesz. A hellén vezérek megöletése. Xenophon fellépése. A hegyi út veszélyei. A hellének meglátják a tengert. Megérkezés Trapezusba; hálaáldozatok. Xenophon és Sokrates életrajza. Xenophon Memorab. I. 4., 5., II. 1. Lírai szemelvények Kallinos, Tyrtaios, Solon, Theognis, Mimnermos, Simonides, Babrios, Sappho, Anakreon költeményeiből és az anakreoni dalokból. Kéthetenként egy iskolai írásbeli dolgozat. Tankönyvek: Maywald József, Görög nyelvtan. Bpest, 1900. Ugyanattól, Görög gyakorló- és Olvasókönyv Xenophonból és a görög lírikusokból. Bpest, 1901. *Zimányi Gyula.*

Történelem, heti 3 órában. Az újkor története a westfáli békéig; különös tekintettel az államintézményekre és művelődési viszonyokra. Tankönyv: Szölgvény János, Egyetemes történet II. k. Bpest, 1903. *Járvás Mihály.*

Természetrajz, heti 3 órában. Atom és molekula elmélet. Vegyszületési törvények. A képletek fogalma és jelentősége. Alkalmas ásványok felhasználásával a bázisok, savak s gyakorlati értékük. A sók elmélete és fajaik. Kémiai egyenletek s ezek alapján egyszerűbb stoechiometriai feladatok megoldása. Az ásványok leírása alak, fizikai és kémiai tulajdonságaik alapján. Az egyszerű közetek megismertetése ásványtani alapon s az összetett közetek általánosan elterjedt fajai. A geologia alapvonalainak ismertetése. Tankönyv: Pintér Pál, Ásványtan kémiával. Bpest, 1903. *Hannig István.*

Mennyiségtan, heti 4 órában. Algebra: a hatványozás általánosítása zérus, negatív és tört kitevő esetére. Műveletek racionális kitevős hatványokkal. A számrendszer fogalma. Műveletek a tízes rendszerben. A logaritmus fogalma. A Briggs-féle logaritmus-rendszer alkalmazása. Számítási és mértani haladvány. Geometria: a kör kerülete és területe. A trigonometria tantételei és azok alkalmazása a háromszög meghatározására, valamint földmérési és magasságmérési feladatokra. Tankönyvek: Lutter, Algebra 1891., Mértan 1891., Öt-számjegyű szorzási és szögmértani táblák 1892. *Hatvani Ede.*

Torna, heti 2 órában. Szabadgyakorlatok. Három és négy részből álló összetett tag-gyakorlatok. Birkózó gyakorlatok. Társas szabad gyakorlatok. Tornázó rendgyakorlatok, füzérek. Katonai rendgyakorlatok: kettős rendekbe fejlődések, húzódások, kanyarodások menetben. Szergyakorlatok: lásd V. osztály. Tornajátékok. *Dezső Lajos.*

Játék, heti 2 órában. L: V. osztály.

Dezső Lajos.

Hetedik osztály.

Osztályfőnök: DR. SZABÓ IGNÁC.

Hittan, heti 2 órában. A ker. kath. erkölestan. Az erkölcsi jóról és rosszról. A parancsolatokról általában. Az isteni szeretet parancsairól. A felebaráti szeretet parancsairól. Az anyaszentegyház parancsairól. — Az

irgalmasság cselekedeteiről. Az erényekről és bűnökről. A keresztény kötelességekről. Az erkölcs jutalma. Tankönyv: dr. Titz Antal, A kath. vallás-tan III. r. Budapest, 1899.

Arányi Ágost.

Magyar nyelv, heti 3 órában. Irodalomtörténet: a magyar nemzeti irodalom ismertetése 1820-ig. Az egyes korszakok művelődés- és művészet-történeti jellemzése; ezeknek az irodalommal való viszonya. A kiválóbb írók munkáinak, a rájuk vonatkozó tanulmányoknak olvasása; ezek mintájára a jobb műveknek önálló fejtegetése és méltatása. Nyelvtan: a magyar nyelv életében nyilvánuló főbb jelenségek; a magyar nyelv rendszerének áttekintése. Havonként egy házi írásbeli dolgozat. Tankönyvek: Beöthy Zsolé, A magyar nemzeti irodalom történeti ismertetése I. rész. Budapest, 1903. Szinnyei József, A magyar nyelv. Budapest, 1902. *Dr. Szabó Ignác.*

Német nyelv, heti 3 órában. Goethe Hermann und Dorothea-jának, Schiller Wilhelm Tell-jének, valamint egyes prózai darabok olvasása nyelvi és tárgyi magyarázatokkal, azok fordítása és elemzése. Etymologiai fejtegetések. Emlézés. Beszédgyakorlatok. Nyelvtani ismétlések és mondattan. Stílus-gyakorlatok. Az irodalomtörténetből: régi német nyelvemlékek és az első virágzás kora. Havonként egy iskolai írásbeli dolgozat. Tankönyvek: dr. Szemák István, Német nyelvtan II. r. Budapest, 1895. és Mondattan. U. a. Német olvasókönyv IV. r. Bpest, 1891. Weber, Goethe Hermann und Dorothea-ja. Budapest, 4 kiadás, 1897. Heinrich, Schiller Wilhelm Tell-je. Budapest, 1900.

Gombos Antal.

Latin nyelv, heti 5 órában. Sallustius: Bellum Iugurthinum némi kihagyással. Vergilius: Aeneis V. énekből részletek, a VI. ének egészen. Cicero: in Verrem IV. részletek. Alak- és mondattani ismétlések. Régiségtan. Irodalomtörténet. Kéthetenként iskolai írásbeli dolgozat felváltva latin-magyar-, magyar-latinra. Tankönyvek: Bartal—Malmosi, Sallustius; Pirchala, Vergilius; Incze, Cicero In Verrem IV. Wagner—Horváth, Római régiségek. *Dr. Szabó Ignác.*

Görög nyelv, heti 5 órában. Hom. II. I. 1—611.; VI. 119—529.; XXIV. 1—804. Herodoti I. 26., 28—33.; III. 39—43., 80—84.; VI. 109—117.; VII. 207—213., 217—219., 223—228.; VIII. 70—71., 74—88., 95—96. Havonként egy iskolai írásbeli dolgozat. Tankönyvek: Csengeri János, Homeros Iliasa. Budapest, 1896. Geréb József, Görög prózai szemelvények Herodotosból, Xenophonból és Platon irataiból. Bpest, 1897. *Olejovics János.*

Görögptőló irodalmi olvasmányok, heti 3 órában. A) Görög irodalmi olvasmányok: Thukydides élete; munkájának szerkezete, írói módja. Szemelvények az első és második könyvből; a hatodik és hetedik könyv egészen. Demosthenes. A görög szónoklat rövid áttekintése. Görögország állapota Demosthenes fellépése előtt. Demosthenes szónoklataiból szemelvények. B) Magyar irodalmi olvasmányok: A magyar történetírás áttekintése. Szemelvények Budai Ezsaiás és Ferenc, Virág, Kazinczy, Kölcsey,

Bajza, Teleki József gróf, Horváth Mihály, Szalay László és Salamon Ferenc történelmi műveiből. — A magyar szónoklat áttekintése után szemelvények Felsőbüki Nagy Pál, Kölcsey, Wesselényi, Széchenyi, Szemere, Eötvös, Kossuth és Deák beszédeiből.

Tankönyvek: Szilasi Móric, Szemelvények Thukydidesből. Bpest, 1900. Földi József dr., Demosthenes válogatott beszédei. Bpest, 1903. Badics F., Magyar irodalmi olvasókönyv III. rész. Bpest, 1902. *Dr. Szabó Ignác.*

Görögpótló-rajz, heti 2 órában. Testcsoportok, görög és római edények természet után való rajzolása árnyékolással, különböző rajzolási módokkal. A renaissance építészeti stíl ismertetése. *Pataky Imre.*

Történelem, heti 3 órában. Egyetemes történet a magyar nemzet történetével kapcsolatosan 1648-tól 1871-ig. Ezzel kapcsolatban Európa és Amerika nevezetesebb államainak történeti, földrajzi és politikai ismertetése, mindenütt súlyt fektetve az illető ország ipari és kereskedelmi, valamint kulturális előhaladására. A parlamentarizmus lényegének ismertetése. Tankönyvek: Szölgvény János, Világtörténet III. k. Budapest, 1903.

Molnár Kálmán.

Természettan, heti 4 órában. A pont mekhanikája. Szilárd, cseppfolyó és légnemű testek mekhanikája. Hangtan. Fénytan. Tankönyv: Vörös Cyrill dr., Kísérleti természettan. Bpest, 1901. *Novotny Endre.*

Mennyiségtan, heti 3 órában. Algebra: kamatos-kamat- és járadék-számítás. A végtelen geometriai haladvány, szakaszos tizedes törtek. A másodfokú egyenlet elmélete. A négyzetesre visszavezethető egyenletek. A másodfokú függvény szélső értékei. Geometria: a stereometria legfontosabb tételei. A szabályos testek s a hasáb, gúla, henger, kúp és gömb felszíne és köbtartalma. Tankönyvek u. a., mint a VI. osztályban. *Novotny Endre.*

Tornázás, heti 2 órában. Szabadgyakorlatok. Összetett tag-szabadgyakorlatok, váltva és összekötve járással. Birkózó gyakorlatok, társas szabadgyakorlatok vasbotokkal. Tornázó rendgyakorlatok: füzérek. Katonai rendgyakorlatok: húzódások menetben, fejlődések rendekből, kettős rendekből. Szergyakorlatok: a csapatok erejének és ügyességének megfelelő gyakorlatok. Súlyemelés, súlydobás. Tornajátékok. *Dezső Lajos.*

Játék, heti 2 órában. Lásd V. osztály.

Dezső Lajos.

Nyolcadik osztály.

Osztályfőnök: OLEJOVICS JÁNOS.

Hittan, heti 2 órában. A kath. egyház külső és belső története napjainkig. Tankönyv: dr. Titz Antal, A róm. kath. egyház története, különös tekintettel a magyar viszonyokra. Budapest, 1900. *Arányi Ágost.*

Magyar nyelv, heti 3 órában. A magyar nemzeti irodalom ismertetése; az egyes korszakok művelődéstörténeti méltatása; annak az irodalmi irányzatokkal való összekapcsolása. A jelentékenyebb műveknek a reájuk vonatkozó tanulmányok alapján való tüzetesebb fejtegetése. Havonként egy házi írásbeli dolgozat. Tankönyv: Beöthy Zsolt, A magyar nemzeti irodalom történeti ismertetése II. rész. Budapest, 1903. *Dr. Szabó Ignác.*

Német nyelv, heti 3 órában. Goethe Iphigenie auf Tauris-ának, valamint egyéb költői és prózai darabok olvasása és fordítása, megfelelő nyelvi és tárgyi magyarázatokkal. Etymologiai fejtegetések. Beszédgyakorlatok. Nyelvtani ismétlések és mondattan; stilus-gyakorlatok. Az irodalomtörténetből: a második virágzás kora és ennek nevezetesebb költői. Havonként egy iskolai írásbeli dolgozat. Tankönyvek: dr. Szemák István, Német nyelvtan II. r. és Mondattan. Bpest, 1895. U. a. Német olvasókönyv, IV. r. Bpest, 1891. Heinrich, Goethe Iphigenie auf Tauris-a. Endrei, Stilus-gyakorlatok. *Arányi Ágost.*

Latin nyelv, heti 4 órában. Horatii Carm. I. 1. 3. 4. 6. 11. 12. 14. 21. 22. 24.; II. 3. 10. 14. 15. 16. 17. 18.; III. 1. 2. 3. 20. 30.; IV. 3. 7. 9.; Carmen Seculare; Epod. 1. 2.; Sat. I. 1. 9.; Epist. I. 4. 5. 9. 20.; II. 3. (Epist. ad Pisones bő szemelvényekben). Taciti Annalium I. 1—15., 31. 32. 48. 49.; II. 43. 59. 60. 61. 69—83.; III. 64. 65.; IV. 32. 33.; VI. 50. 51.; Germaniae: 4—8. Agricolae: 44. 45. 46. Nyelv-, mondat- és régiségtan, irodalomtörténet. Kéthetenként iskolai írásbeli dolgozat. Tankönyvek: Bartal-Malmosi, Horatii opera omnia. Bpest, 1880. Dávid-Pozder, Tacitus. Budapest, 1889. Wagner-Horváth, Római régiségek és irod. történet. Budapest, 1890.

Olejovics János.

Görög nyelv, heti 4 órában. Hom. Odyss. I. 1—444.; II. 1—434.; VI. 1—331.; VII. 1—347.; IX. 1—566. Platon Apologiája és Kritonja. Havonként egy iskolai írásbeli dolgozat. Tankönyvek: Csengery János, Homeros Odysseiája. Bpest, 1896. Geréb József, Görög prózai szemelvények Herodotos, Xenophon és Platon irataiból. Bpest, 1897. *Olejovics János.*

Történelem, heti 3 órában. Magyarország oknyomozó története, legfőbb tekintettel az állami intézmények, a szellemi műveltség, az ipar- és kereskedelem fejlődésére és a kútfökre. Tankönyv: Varga Ottó, A magyarok oknyomozó története. Budapest, 1904. *Molnár Kálmán.*

Természettan, heti 4 órában. Hőtan. Az elektromosság és mágnesség tana. A kozmografia elemei. Tankönyv: dr. Vörös Cyrill, Kísérleti természettan. Budapest, 1901. *Novotny Endre.*

Mennyiségtan, heti 2 órában. Algebra: kapcsolási műveletek. A kéttagú kifejezésék szorzása és hatványozása pozitív egész kitevővel. Geometria: a derékszögű gömbháromszög meghatározása. A gömb-háromszögtan sinus- és cosinustétele. Az algebra és geometria összefoglaló áttekintése. Tankönyvek ugyanazok, mint a VI. osztályban. *Novotny Endre.*

Bölcsészeti előtan, heti 3 órában. Psychologia: A lelki jelenségek. Az idegrendszer. A test és lélek. A temperamentum fajai. Az öröklés és alkalmazkodás. Az érzet. A lelki tünetmények időbeli lefolyása. A képzet. Az öntudat. Az associatio idearum. Az emlékezés fajai. A képzelem. Alvás és álom. Apperceptió. Az érzelem és fajai. Az akarat. A lelki betegségek. Logika: A logika feladata. A fogalom, ítélet és következtetés. A syllogismus fajai. Az inductio. Az analog következtetések. A meghatározás, felosztás és bizonyítás. A módszer. Az egyes tudományok módszere. Olvasmányok: a lélektan és erkölctan köréből. Tankönyv: Szitnyai Elek, Lélektan és Logika. Budapest, 1902.

Dr. Tóth György.

Tornázás, heti 2 órában. Lásd VII. osztály.

Dezső Lajos.

Játék, heti 2 órában. Lásd V. osztály.

Dezső Lajos.

2. Rendkívüli, nem kötelezett tantárgyak.

Francia nyelv, heti 2 órában. Helyes olvasás és írás, az alaktan elemei, a beszédrészek és azok alkalmazása, költői és prózai darabok olvasása, fordítása és elemzése, egyes darabok emlézése, francia kifejezések, beszédgyakorlatok. Tankönyv: Rayé Lajos, Magyar-francia nyelvtan. Bpest, 1892.

Arányi Ágost.

Gyorsírás, kezdőknél és haladóknál heti 1—1 órában.

Kezdőknél: a Gabelsberger—Markovics rendszerű gyorsírásnak levelező része. Tankönyv: Forrai Soma, A magyar gyorsírás tankönyve. Levelező rész. Budapest, 1899.

Haladóknál: a Gabelsberger—Markovics rendszerű gyorsírásnak vitairási része. Gyakorlatul különböző gyorsaságú diktátumok leírása szolgált. Tankönyv: Forrai Soma, A magyar gyorsírás könyve. Vitairás. Budapest, 1895.

Zimányi Gyula.

Ének, heti 2 órában.

I. osztály. Heti 1 óra. Elmélet. Alapismeretek. A hangok felírása; ritmus és dallam; egyszerű ütemek; nyolcadok és hangterjedelem; a hangsorok elmélete; természetes hangközök; származtatott hangok és módosító jelek; a helyes éneklés szabályai.

Gyakorlat. Hangsoréneklés (Kem. C.); ritmikai és hangtalálási gyakorlatok; hangközök. Tankönyv: Erődi—Szent-Gály, Módszeres énektan.

II. osztály. Heti 1 óra. Elmélet. Kemény és lágy hangsorok képzése 4 keresztig és bé-ig; nagy és kis hangközök; kemény és lágy hármashangzatok alap- és fordított állásban; hangjegyek nevei az F. kulesban.

Gyakorlat. Az I-ső osztályban gyakoroltaknak ismétlése és kibővítése. Tankönyv mint az I. osztályban.

Karónek, heti 3 órában. A II—VIII. osztályok növendékeiből alakított vegyeskar egyházi és világi művek begyakorlásával foglalkozott, különös tekintettel a szabatos előadásra. Az egyházi énekek betanulására segédkönyvül szolgált Szepesi I. és Zsasskovszky, a világiaknál dr. Harrach J. Magyar Árion című gyűjteménye. *Szent-Gály Gyula.*

Zene, kezdőknél és haladóknál heti 1—1, összesen 2 órában.

Kezdőknél: az elméleti részből: a hegedű részeinek ismertetése, vonalrendszer, kulcs, hangjegyek nevei és időértékük, szünetjelek, egyszerű ütemek. Gyakorlati rész: állás-, hegedű- és vonótartás, gyakorlatok az üres húrokon a vonó-kezelés elsajátítására, ritmikai gyakorlatok. Tankönyv: Szent-Gály, Zeneelmélet és Bloch J., Hegedű iskola I. rész.

Haladóknál: az elméleti részből: összetett ütemek, hangsorok és hármas hangzatok négy keresztig és bé-ig, természetes hangközök. Gyakorlati részből: az elméleti ismeretnek megfelelő gyakorlatok játszása. Tankönyv: mint a kezdőknél, továbbá Wohlfart op. 54. I. rész. Bloch F. op. 16. és Dankla „Duettek“ I. füzet.

Zenekari gyakorlatok, heti 2 órában. A haladó zenészekből alakult zenekar a vegyes karral együtt a következő zenekari művekkel működött közre az iskolai ünnepélyeken: Erkel F. „Hattyú-dal“ a Hunyadi László című operából. Gál Ferenc „Merengés“. Bánffy Gy. „Szerenád keringő“. Szent-Gály Gy. „Magyar-dalok“. Bachó J. „Honvéd induló“. Erkel F. Részletek a „Bánk-Bán“ című operából. Kéler Béla, „Rákóczi nyitány“. Czinka Panna „Régi Rákóczi nóta“. Lavotta János, „Szerenád“. Bihari János „Bercsenyi nótája“. *Koller Ferenc.*

—*—

IV.

Írásbeli feladványok.

1. Magyar nyelven.

V. osztályban. 1. Honnan merítette az író „A fűtésről“ című olvasmány anyagát? 2. Az öreg honvéd. (Arany költeménye után.) 3. Az öreg Garanvölgyi. (Jókai regénye alapján.) 4. A magyar történet tanulása érdekes és hasznos. 5. A szegénynek drága kincs a hit; Tünni és remélni megtanít. (Arany.) Chria. (Iskolai dolgozat.) 6. Perikles halotti beszédének szerkezete. 7. Beszéd egy ifjú ravatalánál. (Iskolai.) 8. Az özvegy bújja.

(Arany költeménye után.) 9. Az öreg Toldi. (Arany Toldi estéje után. Iskolai dolgozat).

VI. osztályban. 1. A fenség megnyilatkozása a költészetben. (Értekezés.) 2. Ányos „Egy boldogtalannak panaszai a halvány holdnál“ című költeményének tartalma, alapgondolata, szerkezete és alakja. (Eszthetikai fejtegetés.) 3. A líra sajátos szépségei. (Iskolai.) 4. A mithosz, a monda, a mese. (Összehasonlítás.) 5. A pogány török és keresztény magyar lelkirajza a Zrinyiászban. (Értekezés.) 6. A regény sajátosságai az eposzéhoz viszonyítva. (Iskolai.) 7. V. László fejtegetése alapján a ballada kellékei. (Fejtegetés.) 8. Volumnia jelleme Shakspeare Coriolanusában. (Értekezés.) 9. A kérők meséje és főjellemei. (Iskolai.)

VII. osztályban. 1. Ösköltészetünk emlékei krónikáinkban. (Értekezés.) 2. A renaissance a magyar művelődésben. (Értekezés.) 3. Toldi-monda. (Értekezés.) 4. Pázmány Péter. (Jellemrajz.) 5. A kuruc költészet lírája. (Olvasott példák alapján.) 6. Mikes Kelemen. (Írói jellemrajz.) 7. Irodalmi irányok a felújulás korában. (Értekezés.) 8. Révai érdemei a nyelvművelés terén. (Értekezés.) 9. A szinképelemzés és haszna. (Természettani értekezés.)

VIII. osztályban. 1. Deák Ferenc születésének századik évfordulóján. 2. Az Auróra jelentősége irodalmunkban. (Értekezés.) 3. II. Rákóczi Ferenc. (Történeti jellemrajz.) 4. Petőfi alföldi tájképei. (Példák alapján.) 5. A villamos áram hatásai. (Természettani dolgozat.) 6. Tóth Kálmán lírája. (Értekezés.) 7. „Kinek szívében a haza nem él, az száműzöttnek tekintheti magát mindenhol s lelkében üresség van, mit semmi tárgy, semmi érzet be nem tölt.“ (Kölcsey. Elmélkedés.) 8. A magyar népszínmű rövid története.

Görögpótló magyar dolgozatok.

VII. osztályban. 1. Thukydides írói módja. 2. Demosthenes mint szónok. 3. A történetírás kezdetei a görögöknél és nálunk.

2. Érettségi feladványok.

A júniusi vizsgálatokhoz.

a) Magyar nyelvből.

1. A magyar regényírás történeti fejlődése.
2. A magyar hadszervezet az Árpádok korában.
3. A villamos áram vegyi és hőhatásainak szerepe az ipar és a közélet terén.
Az első tételt kidolgozta 9.
A második tételt kidolgozta 16.
A harmadik tételt kidolgozta 10.
Jelesen dolgozott 15, jól 10, elégségesen 10; összesen 35.

b) Német nyelvből.

Nagy Lajos jelleme és halála, fordítás magyarból németre.
Jelesen dolgozott 13, jól 9, elégségesen 13; összesen 35.

c) Latin nyelvből.

Taciti Historiarum I. I. c. 37.
Jelesen dolgozott 15, jól 6, elégségesen 15, elégtelenül 1; összesen 37.

d) Görög nyelvből.

Xenophon Anab. III. 2. fej. 13—19. pont.
Jelesen dolgozott 13, jól 11, elégségesen 9, elégtelenül 1; összesen 34.

e) Mennyiségtanból.

1. *Algebrából.* Valaki 15 éven keresztül minden év elején bizonyos meghatározott összeget akar fizetni azon célból, hogy ezen idő elteltével ő maga, vagy más valaki 10 éven át minden év végén 2000 korona járadékot húzhasson (az első járadék-részlet a 15-ik év végével esedékes); mily összeget kell neki évenként fizetnie? A kamat-lábot az

$$\frac{2^{3x-10} \cdot 2^{x+2}}{8^{x-4} \cdot 6^{7-x}} = \frac{1}{3} \cdot 9^{x-2}$$

egyenlet gyöke szolgáltatja.

2. *Geometriából.* Mily távolságra vannak egymástól Páris és Bécs, ha mindkettő földrajzi hosszúsága és szélessége ismeretes?

$$\begin{aligned} \text{Bécs} & \begin{cases} \lambda_1 = 34^\circ 2' 36'' \\ \varphi_1 = 48^\circ 12' 35'' \end{cases} \\ \text{Páris} & \begin{cases} \lambda_2 = 20^\circ \\ \varphi_2 = 48^\circ 50' 11.2'' \end{cases} \end{aligned}$$

Jelesen dolgozott 13, jól 13, elégségesre 5, elégtelenül 4; összesen 35.

NB. A latinból 2 végzett realista is dolgozott.

A görögből csak 34 dolgozott, egy görögpótlót tanult.

A főgimn. története az 1903—904. tanévben.

1. Változás a tanári karban. A kegyes-tanítórend főtisztelendő kormányának 1903. aug. 2-ikán 1107. sz. a. kelt rendeletével Vékony József és Kövesi Lajos Vácra, dr. Vörös Cyrill Budapestre, Récei Ede Kolozsvárra, Mondik Pál Nyitrára és Szalai Károly Veszprémbe helyeztetek; helyöket Olejovics János és Novotny Endre Kolozsvárról, Hatvani Ede Budapestről, dr. Szabó Ignác Vácról, Gombos Antal Rózsahegyéről, és Néder Gyula Tatáról foglalták el.

2. Az iskolaév lefolyása. Az 1903. aug. hó 28-ikán megtartott alakuló gyűlés után aug. 29. és 30. napjain folytak le a javító- és pótló vizsgálatok. Szeptember hó 3 első napján beiratások voltak; beiratkozott 319 nyilvános és 14 magántanuló; összesen: 333. Évközben kimaradt 19, beteg 3, meghalt 2. Vizsgálatot tett 297 nyilvános és 12 magántanuló. Növekedés a mult 1902—903. tanévhez képest: 10.

Szeptember hó 4-ikén ünnepélyes Veni Sancte-val nyitottuk meg a tanévet, mely után megkezdődtek a rendes előadások s tartottak 1904. június 14-ig, a mikor megkezdődtek az osztályvizsgálatok. Június hó 29-ikén ünnepélyes Te Deum-mal a tanév véget ért.

A tanulók egészségi állapota általában nem volt elég megnyugtató; huzamosabb betegség több is volt s kettő halállal végződött: Kele Illés V. oszt. tanuló tifuszban hunyt el, Zsigmond Géza VII. osztály tanuló pedig vesebajban múlt ki; mindkettőnek végtisztességén megjelent a tanári kar az ifjúsággal együtt. Dr. Kecskeméti Lajos városi tiszti főorvos 2 ízben vizsgálta meg a tanulók szemeit, kisebb fokú trachomában két tanuló volt, kiket gyógykezelés alá vett s ki is gyógyította őket. A multhoz képest a trachomások száma örvendetesen apadt.

Hosszabb ideig tartó betegeskedés a tanári karban egy esetben fordult elő, a mikor is egy hónapi helyettesítés vált szükségessé.

3. Valláserkölcsi és fegyelmi állapot. Ifjúságunknak, a jövő reményének, nevelése csak akkor leend üdvös és reményt keltő, ha a tudományok elsajátítása, elméjének kiművelése mellett, szive-lelke is művelődik; ezt pedig csak a vallásos irányú nevelés eszközölheti; épen ezért a tanári testület nagy gondot fordít arra, hogy ifjúságunk nevelése valláserkölcösös nevelés legyen.

Ha a megpróbáltatások nehéz napjai a mai kor férfiát is már sokszor juttatják válságos helyzetbe, előrelátható, hogy jövőben e megpróbáltatások

csökkenni nem, de növekedni fognak; ily körülmények között erőt, kitartást, önbizalmat csak a jó Istenben vetett hit, a benne helyezett remény s az ő szeretete adhat. Ha minden tantárgy nyújt alkalmat s kell is, hogy nyújtson a hazaszeretet ápolására, éppúgy kínálkozik az alkalom lépten-nyomon, hogy a serdülő ifjak fogékony elméjét a Mindenhatóra irányítsuk. A közélet piacára kidobott nagyhangú s tetszetős frázisokat valódi értékükre leszállítani, a hazaszeretettel együtt a vallásosságot is kiölni célzó mézes-mázos jelszavakat és cselekedeteket alaposan megvilágítani és a bennök rejlő veszélyes elveket már az iskolában értékelni minden tanárnak nyílik alkalmá. Az annyi és annyi jóra teremtett lelket-testet teljesen megölő szeszkes italok élvezetének veszélyes voltára irányítani a figyelmet, mind oly feladatai a tanári kar-nak, melyek ha néha-néha kellemetlen vállalkozások is, mégis szükségesek és hazafias cselekedetek, ha tekintjük a végecél, a mire irányulnak: hogy hazánknak ép testű, ép lelkű, munkára képes és hasznos tagokat neveljünk. Ilyen eszmék, ilyen célok vezették a tanári testület minden tagját; de kell is, hogy hazánk minden nevelő tanárát áthassák ezen eszmék, ezen célok, mert jövőnk csak így lesz biztosítva. A vallásos élet becsét, a hit, remény és szeretet isteni erényeinek ápolását a vasárnapi szent beszédek alkalmával a hittanárok gyakran magyarázták és fejtegették; a nagyheti szent gyakorlatokon pedig a Világ Megváltójának magasztos életét, megrázó szenvedéseit, halálát és dicső feltámadásával az emberiség üdvére való munkálását meghallgatandó — részt velt az egész tanári kar is.

A fegyelmi állapot elég megnyugtató; az intézet igazgatója az iskolai törvények megmagyarázása alkalmával lelkére kötötte az ifjúságnak mindazon követelményeket és elveket, melyeken egy intézet jó hírneve alapul; szívébe véste a tisztesség, emberségtudás és műveltség elmaradhatatlan követelményeit, melyeket a művelt világ a tanult és nevelt fiútól elvár és joggal el is várhat; de nemcsak az iskolai törvények felolvasása, hanem minden alkalommal intette az ifjúságot az egész tanári kar az illedelmes viseletre, tisztességtudásra, az öregebbek és érdemekben kitűnök tiszteletére, rendszeretetre, társaik megbecsülésére, szerénységre, kitartó munkásságra, szóval mindamaz erényekre, melyekben a jövő reményeinek kitűnniök kell. Az évközben megtartott iskolai ünnepek is alkalmat nyújtottak, hogy a szülők figyelmét felhívjuk az iskola munkájának támogatására, a szülői gondosságra, a minek itt-ott nagyon lehet érezni a hiányát! Van azonban remény, hogy az állapotok ez irányban is javulni fognak.

A román kath. vallású tanulók — a téli hónapok kivételével — minden nap szent misén vettek részt; vásár- és ünnepnapokon pedig egész tanéven át; vásárnapokon ezen kívül egy fél órás szent beszédet hallgattak a szent misét megelőzőleg. Az adventi és nagyböjti időszakban vásár- és ünnepnapokon litánián is részt vett az ifjúság. A szent gyónást és áldozást négy-

szer végezték; nagyhéten pedig három szent gyakorlatuk volt; megjelentek továbbá a tanári kar vezetése alatt a búzaszentelési, keresztjáró és úrnapi körmeneteken is; június hó 8-ikán pedig a kegyes-tanítórendiek templomában tartott szentségimádáson.

A nem róm. kath. vallású tanulók saját lelkészeik utasításai szerint és azok felügyelete alatt végezték vallásos kötelességeiket.

4. *Évközben érkezett fontosabb leiratok.* 1. A róm. kath. Egyház-köztség a kassai Rákóczi-kiállítás megtekintésére utazó szegénysorsú tanulóink segélyezésére 50 koronát utalványoz. 311/1903. aug. 30.

2. A nm. vallás- és közoktatásügyi Miniszter elrendeli, hogy okt. 17-ikén, Deák Ferenc születésének 100-ik évfordulóján, iskolai ünnepély tartassék. Min. 3240/1903. eln. sz. — Főig. 1314. szept. 5.

3. A nm. vallás- és közoktatásügyi Miniszter a tanintézetek vezetőinek figyelmét felhívja a szabadkézi rajznak minél szélesebb körben való tanítására. Min. 44.123. — Főig. 1456. szept. 25.

4. Kecskemét th. város tanácsa a dec. 28-ikán tartott Rákóczi-émlék-ünnepélyre a tanári testületet meghívja. 23874. dec. 21.

5. A nm. vallás- és közoktatásügyi Miniszter intézkedett, hogy a középiskolák tanárai a cs. és kir. hadsereg real- és hadapród iskoláit megtekinthessék. Min. 5130/1904. — Főig. 280. márc. 12.

6. A nm. vallás- és közoktatásügyi Miniszter Ujvári Bélát, reáliskolai igazgatót, a közokt. tanács tagját megbízta, hogy a magyar fogalmazás-tanítás módszerét s eredményét tanintézetünkben figyelje meg. Min. 1100/1904. márc. 4. — Főig. 276. márc. 14.

5. *Látogatások.* 1. A Budapest-vidéki tankerület főigazgatója, nagyságos és főtisztelendő Franciscs Norbert, bakonybéli apát, dec. hó 4. 5. és 9-ikén tartotta meg hivatalos látogatását, mely után ugyanazon hó 11-ikén a tanári testülettel tartott értekezleten észrevételeit és tapasztalatait a tanári karral közölte. Úgy a tanulmányi, mint a fegyelmi állapottal meg volt elégedve; míg másrésről a szertárak, könyvtárak gyarapítására, nemkülönben a tanítás sikerét előmozdító szemléltető eszközök beszerzésére figyelemre méltó utasításokat adott.

2. Ujvári Béla, kir. tanácsos, reáliskolai igazgató, az orsz. közoktatási tanács tagja, a nm. vallás- és közokt. m. kir. Miniszter megbízásából apr. hó 27. és 28. napjain megfigyelte a magyar fogalmazás-tanítás módszerét; benyomásait és észrevételeit a május hó 18-ikán megtartott szaktanári értekezleten adta elő.

3. Mistrangelo Alfonz Mária, florenzi érsek ő excellenciája, a kegyes-tanítórendiek generálisa, Nagyságos és főtisztelendő Magyar Gábor rendfőnökkel, ftdő Vignas Tamás generális-titkárral, Fekete Endre rendi kormánysegéddel és Hénap Tamás dr. rendfőnöki titkárral május hó 14-ikén, azon

alkalomból, hogy a kegyes-tanítórendi társházat meglátogatta, megnézte tanintézetünket is; minden szertárban, könyvtári helyiségben és osztályban megfordult; a tornacsarnokban pedig néhány tornagyakorlatot végző tanulónk ügyes mozdulataiban gyönyörködött. A látottak megnyerték tetszését.

6. Ünnepélyek. 1. Szept. hó 10-ikén, holdogemlékü Erzsébet királynénk halála évfordulóján, ünnepélyes gyász-istentiszteleten vett részt az ifjúság.

2. Okt. 4-ikén, apostoli Királyunk Ő Felségének névünnepe ünnepélyes istentiszteleten jelent meg az ifjúság.

3. Okt. 6-ikán, az aradi vértanúk emlék-ünnepén, a kegyes-tanítórendiek templomában tartott ünnepélyes gyász-istentisztelet végeztével az önképzőkör az ének- és zenekarral együtt tartotta meg az iskolai ünnepélyt, melyen a város közönségéből is szép számmal vettek részt.

4. Okt. 17-ikén, Deák Ferenc születésének századik évfordulóján, sztmise után iskolai ünnepély volt énekkel, zenével és szavalatokkal; az ünnepi beszédet dr. Szabó Ignác tanár mondta.

5. Nov. hó 1-én az ifjúság tanárai kiseretében kivonult Kecskemét nagyfiának: Katona Józsefnek sírjához, a hol énekkel és szavalatokkal, majd emlékbeszéddel rötta le kegyelete adóját; ugyanekkor meglátogatta ifjúságunk intézetünk jötevőjének, Horváth Dömének sírját is, a hol egy gyászdalt énekelt el.

6. Dec. hó 8-ikán Rákóczi-ünnepélyt tartott az ifjúság, melyen nagyszámú és válogatott vendégsereg jelent meg. Részt vett az ünnepélyen az éppen ez időben körünkben időző tankerületi kir. főigazgató úr is.

7. Dec. hó 22-ikén d. e. 9—12 óráig szentségimádáson vett részt a róm. kath. vallású ifjúság azon alkalomból, hogy éppen ekkor ült össze Rómában ama bizottság, mely b. Pirotti Pompilius kegyes-tanítórendi atya szentté avatása ügyében döntené fog.

8. Márc. hó 2-ikán b. emlékü Ferenc királyért, a kegyes-tanítórend jötevőjéért tartott ünnepélyes gyász-istentiszteleten jelent meg az ifjúság.

9. Márc. hó 15-ikén, a szabadságharc emlékünnepén, ünnepélyes sztmise után a tornacsarnokban megtartott iskolai ünnepélyen vett részt az ifjúság.

10. Ápr. hó 11-ikén az 1848-iki törvények szentesítésének évfordulóján iskolai ünnepély volt.

11. Apr. 13-ikán (márc. 29-ike helyett) gróf Koháry Istvánért, a kecskeméti kegyes-tanítórendi társház és gimnázium alapítójáért tartott gyász-istentiszteleten vett részt az ifjúság.

12. Május hó 15-ikén a költő királynak, Jókai Mórnak emlékére rendezett iskolai ünnepélyen jelent meg az ifjúság. — A 9-ikén Budapesten végbement nagyszerű végtisztességen pedig tanintézetünket dr. Szabó Ignác tanár képviselte.

13. Junius hó 6-ikán évváró iskolai ünnepély volt nagy és díszes közönség jelenlétében, mely egyúttal a koronázási évforduló ünnepe is volt.

14. Junius hó 8-ikán, megyés püspök úrnak Ő méltóságának intézkedése folytán, szentségimádás volt a kegyes-tanítórendiek templomában.

Iskolai ünnepélyeink sorát kiegészítik azon ünnepélyek, melyeket a főgimnáziumba járó kegyes-tanítórendi növendékek tartottak, és pedig március hó 25-ikén Kalazanti Szt. József emlékére, május 14-ikén pedig Mistrangelo Alfonz Mária kegyes-tanítórendi generális és florenzi érsek Ő excellenciája tiszteletére.

7. *A tanári kar irodalmi működése.* 1. Dr. Szabó Ignáctól megjelent Iskolai magyar nyelvtan és Magyar Olvasókönyv az I-osztály számára; Iskolai magyar nyelvtan a II. osztály számára. E tanévi Értesítőnkben pedig „Bánk mint férj,“ melyet a Katona József-kör ünnepélyes gyűlésén is föl-olvasott. Felolvasott továbbá ugyancsak a Katona József-körben a korán elhunyt nagy szobrászról, Fadrusz Jánosról; a váci kath. liceumban pedig Tompa virágregéiről.

2. Német Károly sajtó alá rendezte a kegyesrendiek házi könyvtárában talált kéziratot: Plautus Menaechmi-jének magyar fordítását, mely szintén ez évi Értesítőnkben olvasható.

3. Molnár Kálmántól kisebb közlemények jelentek meg; a helyi lapokban, továbbá a veszprémi Kath. Legényegylet ez idei évkönyvében „Szt. László fejercklyéje“ címen egy értekezés, felolvasott a Kath. Körben, a „pogány magyarok vallása“ címen.

4. Gombos Antal a veszprémi Kath. Legényegylet ez idei évkönyvében egy értekezést közölt.

5. Hatvani Ede a „Kalazantinum“-ban könyvismertetést közölt.

8. *Vizsgálatok.* a) *Érettségiek.* Háromszor volt e tanévben érettségi vizsgálat; szeptember és december hónapokban pótló- és javító érettségi vizsgálat, május-juniusban pedig a rendes évvégi érettségi vizsgálaton a tanker. kir. főigazgató elnökölt. A tanévvégi érettségi írásbeli vizsgálatok május hó 16., 17., 18., 19. és 20. napjain, a szóbeliek pedig május 31-ikén, junius 1., 3. és 4. napjain voltak.

b) *Osztályvizsgálatok.* A VIII. osztály osztályvizsgálatai május hó 2., 4., 7., 9. és 13. napjain folytak le; az I—VII. osztály osztályvizsgálatai pedig junius hó 2-ik felében tartattak meg. A hittani vizsgálatokon ngos és főtisztelendő Hanusz István c. prépost, főrealiskolai igazgató és püspöki biztos úr elnökölt.

c) *A magántanulók vizsgálatai* junius hó 17. és 18-ik napjain voltak.

d) *A tornavizsgálat,* egybekötve a helyi tornaversennyel, junius hó 18-án d. u. tartatott meg nagyszámú érdeklődő jelenlétében.

Ez alkalommal kitüntetést és dicséretet érdemeltek: Bodor József és Szigethy Lehel VIII. o. t. a szergyakorlatokban; Vizeli Gábor VII. o. t. a súlydobásban; Farka Milos VII. o. t. a távolugrásban; Hajagos József VI. o. t. a rúdugrásban; Gál József VI. o. t. a szertornázásban; Bagi Lajos VI. o. t. a magas ugrásban; Benkes Mihály és Ritli János V. o. t. a buzogány gyakorlatokban; Keleti Kálmán IV. o. t. a szertornázásban; Szabó István III., Fülöp István II. és Egeli Ernő I. o. tanulók a szabadgyakorlatokban.

9. Tanulmányi kirándulások. a) Főgimnáziumunk tanári kara és ifjúsága kegyelettel adózott II. Rákóczi Ferenc emlékének a kétszázados évfordulón. A főgimnázium 18 növendéke Molnár Kálmán és Zimányi Gyula tanárok vezetése alatt 1903. szeptember 4., 5. és 6. napjain megtekintette a kassai Rákóczi-ereklye kiállítást. A hosszú utazás költségeinek fedezéséhez a kecskeméti róm. kath. egyházközség 50, Kecskemét th. város szintén 50 koronával járult hozzá. Ezen összeg a szegény, de jobb előmenetelű tanulók úti-költségeire fordított. Köszönő szavakra e nemes tett nem szorul, meghozza az bőven kamatát azok lelkében, kiknek így lehetővé vált a nagy fejedelem ereklye-kiállításának megtekintése. A kiránduló csapathoz csatlakoztak: dr. Tóth József ügyvéd és Bajnócy Károly főkertész is.

Feledhetetlen lesz előttünk a Rákóczi-kiállítás. Könyes szemekkel néztük azt a bölcsőt, melyben a nagy fejedelmet ringatták; feldobogó szívvel olvastuk a „Recrudescunt“-ot és elszorult szívvel néztük azt a festményt, mely a fogoly Rákóczit ihletett csettelt ábrázolja.

Megnéztük Kassán a Felsőmagyarországi Múzeumot; mindenkinek, de különösen nekünk becses ereklyét rejt az magában. Az az egyszerű fakereszt emlékezetünkbe idézi a 48-as időkből egy piarista tanár nimbussal körülvelt alakját és a magyar fegyver legszebb diadalát. Erdösi Imre piarista keresztje ez, mellyel 1849. február 5-ikén, mint Guyon tábori papja, diadalra vezette a magyar sereget Branyiszkónál. És míg nézzük azt az egyszerű keresztet, lelkünk elandalog a daliás időkön, visszaröppenünk egy percre a múltba és oly nehezen tudunk onnan elválni!

Megnéztük Kassán a dohánygyárat, a katonai alreáliskolát, a javító intézetet, a világhírű Erzsébet templomot és Kassa szép kiránduló helyét: a Csermely-völgyet.

Visszajövöben Budapesten megnéztük az országházat, a múzeumot és a Szt. István bazilikát.

Elfáradva, de tanulságokkal gazdagon megrakva tértünk haza Kecskemétre. Kedves kötelességünk, hogy ez úton is kifejezzük a kassai elszállásolási bizottság elnökének, Kress Jánosnak, őszinte köszönetünket, azért a figyelmes gondosságért, melyet tanulóink elszállásolása és ellátása körül tanusított.

b) Hannig István, Gombos Antal és Zimányi Gyula tanárok vezetése

alatt az algimnázium ifjúsága június hó 1-én Talfáiba, az V. és VI. osztály tanulói pedig június hó 3-án Szikrába és a Tiszához rándultak ki természetrajzi tanulmányokra.

c) Molnár Kálmán és Néder Gyula főgimn. tanárok vezetése alatt június hó 24-től 29-ig 16 tanuló megtekintette Ada-Kaleht, a Kazánszorost és az aninai bányatelepet.

10. Június hó 29-ikén hálaadó istentisztelettel és a bizonyítványok és értesítők kiosztásával a tanévet befejeztük.

— * —

VI.

A főgimnázium külső viszonyai.

1. **A főgimnáziumi bizottság.** A főgimnáziumot föntartó róm. kath. egyházközség tekintetes tanácsa a főgimnázium anyagi ügyeinek gondozására főgimnáziumi bizottságot alakított és bizott meg. E főgimnáziumi bizottság, ez idei elnöke Bagi László, helyettes polgármester és főgondnok; tagjai Dömötör Sándor, kir. közjegyző, dr. Igács József, orvos, Kada Elek, polgármester, Kovács Sándor, földbirtokos, dr. Stipl Károly, kir. törvényszéki elnök, Szabó Imre kir. közjegyző, dr. Iványosi Szabó László, ügyvéd, dr. Tóth György, főgimnáziumi igazgató, Tóth István, helyettes anyakönyvvezető, Rapesányi Kálmán, városi számvevő, Zsigmond M. József, polgári iskolai tanár.

2. **Tápintézet.** A szegény sorsú tanulók anyagi helyzetének enyhítésére a róm. kath. egyházközség tápintézetet is tart fönn, melyben a tanulók havi 14 korona díjért ebédet, vacsorát és reggelire kenyeret kapnak. A tápintézet ügyeit egy 9 tagból álló felügyelő bizottság gondozza; igazgatója Hanusz István, főreáliskolai igazgató. Tanintézetünket e bizottságban Arányi Ágost és Hannig István tanárok képviselik. A tápintézet helyisége a kegyes-tanítórendiek bérháza. A tápintézetbe való felvételre a főreáliskola épületében Hanusz István főreáliskolai igazgatójánál kell jelentkezni.

3. **Az intézet jóltevői.** A Kecskeméti Takarékpénztár Egyesület és a Kecskeméti Kereskedelmi Iparhitelintézet és Népbank igazgatóságai 50—50 koronát, a Kecskeméti Leszámitoló- és Pénzváltóbank és a Kecskeméti Központi Takarékpénztár igazgatóságai 30—30 koronát küldtek jutalmazásukra. Dr. Szivós Ignác orvos 30 koronát adott, melyből egy szegény, de jól tanuló főgimn. tanuló 20, egy algimn. tanuló pedig 10 koronát kapott.

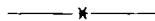
Dr. Tóth József ügyvéd 10 koronát adott egy főgimn. tanulónak, ki a magyar történelmet kiválóan tanulta és 10 koronát egy jó szavalónak. Dr. Nagy Mihály orsz. képviselő 20 koronát adott egy jó szavalónak, dr. Tóth György, főgimn. igazgató, 10 koronát adott a szavaló-verseny egyik győztese jutalmazására.

Az 1903/904. tanévi pályázatok jutalmazásához is többen járultak, mint az a „Pályázatok“ című fejezet végén olvasható.

Dömötör Sándor, kir. közjegyző úr, mint már éveken át, e tanévben is 30 koronát adott a kegyes-tanítórendi növendék-papok énekkara vezetőjének.

Könyvjutalmat adtak: Fekete Mihály 6 kötetet, Fekete-Schwartz Soma 5 kötetet, Steiner Mihály 4 kötetet, Komor Gyula 8 kötetet, Dömötör Sándor kir. közjegyző 10 kötetet, Lipócy György Ápoteózis című drámai költeményéből 10 példányt; Novotny Endre 1 kötetet, Szabó Ignác dr. 1 kötetet.

Fogadják az adakozók e helyen is a tanintézet hálás köszönetét.

VII.

Könyv- és szertárak.

1. Tanári könyvtár.

Ez évi gyarapodás: *A) Ajándék útján:* Esterházy: A jus szó jelentései. Szinger: A szigeti veszedelem. Erődy-Szent-Gály: Módszeres énektan. Rákosi: Felső kereskedelmi tervezet. Olesó Könyvtár: 1275—1295. Gimnáziumi tanítás terve 2 pld. Akadémiai Almanach. Csáky: Hit, remény, szeretet. Balogh P.: A népfajok Magyarországon. Dr. Nagy Mór: A fides, mint jogelv. Horváth Béla 152 kötet „Magyar Szemle.“ Ministerium: A magyar Universi Extension. Lipóci György: Apotheosis 2 pld. Magyar irodalmi szemléltető képek 2 kötet. Kalecsinszki: A nap melegének accumulációja. Dömötör: Hornyik: Kecskemét város története. 4., 5. kötet. — Összesen 16 mű, 190 kötet.

B) Vétel útján: Magyar Gazdaságtörténeti Szemle; Zeitschrift; Tanár-egyesületi Közlöny; Nyelvtudományi Közlöny; Akadémiai Értesítő; Magyar írók; Századok; Értekezések a nyelv és széptudományok köréből; Ethnographia; Matematikai és Természettudományi Közlöny; Egyetemes Philo-

logiai Közlöny; Kath. Paedagogia; Magyar chemiai folyóirat; Herkules; Természettudományi Pótfüzetek; Képes folyóirat; Múzeum és a Magyar Filozófiai társaság közleményei című folyóiratok ez évi számai. König Gyula: Az algebrai mennyiségek alapvonalai. Makay I.: Fizikai labororium. Radó Antal: Rákóczi sírja. Amicis Edmondo: A bor. Deák Album. Elbs: Akkumulatoren. Szitnyai: Ész és szív. Friedjung: Harc a német hegemoniáért. Csengery: Aischylos tragédiái. Le Play: A munkásviszonyok reformja. Price: A római szt. birodalom. Hólek: A világ hajózható csatornái. Gregorovius: Borgia Lucretia. Ballagi: A magyar nyomdászat tört. fejlődése. Prónai: Dugonics életrajza. Thanhoffer: Hogyan észlelünk. Tetétleni: Az országgyűlés feloszlatása. Beksics: Közjogunk. Baráth Ferenc: Irodalmi dolgozatok. Arany János hátrahagyott prózai dolgozatai. Csengery: Homeros Iliása. Csengery: Homeros Odysseája. Entz: Tanulmányok a véglények köréből. Chernel: Magyarország madarai. Császár Ferenc: Verseyhy Ferenc élete és művei. Ottó Leixner: Geschichte der deutschen Litteratur. Kenedi: Lőporfüst. Beöthy: A magyar állam fejlődése. Kazinczy levelezése. Jókai: Hol a pénz nem Isten. Halm: Cornelii Taciti libri. Istócy-Flavius: A zsidók ősrégi voltáról. Halácsy: A Turul. Jahrbuch der Naturwissenschaften. Malonyay: Munkácsi élete és művei. Matlekovits: Magyarország közgazdasági és közművelődési állapota I—IX. kötet. Marcali Henrik: Világtörténelem XI. kötet. Müller, Titi Livi: Ab urbe condita. Pars: I—VI. 6 példány. Müller: M. Tullii Ciceronis Partis IV. Vol. I., II., III. Müller: M. Tullii Ciceronis Partis I. Vol. II. Hermanni: Platonis I—VI. Vol. Herodoti: Vol. I., II. Hug: Xenophontis institutio. Keller: Xenophontis Historia. Gemoll, Xenophontis: Expositio Cyri. Gilbert, Xenophontis: Commentarii. Dindorfius: Xenophontis Scripta minora 3 kötet. M. Cicero Pars II. Müller: Cicero. Partis Vol. I. Müller: Cicero. Pars I. Orat. sel. XXI. Dinter: Caesar. Dinter, Caesar: Civilis libri III. Összesen: 70 mű, 93. kötetben.

Összes gyarapodás 86 mű, 283 kötetben.

A könyvtárra fordított összeg 428 korona 90 fillér, kötésekre pedig 100 korona.

2. Ifjúsági könyvtár.

Az ifjúsági könyvtár a jelen tanévben a következő művekkel gyarapodott.

1. *Vétel útján:* Bársony István: A rab király szabadon. Kemény Aladár: A bélyegkirály. Benedek Elek: Többsincs királyfi. Benedek Elek: Mondák és legendák. Benedek Elek: Óriások és törpék. Benedek Elek: Csodamesék. Benedek Elek: A magyar népköltés gyöngyei. Ferenczy István: Életpályák. Flammarion C.: Urania. Dr. Kárlffy Ödön: A boldogulás útja.

Gaal Mózes: A kard és lant hőse. Gaal Mózes: Pompei pusztulása. Vas Gereben: Pörös atyafiak. Tóth Béla: Magyar anekdotakincs (5 k.). Mikszáth Kálmán: Magyarország lovagvárai regékben. Baksay S.: Gyalogösvények. Chun-Szilády: Mély tengerek világa. Rákosi Viktor: Egy tutaj története. Rákosi Jenő: Kis Kelemen története. Beniczkyné Bajza Lenke: Leányok tükre. Jakab Ödön: Pihenő. Hankó Vilmos: Universum. Péterfy Tamás: Székely mesék (2 pld.). Rudnyánszky Gy.: Ezeregy magyar népdal. Ocskay Gusztáv: Ocskai brigadéros. Kürthi Emil: Veszedelmes vendégek. Hamvay Ödön: Aradi tizenhárom. Gárdonyi Géza: Tapasztalatok. Gárdonyi Géza: A pesti úr. Gárdonyi Géza: Göre Gábor. Gárdonyi Géza: Veszödelmek. Gaal Mózes: Komédiás Palkó. Baróti L.: Kópéságok. Meszlényi I.: Tündérmesék a való életből. Jókai Mór: Kis dekameron. Jókai Mór: Napraforgók (2 k.). Jókai Mór: Hétköznapok. Jókai Mór: Carinus. A nagyenyedi két füzfa. Jókai Mór: A magyar nép élce szép hegedűszóban. Jókai Mór: A köszívű ember fiai. Jókai Mór: A debreceni lunatikus. Kemény Zs.: Gyulai Pál (2 k.). Eötvös K.: Utazás a Balaton körül. Turgenyew: Az új föld. Bánóczi J.: Kisfaludi Károly. Pauler Gyula: A magyar nemzet története az Árpád-házi királyok alatt. Bonnet: Aranykeresők. Szöllősy F.: Kossuth és a magyar emigratio török földön. Szavalókönyv az ifjúság számára.

Magyar Könyvtárból: Mikszáth K.: A tót atyafiak. Mikszáth K.: Prakovszky a siket kovács. Mikszáth K.: Szt. Péter esernyője. Mikszáth K.: A jó palócok. Arany: Toldi szerelme és estéje (3 pld.). Kisfaludi K.: A kérők (3 pld.). Széchenyi: Hitel (3 pld.). Dóczi L.: A csók.

2. *Ajándék útján*: Dr. Tóth György, főgimn. igazgató úrtól: Filó Károly Az igazi szeretet. Péterfy: Gobéságok.

Az évi gyarapodás 60 mű 75 kötetben, 194 kor. 52 fill. értékben. Kötésre fordítottatott 21 kor. 80 fillér.

3. *Természettani és vegytani szertár.*

Szerezmény: Resonáló leydeni palackok 2 db. Parabolikus tükrök a Herz-féle hullámok kimutatására. 2 db Zink ernyő annak a kimutatására, hogy az elekt. hullámok a fémfelületeken visszaverődnek. Szurok prisma az elekt. hullámok töréséhez. Drótháló az elekt. hullámok polarisatiójához. Weinhold készüléke az álló elekt. hullámok kimutatására. Aron-féle cső az elekt. hullámok szemléltetéséhez. Righi-féle oscillator. Marconi-féle felfogó készülék Cohärerrel és kopogatóval. Accumulator telep. 2 db izzólámpa. Fogyasztás alá eső vegyszerek. Összes kiadás 678 korona 89 fillér.

Leltári kimutatás szerint van a természettani szertárban 433 készülék 11029 korona 80 fillér értékben.

4. Természetrajzi szertár.

A természetrajzi szertár a jelen iskolai évben a következő tantárgyakkal gyarapodott:

1. *Vétel útján*: Kis sólyom (*Falco aesealon* Gm.). Kerti rozsdafarkú (*Ruticilla phoenicurus* L.). Ökörszem (*Troglodytes parvulus* Koch.). Közönséges pírók (*Pyrrhula maior* Brehm.). Hamvas varjú (*Corvus cornix* L.). Fogoly (*Perdix cinerea* Lath.). Szürke gém (*Ardea cinerea* L.). Törpe gém (*Ardea minuta* L.). Pettyezett snepf (*Totanus glareola* L.). Görög teknős (*Testudo graeca* L.). A tenger és a tó élete. (Borszesz készítmények.)

2. *Ajándékozás útján*: Kada Elek polgármester úr egy kitömött közönséges harkályt (*Picus maior* L.); Dornyai Béla k. r. n. p. VII. o. t. 2 darab hattyútojást és 1 drb piritet; Furdanics Aladár és Pap Imre II. o. tanulók több darab ásványt ajándékoztak az intézet szertárának. Összes gyarapodás értékben: 180 korona.

5. Térkép-gyűjtemény.

Vétel útján: Graecia. Italia a legrégebbi időktől Augustusig. A római birodalom legnagyobb kiterjedése korában. Palesztina, a bibliai események színhelye. Magyarország a bécsi béke korában. Az európai államok gyarmatainak térképe a XVIII. század végén. Sarkvidéki tájkép. Jeruzsálem, New-York. Az Adelsbergi csepkőbarlang. Hamburgi kikötő. Gotthardi vasút. Khinai város. Utcái élet Kairóban. Összesen 15 drb, 121 korona 30 fillér értékben.

6. Érem- és pénzgyűjtemény.

Érem- és pénzgyűjteményünknek ajándékoztak: André Balázs VIII., Bende János VII., Zádor István V., id. Benesik Elek, Czábor Károly, Fitos Pál, Gágyor István, Jobb Ádám, Kis Pál és Székely Kázmér II. o. tanulók több darab régi pénzt.

7. Rajz-szertár.

A rajz-szertár e tanévben 16 drb agyagból égetett görög és római edénnyel gyarapodott 29 korona 12 fillér összértékkel. Az összes álladék 1087 drb rajzminta, 49 drb mértani testminta, 39 drb műlap, 30 drb relief rajzminta és 16 drb edény, összesen 1221 drb, 429 korona 12 fillér értékben.

8. Philologiai és történelmi gyűjtemény.

1. *Vétel útján* gyarapodott: „A piaristák honosítása 1715-ben.“ Eredeti olajfestmény Pataky Imre tanártól. — X. Pius pápa arképe. Acélmetszet. — Jókai Mór arképe. Fotográfia. Eredeti felvétel Novotny Endre kegyesrendi

tanártól. — „Aradi vértanúk“ és „Kossuth Lajos azt izente.“ Könyomatok. — Pichler-féle ethnographiai képek 19 drb.

2. *Ajándék útján*: XIII. Leó pápa gipsz-szobra Farkas Mihálytól, Katona Ernő dr. ajándéka.

Gyarapodás 25 drb, 522 korona 84 fillér értékben.

Az összes gyűjtemény 337 üvegkeretbe foglalt és 87 drb kartonra húzott képből, 26 drb aranykeretes olajfestményből, 113 drb kartonra nem húzott képből, 45 drb gipszöntvényből és 1 darab márványszoborból áll. Értéke 7680 korona.

9. *Ének- és zeneszertár.*

Az ének- és zeneszertár a következő beszerzésekkel gyarapodott:

a) Énekkarra: Zsaskovszky-féle ima- és énekeskönyv 41 példányban, à 2 korona 40 fillér, összesen 98 korona 40 fillér. Harrach József dr. Magyar Árion című gyűjteményének I. és II. részéből 40–40 példány à 1 korona 66 fillér és 1 korona 36 fillér, összesen 120 korona 80 fillér értékben.

b) Zenekarra: Kéler B. „Rákóczi-nyitány.“ Bánffy Gy. „Lili keringő“, „Kossuth-induló.“ Beethoven „Gyászinduló“. Lavotta „Magyar szerenád.“ Gaül F. „Merengés“. Összesen 38 korona 20 fillér értékben.

Azonkívül beszereztetett egy kisbögővonó 6 korona és egy violavonó 4 korona 80 fillér, összesen 10 korona 80 fillér értékben.

Az ének- és zeneszertár gyarapodása tehát 8 mű, 127 füzetben, 257 korona 40 fillér értékben, azonkívül két vonó 10 korona 80 fillér értékben.

10. *Torna-szertár.*

A torna-szertár labdákkal 25 korona 40 fillér értékben, 2 drb ugródeszkával 16 korona 80 fillér, összesen 42 korona 20 fillér értékben gyarapodott. Van összesen 481 drb tornaeszköz, 1280 korona értékben.

11. *Fölszerelés.*

E tanévben az utolsó két osztályban is kettős ülésű új padok helyeztek el 673 korona 56 fillér értékben. Ezenkívül a fizikai múzeum dolgozó szobájában egy majolika mosdó-készlet és vízfordó kanna szereztetett be 84 korona 80 fillér értékben.

Az új felszerelés értéke 758 korona 36 fillér.

VIII.

Önképző-kör.

Az intézet igazgatóságának engedélyével Szabó Ignác dr. tanár vezetése alatt ez évben is megalakult az Önképző-kör. Az alapszabályok értelmében rendes működő tagok voltak a főgimnázium VII. és VIII. osztályának tanulói 63; bejáró és szavaló tagok az V. és VI. osztályú tanulók 48. Összesen: 111.

Működését a kör 1903. szept. 27-én, a vezető tanár ellenőrzése mellett tartott alakuló üléssel kezdte meg, mely alkalommal az alapszabályok főbb pontjainak megmagyarázása után választás útján tisztviselők lettek: Szeiler Antal k. r. n. p., VIII. o. t. elnök; Harkai Béla VIII. o. t. főjegyző; Földi László VIII. o. t. pénztáros; André Balázs VIII. o. t. könyvtáros; Paschek Vilmos k. r. n. p. és Sántha György VII. o. t. aljegyzők; Domokos Péter és Szobolótzky Antal VII. o. t. segédkönyvtárosok.

A kör kéthetenként tartotta gyűléseit szeptember 27-től április 17-ig, mely idő alatt az alakuló, megnyitó és záró gyűlésen kívül 10 rendes és 1 díszközgyűlést tartott. Ezenkívül október 6-án az aradi vértanúk emlékét, március 15-én pedig a szabadság születését ünnepelte. November elsején felkereste és koszorúval díszítette a kör Kecskemét szülöttének, Bánk-bán halhatatlan szerzőjének sírját, mely alkalommal emlékbeszéddel és szavallattal adózott Katona emlékének. Az intézet kebelében lefolyt ünnepélyek műsorát felolvasásokkal, beszédekkel és szavallatokkal egészítette ki.

A rendes gyűlések műsorát jellegű dolgozatok, utánuk a rájuk vonatkozó bírálatok felolvasása, szavallatok rögtönzött bírálatokkal, az újabb és jelesebb irodalmi művek ismertetése töltötték ki.

A beérkezett dolgozatok száma, beleszámítva az ünnepélyek alkalmával felolvasott dolgozatokat is: 20. Ezek között költemény 13, elbeszélés 3, vegyes tárgyú felolvasás 2, értekezés 2.

Érdemfokozataikat illetőleg 6 részesült dicséretes, 12 a jó, 2 az elismerés és 1 a megemlékezés fokozatában. Az ünnepi felolvasásokról, beszédekről és szavallatokról a vezető tanár felügyelete alatt a tisztikar tagjai mondtak ítéletet. Valamennyi dicséretes fokozatban részesült.

Szavallat volt 41 komoly és 5 kómikus. Érdemfokozatul dicséretest kapott 26, jó fokot 16, elismerésben részesült 3, megemlékezésben 1.

A kör szavallat-versenye az igazgató és a tanári kar jelenlétében febr. 7-én folyt le. A komoly szavallatok versenyében 11-en, a víg szavallatban

2-en vettek részt. A komoly darabok szavalói közül Martin Ferenc k. r. n. p. VIII. o. t. és Polónyi Jenő VII. o. t. egyforma jutalomban, 20—20 koronás aranyban részesültek. A második díjat (10 koronát) Vörös János VII. o. t. kapta. Orbán Gyula k. r. n. p. VII. o. t. a vezető tanár ajándékából könyvjutalomban részesült. Elsőfokú dícséretet nyertek: Mészáros István, Szigethy Lehel VIII. o. t. és Bende János VII. o. t. Másodfokú dícséretet kaptak: Pozsgai Rezső k. r. n. p. VIII. o. t., Tóth István és Kolár János k. r. n. p. VI. o. t. és Sárdi Péter k. r. n. p. VII. o. t. szavalatai. A víg szavalatok közül Mészáros István VIII. o. t. nyerte a 10 koronás díjat, Polónyi Jenő VII. o. t. szavalata pedig dícséretben részesült.

A nyertesek jutalmazásához Nagy Mihály dr. országgyűlési képviselő úr 20 koronával, Tóth György dr. főgimnáziumi igazgató 10 koronával járultak.

Az Önképző-kör működését április 26-án tartott beszámoló gyűléssel fejezte be.

A könyvtár a jelen tanévben vétel útján 26 kötetrel gyarapodott 63 korona 55 fillér értékben; ajándékozás útján 15 kötetrel.

A pénztári bevétel 192 korona 40 fillér, kiadás 97 korona 25 fillér. A kör vagyona a takarékpénztárban levő 163 korona 27 fillér és ennek két évi kamatja, hozzáadva az idei maradékot.

Szavaló-kör. A főgimnázium igazgatója engedelmével ez iskolai évben is megalakult — már ötödik ízben — a Szavaló-kör Német Károly főgimnáziumi tanár vezetése alatt. A kör rendes tagjai a IV. és III. osztály tanulói; a II. osztálybeliek mint pártoló tagok voltak jelen a kör gyűlésein. Az ifjak előadó képességüket és fellépési ügyességüket költemények szaválásával, szindarabok előadásával fejlesztették; a fogalmazásban való öntudatosságot és a stílusbeli készséget tehetségükhöz mért könnyebb tételek kidolgozásával és megbírálásával gyakorolták.

A kör alakuló gyűlését szeptember 27-én tartotta, amely alkalommal az elnök a következő tisztviselőket nevezte ki: alelnökké Polgár Rezső IV. o. t.; jegyzővé Gömör Sándor III. o. t.; aljegyzővé S. Kovács László III. o. tanuló; intézők lettek: Bodrogi Pál IV. o. t.; Faludi László III. o. t.; Fülöp István II. o. t.

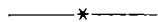
A Szavaló-kör kéthetenként tartotta üléseit, számszerint 15-öt, melyek lefolyásáról az igazgatói irodában elhelyezett jegyzőkönyvek tanúskodnak. Két diszgyűlés is volt; az egyik november 1-én II. Rákóczi Ferenc szellemének szentelve, amelyen résztvett Kovács Antal, a budapesti k. r. főgimnázium igazgatója, Tóth György dr., a főgimnázium igazgatója és az egész tanári kar; a másik december 13-án Vörösmarty emlékezetének volt szentelve.

Komoly és víg szavalat 142 volt összesen, elnöki dícséretben 11 sza-

valat részesült. Az év végén tartott záró ünnepélyen „A fogadás“ című 1 felvonásos bohózat került színre nagy sikerrel. Színjátészó személyek: Korcsmáros — Tóth András III. o. t., Földbirtokos — Gömörý Sándor III. o. t., A korcsmáros komája — Szabó Lajos IV. o. t., Szélfí, Ujjas, szélhámosok — Polgár Rezső IV. o. t. és S. Kovács László III. o. t., Pincés — Mészáros Károly III. o. t., Háziszolga — Kardos Izidor III. o. t., Inas — Benesik László III. o. t.

Dolgozat összesen 13 érkezett be. Bírálok: Szabó Lajos elnök, Köves István jegyző, Fekete László, Fodor János, Fördös Dezső, Gutjahr Károly, Mihálovics Imre, Polgár Rezső, Faludi László, Gömörý Sándor, Hévízi Gyula, S. Kovács László, Lévai József, Liesko Andor. Dícséretesen munkálkodott: Mihálovics Imre, Szabó Lajos. Úgyes és sikerült bírálatot adtak: Fodor János, Gutjahr Károly, Polgár Rezső, Faludi László, Gömörý Sándor, Liesko Andor.

A Szavaló-kör tagjai a főgimnázium minden nyilvános ünnepélyén részt vettek.

IX.

Gyorsíró-kör.

Az 1887. év óta fennálló Gyorsíró-kör a jelen tanévben Zimányi Gyula tanár vezetése alatt 1903. szeptember 20-án alakult meg, amely alkalommal előadókká lettek a haladóknál: Oberle József k. r. n. p. VIII. t., a kezdőknél: Vajnoczky Ferenc k. r. n. p. VIII. o. t., könyvtárossá pedig Sárdi Péter k. r. n. p. VII. o. tanuló.

A Gyorsíró-kör tagjai voltak a VIII. osztályból 14-en, a VII-ből 10-en, a VI-ből 3-an, összesen 27-en, valamennyien k. r. n. papok.

A tagok hetenkint jöttek össze s az előadók vezetése és a felügyelő tanár ellenőrzése mellett gyakorlatilag képezték magukat a gyorsírásban.

A körnek jövedelme a tagsági díjakból 108 korona volt; kiadása (folyóiratokra, könyvekre, kötésre, jutalmakra) 72 korona.

A kör vagyona jelenleg 709 korona 44 fillér, mely összeg gyümölcsözőleg van elhelyezve.

A kör könyvtára dr. Tóth György igazgató szíveségéből a Gyorsírászi Lapok és a Budapesti Gyorsíró ez évi folyamával gyarapodott. Ezenkívül a kör is előfizetett a nevezett szaklapok 2—2 példányára, a „Gyorsírás

Híradó“-ra 1 példányban s tagja lett a kör az Országos Diák Gyorsíró Szövetségnek.

Versenyrást két ízben tartott a kör. Először január hóban, mely alkalommal első lett Szeiler Antal VIII. o. t., második Vincze János VIII. o. t.

A második verseny április 17-én volt. Ekkor a percenkint 160 szótagos diktátumnál Vincze János, Szeiler Antal és Simig István VIII. o. tanulók adtak be jól sikerült munkálatokat. A 130 szótagos versenyben első lett Simig István VIII. o. t., második Koczián Lajos VII., harmadik Kolár János VI. o. tanuló. A kezdők közül leginkább kivált szorgalmával Sárdi Péter VII. o. tanuló. Mindannyian jutalomban részesültek.

— * —

X.

Segélyező-egyesület.

A Segélyező-egyesület tőkéjének kamatából 16 korona 86 fillér értékben 15 drb könyv szereztetett be.

Ajándékba kapott a Segélyező-egyesület 4 darab könyvet — Szölgvény: Világtörténet, 2 példány; Pintér Pál: Ásványtan, szintén 2 példány — a Lampel Róbert cégtől.

Az osztályok és a tanulók száma szerint a segélyezés a következőleg oszlott meg:

I. osztályban	4	tanuló	kapott	összesen	25	darabot,
II.	1	”	”	”	6	”
III.	3	”	”	”	23	”
IV.	6	”	”	”	41	”
V.	5	”	”	”	38	”
VI.	4	”	”	”	42	”
VII.	3	”	”	”	37	”
VIII.	3	”	”	”	21	”

I—VIII. osztályban 29 tanuló kapott összesen 233 darabot.

Jelenleg a Segélyező-egyesület könyvtárában van 457 darab tankönyv.

A Segélyező-egyesület összes vagyona 2404 korona 80 fillér, mely a főgimn. igazgatójának kezelése alatt van.

— * —

XI.

Jegyzőkönyv

a kecskeméti róm. kath. főgimnáziumnál rendszeresített pályázatok elbírálása végett folyó évi június hó 5-én tartott gyűlésről.

A tétéleket megállapító bizottság az 1903. december 2-án tartott gyűlésében 10 tételre tűzött ki pályadíjakat.

A határidőre 34 pályamunka érkezett be; bírálói:

Bagi László helyettes polgármester, Dömötör Sándor királyi közjegyző, Gyenes István árvaszéki ülnök, Hajagos József városi főkönyvelő, Hanusz István c. prépost, főreáliskolai igazgató, Kada Elek polgármester, Kovács Sándor földbirtokos, Tóth István h. anyakönyvvezető, Szegedy György városi tanácsos, Tóth György dr. főgimn. igazgató, Arányi Ágost, Gombos Antal, Hannig István, Hatvani Ede, Járvas Mihály, Molnár Kálmán, Néder Gyula, Német Károly, Novotny Endre, Olejovics János, Szabó Ignác dr. és Zimányi Gyula főgimn. tanárok.

1. A Kecskemét város közönségétől alapított „Széchenyi-díj“-ra, 60 K., melyért csakis kecskeméti születésű ifjak pályázhatnak, e magyar történeti tétel volt kitűzve: „Deák Ferenc és a kiegyezés.“

E tételre 2 pályamunka érkezett be; köztük viszonylag kiemelkedik az „Igazság“ I. sz. jelűjé. Élvezhetően írja le Deák életét, ügyesen méltatja a kiegyezést; kár, hogy hozzácsatolja a 68-iki horvát kiegyezést, mely nem tartozik a tétel keretébe. Hiánya még, hogy nem jelöli meg a használt forrásokat; kiállítása pedig itt-ott pongyola. Mindezekről eltekintve, a kitűzött jutalmat megérdemli.

Szerzője: Markó Imre VIII. o. t.

A II. számú pályamunka a kidolgozás felületessége mellett nem egészen tárgyilagos. Politikai proféciaikat mond. Deák szerepét ellenzéki politikus szemével méri; de kellő olvasottsága könyvjutalomra érdemesíti.

Szerzője: Szigethy Lehel VIII. o. t.

2. Kecskeméti Kaszinó 40 K. jutalmára kitűzetett, szabadon választott történeti elbeszélés a Rákóczi-korból, Zrinyi Ilona kivételével.

A beérkezett 4 pályamunka között kiemelkedik kettő, a 3. és 6. számú. A 3. számú „A haza mindenek előtt“ jeligéjű dolgozat Tyukody kapitányról szól. A téma megválasztása elég szerencsés, de kidolgozásában sok a lélektani botlás, szerkezete elnagyolt, stílusa pongyola.

A 6. számú „Bezerédi az én régi jó nevem“ jeligés dolgozat szerzője ügyes tollal írja meg, bár mozaikszerűen állítja össze Bezerédi Imre hősi tetteit, majd árulását, halálát. Nyelve folyékony, könnyed, jellemzetes, miért is a 40 K. jutalomra érdemes. Szerzője: Kolár János VI. o. t.

A 3. számú, említett jó tulajdonságai miatt, szintén 15 K. jutalomban részesül.

Szerzője: Fodor Viktor VI. o. t.

A 4. és 5. számú dolgozat egyike sem üti meg a mértéket. Az egyikben semmi alakítás, a másik pedig hihetetlen és szerkezet nélkül való.

3. A néhai Zsiga Alajos k. r. tanár alapítványának 32 K. kamata tek. Dömötör Sándor kir. közjegyző úr bőkezűségéből kiegészítve 50 koronára, az úgynevezett „Zsiga-díj“-ra azt a valláserkölcsei tételt tüzte ki a bizottság: „A Mária-tisztelet és hatása a lelki életre.“

E tételre 5 pályamunka érkezett be. Mindegyik kellő olvasottságról tanúskodik; de a 7. számú „Quidquid in laudibus Matris profertur, ad Filium pertinet“ jeligés dolgozat szerzője valamennyi között leghelyesebben fogta föl a tételt. Kiemelendő arányos szerkezete és ügyes kidolgozása. Kár, hogy kelleténél sűrűbben használ szokatlan kifejezéseket és idegen szavakat. Mindamelllett a teljes díjra érdemes.

Szerzője: Szeiler Antal VIII. o. t.

A 9. számú „Mária“ jeligés dolgozat nem marad ugyan a tárgynál, de alapos olvasottsága és jó forrásai miatt 15 K. jutalomban részesül.

Szerzője: Kisparti János VII. o. t.

A 10. számú „Omni die dic Mariae mea laudes anima“ jeligéjű dolgozat szerzője is kellő tájékozottsággal kezeli tárgyát, de szerkezete kevésbé áttekinthető. Ez a derekas munka 10 K. jutalmat kap.

Szerzője: Kolár János VI. o. t.

A 8. és 11. számú dolgozatok nem adnak mindenben jelet, de szorgalmas és helytel-közzel ügyes tárgyalásuk miatt mindkét munka könyvjutalomban részesül.

Szerzőik: Márton Ferenc VIII. és Paschek Vilmos VII. o. t.

4. A „Horváth Döme-díj“-ra, (2000 korona tőkének kamata) kitűzetett: „Horváth Cyrill költői munkássága.“ (Születésének 100-ik évfordulója.)

Három munka érkezett be, köztük legalaposabb a 13. számú „Tiszteld a költőt, kit igaz lelkesedés a szépért s jóért vezérel“ jeligés dolgozat. Alapos, kellő olvasottságra valló munka, de kelleténél többet használja idézett forrását, a többit pedig nem nevezi meg. Tekintve azonban, hogy nagy terjedelmű anyagát szorgalommal hordja össze és lendületesen adja elő, a kitűzött jutalomra érdemes.

Szerzője: Szeiler Antal VIII. o. t.

A 12. számú „Küzdés az élet“ jeligés dolgozat az előbbihez képest jóval szűkebb körben mozog. Forrást egyet sem említ, de használ. Dicséretet érdemel.

Szerzője: Markó Imre VIII. o. t.

5. Esztétikai tételül kitűzetett: „A vallásos és hazafias elem a XVI. század költészetében.“

Három dolgozat érkezett be, melyek között kiválik „A haza minden előtt“ jeligés dolgozat. (15. sz.) Forrásai segítségével lendületesen megírt képét adja a XVI. század költészetének. Ismerteti a zsoltárfordításokat, himnuszokat és egyéb egyházi énekeket s szól a szombatosok énekköltészetéről is. Mindezt kellő csoportosítással áttekinthető szerkezetben adja. 30 korona jutalomban részesült.

Szerzője: Oberle József VIII. o. t.

A 16. számú „Igy szép a hit s honszerelem“ stb. jeligés munka inkább a XVI. század közállapotának adja általános képét. Beosztása nem olyan áttekinthető, mint az előbbié. Ez a dolgozat 15 korona jutalmat kap.

Szerzője: Kisparti János VII. o. t.

A 17. számú „Adj békességet“ jeligés dolgozat anyagának kellő összhordásáért dicséretben részesült.

Szerzője: Pozsgai Rudolf VIII. o. t.

6. Költői tárgyal ki volt tűzve: „Hazafias tárgyú ódai költemény.“

A beérkezett három költemény említést sem érdemel.

7. Németből magyarra való fordításul kitűzetett Seume: „Der Wilde“ című költeménye eredeti trochaeusokban.

Hat dolgozat pályázott. Jutalomra három dolgozatot találunk érdeemesnek.

Első sorban a 24. számú „A külső nem árulja el mindig a belsőt“ jeligés említendő. A fordítás teljesen hű s mégis magyaros, versei könnyen folyók. Jutalma 15 korona.

Szerzője: Szeiler Antal VIII. o. t.

Ügyes fordítás a 21. számú „Ki kövel dob meg, dobd vissza kenyérrel“ jeligéjű dolgozat. A szerző több szót egyáltalában nem, vagy pedig helytelenül fordít. Sok helyen az alanyak névmással való pótlása miatt nehezen érthető. 10 korona jutalomban részesül.

Szerzője: Muraközy István V. o. t.

Ilyen a 25. számú „Sok jámbornak rosszul megy a dolga“ stb. jeligés dolgozat is. Ügyesen versel, de nem fordít mindig hiven, 10 korona jutalmat kap.

Szerzője: Paschek Vilmos VII. o. t.

Dicséretre érdemesítette a bizottság a 26. számú dolgozatot, amelynek verselése könnyed, de fordítása túlságosan szabados.

Szerzője: Kolár János VI. o. t.

Két dolgozat (a 22. és 23. sz.) a gyarló fordítás és hanyag kiállítás miatt említést sem érdemel.

8. Természettani tételül kitűzetett: „Az újabb elektrofizikai vizsgálódások, azok gyakorlati kivitele, alkalmazása és haszna.“

E tételre két dolgozat érkezett be. A 27. számú „A jövő tudománya“ jeligés dolgozat látóköréhez képest minden tárgyi tévedéstől menten, sikeresen oldja meg a feladatot, mindenkor ügyelve arra, hogy kimutassa a felsoroltak gyakorlati hasznát. Jutalma 25 korona.

Szerzője: Vajnáczky Ferenc VIII. o. t.

A 28. számú „A természet Isten örök könyve“ jeligés munka tárgyilag az előbbivel egy fokon álló, de előadása kissé nehézkes, az előbbinél kevésbé magyaros. Jutalma 20 korona.

Szerzője: Szeiler Antal VIII. o. t.

9. Földrajzi tételre kijelöltetett: „A szelek befolyása az éghajlatra.“

Beérkezett 4 pályamunka. Közülök a 31. számú „A mozgás az élet“ jeligéjű nyerte meg a bíráló bizottság általános tetszését,

mint olyan, mely a magyar viszonyokra is helyes tekintettel van. Jutalma 25 korona.

Szerzője: Vajnóczky Ferenc VIII. o. t.

A 32. számú „Inest homini“ stb. jeligés dolgozat összeállítására szintén helyes, de nyelve nehézkes s csak a vége felé lendületesebb. Könyvjutalomban részesült.

Szerzője: Koczián Lajos VII. o. t.

Sok értékes dolgot hordnak össze a 29. és 30. számú dolgozat szerzői is, de nem öntik rendszeres egésszé; de mert szorgalmas munkásság eredményei, dicséretben részesülnek.

A 29. sz. szerzője: Muraközy Jenő VII. o. t.

A 30. sz. szerzője: Kisparti János VII. o. t.

10. A „Kada-dij“-ra „Az állatok téli élete“ című tétel tüzetett ki.

A beérkezett két munka csinos költői képet ad az állatok téli életéből; de míg a 33. számú „Óh természet, óh dicső természet“ jeligés dolgozat sokkal behatóbban, szebb és lendületesebb nyelven tárgyalja e tételt, addig a másoknak kevésbé sikerült a kidolgozás s így a 33. számú dolgozat 25 korona jutalomban részesül.

Szerzője: Vajnóczky Ferenc VIII. o. t.

A 34. számú „Erdőn farkas ordít“ jeligés dolgozat könyvjutalmat kap.

Szerzője: Kolár János VI. o. t.

A pályaművek jutalmazásához az alapítványokon kívül ajándékaikkal nagylelkűen hozzájárulni kegyeskedtek:

Bagi László helyettes polgármester 20 korona, Dömötör Sándor kir. közjegyző 38 korona és Hornyik: Kecskemét történetével, Gyenes István úrvasvári ülnök 10 kor., Hajagos József városi főkönyvelő 10 kor., Hanusz István c. prépost, főreáliskolai igazgató: Haun-Hochstetter-Pokorny: Physische Erdkunde, dr. Ottó Taschenberg: Die Verwandlungen der Tiere és Bilder aus dem Tirleben című könyveivel, Kada Elek polgármester 45 kor., Kovács István telekkönyvvezető 10 kor., Kovács Sándor földbirtokos 20 kor., Szegedy György városi tanácsnok 10 kor., Tóth István h. anyakönyvvezető 20 kor., Vágó László városi főerdész 20 koronával és Zimányi Gyula főgimn. tanár Prohászka O.: Föld és Ég és a Diadalmas világnézet című könyveivel, özv. Dömötör Istvánné szül. Bencsik Terézia alapítványának kamatait, 30 koronát szintén pályaművek jutalmazására fordította a bizottság.

A jutalmazásra fordított összeg: 445 korona.

Fogadják a nemesszívű adakozók a tanuló ifjúság nevében a tanári testület hálás köszönetét.

XII.

Ösztöndíjak, jutalmak, segélyezések.

1. *A Jettim-féle alapítványból* Szobolótzky Antal VII. oszt. tanuló 120 korona ösztöndíjat élvez. (9/1903. márc. 15. sz. a.)

2. *Horváth Döme 2000 korona alapítványának* kamatait Máté István VI. oszt. tanulónak ítélte a tanári kar.¹⁾

3. *Horváth Dömének Cyrill testvére nevére tett 2000 korona alapítványának* kamatait Kovács János VI. oszt. tanulónak adományozta a tanári testület.¹⁾

4. *Hoffman János volt kecskeméti plébános alapítványának* 42 korona kamataival a tanári kar Földi László VIII. oszt. tanulót jutalmazta.

5. *A Csomák Gábor-féle alapítvány* 70 korona kamatait a tanári kar Bodor József VIII. oszt. tanulónak adta.

6. *Pollák Ede, volt főgimnáziumi igazgató alapítványának* 10 korona kamatait Hévízi József I. oszt. tanuló nyerte el.

7. *H. Kovács Anna alapítványának* 22 korona kamatait Szeleczy József III. oszt. tanuló kapta.

8. *A Fektor-féle alapítvány* 48 korona kamataival a tanári kar Poberaj István III. oszt. tanulót jutalmazta.

9. *A Peiller-féle 2000 koronás alapítvány kamatait* Mihálovics Imre IV. oszt. tanuló kapta.

10. *Méltóságos Bogyó Pál pápai praelatus és apát-plébános 1000 koronás alapítványának* kamataival a tanári kar Berente György VII. oszt. tanulót jutalmazta meg.

11. *A Beke-féle alapítvány* 66 korona kamatait a tanári kar Fülöp István II. oszt. tanulónak ítélte.

12. *Nagyságos Liphay Pál alapítványának* 36 korona kamatait a tanári kar Riedel Richárd IV. oszt. tanulónak adományozta.

13. *A Kovács László-féle alapítvány* kamataiból (67 kor. 50 fill.) Papp Mihály V. oszt. tanuló 20 koronát, Salamon Dezső II. oszt. tanuló 17 korona 50 fillért, Buttinger Árpád III., Tóth István II. és Batri Géza I. oszt. tanulók 10—10 koronát kaptak.²⁾

¹⁾ Ezen jutalmat csak kecskeméti születésű tanulók nyerhetik el.

²⁾ Ezen alapítvány kamatai a végrendelet értelmében 5 szegénysorsú, jó viseletű és szorgalmas tanuló közt osztandók fel.

14. *A Ferenczy-féle alapítvány kamataiból* 18 koronát, — a *Zimmermann-feléből* 4 koronát, — a *Major-feléből* 3 korona 20 fillért, — a *Biró-feléből* 8¹/₂ koronát, összesen 33 korona 20 fillért Benesik László III. oszt. tanulónak juttatott a tanári kar.

15. *A Szabó-féle alapítvány kamataival*, 8 koronával, a tanári testület Herczeg Pál IV. oszt. tanulót segélyezte.

16. *Csösz Imre alapítványának* 9 korona 60 fillér kamatait Gressai József I. oszt. tanuló kapta.

17. *V. Kiss József és neje Ruza Rozália alapítványának* 20 korona kamatait a tanári kar Benesik Géza VI. oszt. tanulónak adományozta.¹⁾

18. *Horváth Döme 400 koronás alapítványának* 16 korona kamataival Gutjahr Károly IV. oszt. tanulót jutalmazta a tanári testület.

19. *Csáky József és neje Tóth Juliánna 800 korona alapítványának* 32 korona kamataival Csik István I. oszt. tanulót segélyezte a tanári kar.²⁾

20. *A Kecskeméti Takarékpénztár-Egyesület adományát*, 50 koronát, Cseh András VI. oszt. tanuló kapta.

21. *A Kecskeméti Kereskedelmi Iparhitelintézet és Népbank* 50 korona ajándékát Lipták István VIII. oszt. tanuló nyerte el.

22. *A Kecskeméti Leszámítoló- és Pénzváltóbank* 30 korona ajándékával a tanári kar Napholz Kálmán VIII. oszt. tanulót jutalmazta, mint jó matematikust.

23. *A Kecskeméti Központi Takarékpénztár* 30 korona adományát Fehér Albert I. oszt. tanuló kapta.

24. *Dr. Szivós Ignác orvos* 30 korona adományából Lusztig Imre V. oszt. tanuló 20 koronát, Kauzler Sándor I. oszt. tanuló pedig 10 koronát kapott.

25. *Dr. Tóth József ügyvéd* 20 korona ajándékából Pozsgai Rudolf VIII. oszt. tanuló, mint jeles történettanuló és Polgár Rezső IV. oszt. tanuló, mint jó szavaló, 10—10 koronát kaptak.

26. *Dömötör Sándor kir. közjegyző* 30 koronával jutalmazta meg a kegyesrendi növendékpapok énekkarának vezetőjét: Szeiler Antal VIII. oszt. tanulót.

27. *A Koháry-féle alapítvány* 110 kor. 42 fillérnyi kamataiból Tomanek József VII., Szekeres Antal VI., Hévízi Gyula III. és Fitos Pál II. oszt. tanulók 20—20 koronát, Takács Sándor V. és Garzó Gyula I. oszt. tanulók 10—10 koronát, végül Tóth Dömötör VII. oszt. tanuló 10 korona 42 fillért kaptak.

Könyvjutalomban részesültek: Bäcker István (2 drb), Bende Sándor, Egeli Ernő, Kovács Sándor, Kudják Lajos, Milleker Géza (2 drb), Práger

¹⁾ Ezen jutalmat mindig VI-ik osztályú tanuló kapja.

²⁾ Ezen jutalmat csak kecskeméti születésű, róm. kath. vallású tanuló kapja.

Sándor, Sesevák Mihály, Sebesi Sándor, Szivós József I., Andreánszky Imre, Damaszkin István, Fülöp István (2 drb), Furdanics Aladár, Stein Miklós, Török Géza II., Faludi László, Gömörly Sándor (2 drb), Köves István, S. Kovács László, Lieskó Andor, Tóth András III., Falta Béla, Szabó Lajos IV., Kerekes József, Sántha Gábor (2 drb), Serényi Tivadar V., Bódy Ödön, Götz Mátyás, Guth Miklós, Hajagos József, Kolár János VI., Domokos Péter, Hentz Antal, Kisparti János, Koczián Lajos, Morvay Endre, Orbán Gyula, Paschek Vilmos, Patai József, Sárdi Péter, Sántha György, Vörös János VII., Martin Ferenc, Pozsgai Rudolf, Szeiler Antal és Vajnoczki Ferenc VIII. oszt. tanulók.

NB. 1. *Özv. Dömötör Istvánné szül. Bencsik Terézia alapítványának* 32 korona kamata ez évben pályamunkák jutalmazására fordított.

2. *Az alapítványok közül* a 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 10. és 11. sz. alatt jelettek a róm. kath. egyházközségnél vannak elhelyezve; a 12., 13., 14., 15., 16., 17., 18., 19. szám alattiak, valamint az özv. Dömötör Istvánné-féle alapítvány a róm. kath. főgimnázium igazgatójának kezelése alatt vannak; végül a 27. szám alatti az esztergomi főképtalan kezelése alatt van.

XIII.

A tanulók érdemsorozata.

Az érdemsorozatban használt jegyek jelentménye s a rövidítések magyarázata.	
Előmenetel :	{ 1 = jeles, 2 = jó, 3 = elégséges, 4 = elégtelen.
Magaviselet :	{ 1 = jó, 2 = szabályszerű, 3 = kevésbé szabályszerű, 4 = rossz.
Rövidítések :	
g. k. v. = görög-keleti vallású, gör. kath. = görög-katolikus vallású, ev. ref. = evangélikus református vallású, ág. ev. = ágostai evangélikus vallású, izr. = izraelita, fm. = felmentetett, k. r. n. p. = kegyes-tanítórendi növendékpap, ö. d. = ösztöndíjas, ism. = ismétlő.	
NB. A róm. kath. vallású tanulók vallása jelezve nincs.	

I. OSZTÁLY.

A tanulók nevei	Rendes tantárgyak											Rendkívüli tantárgyak		
	Magaviselet	Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettan	Számítás	Rajzoló mértan	Tornázás	Szépíráás	Művészet	Zene	Rendkívüli tantárgyak	
Arbesser Ottó, ism.	1	3	2	3	3	2	3	3	2	3	3	3	3	
Balog László	2	2	4	4	4	3	4	4	2	3	3	3	3	
Bátri Géza	1	1	1	1	2	2	2	2	1	2	2	2	2	
Bäcker István	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
Bencsik József	2	1	3	3	3	3	4	3	2	2	3	3	3	
Bende Sándor	1	1	2	2	1	1	1	2	2	1	2	2	2	
Benkő László, ism.	2	2	3	3	4	3	3	3	2	2	3	3	3	
Brett Oszkár, izr.	1	1	2	3	2	2	2	2	3	2	2	2	2	
Csik István	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
10 Csösz László	1	1	1	1	2	1	1	1	2	1	2	2	2	
Egeli Ernő	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
Farkas Győző	2	4	4	4	4	3	4	4	4	2	3	3	3	

A tanulók nevei	Magaviselet	Rendes tantárgyak										Rendkívüli tantárgyak		
		Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettudomány	Számítás	Rajz	Történelem	Tornászás	Szépirodalom	Műveltség	Zene	
Fehér Albert	1	1	2	2	2	1	3	2	2	2	2	1	2	
Fehér Jenő, izr.	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	4	2	
15 Fekete István, ism.	1	1	2	2	3	2	3	3	3	3	3	1	3	
Fekete László	2	3	4	4	4	3	4	4	4	2	2	4	3	
Fekete Sándor	1	2	2	3	3	2	3	3	3	2	1	2	2	
Garzó Gyula	1	2	3	3	3	2	3	3	2	2	3	2	2	
Gibán Miklós, gör. kath.	1	1	2	2	2	1	2	2	1	1	1	1	1	
20 Gressai József	1	1	2	3	3	2	2	2	2	2	2	2	2	
Gröber László	2	3	4	4	3	3	4	4	2	3	3	3	3	
Gulyás Géza	2	4	4	4	4	4	4	4	1	4	3	3	3	
Hévizi József	1	1	2	3	3	1	2	2	2	2	2	2	2	
Holosnyay Ambrus, gör. kath.	1	2	3	3	2	2	3	2	2	3	3	1	1	
25 Irzsabek Bódog	1	1	3	3	2	3	3	3	3	2	3	3	3	
Kalapos István	2	3	3	4	3	3	4	4	2	4	3	3	3	
Kauzler Sándor	1	1	2	2	2	2	2	2	3	2	2	2	2	
Kovács István	1	4	4	4	4	3	4	4	2	3	3	3	3	
S. Kovács László	1	1	1	1	1	1	2	1	2	1	1	1	1	
30 S. Kovács Mihály, ism.	1	1	3	3	3	1	2	2	2	2	2	1	1	
Kovács Sándor	1	1	1	2	2	1	2	1	2	3	2	2	2	
Kudják Lajos	1	1	1	2	1	1	1	1	2	1	3	3	3	
Kürti István	1	1	2	3	3	1	3	2	2	1	1	1	1	
Mészáros Ferenc	2	3	4	4	4	2	4	4	2	4	3	3	3	
35 Milleker Géza	1	1	2	2	2	1	2	2	2	2	2	2	2	
Muth Károly, izr.	1	2	2	3	3	3	3	3	3	1	1	1	1	
Nagy Iván	2	2	3	2	3	2	2	3	3	3	2	2	2	
Pataki Dezső	1	3	3	3	1	1	3	3	2	1	2	2	2	
Pataki Ferenc	2	2	4	4	4	3	4	4	2	2	3	3	3	
40 Paksi István	2	3	3	3	4	3	3	4	2	2	3	3	3	
Pöcsy László	1	3	3	3	3	2	3	2	2	3	3	3	3	
Polgár Gyula, ev. ref.	2	2	3	3	3	3	2	3	2	2	2	2	2	
Práger Sándor	1	1	1	1	2	2	2	1	2	1	1	1	1	
Schira László	1	1	2	2	1	1	3	2	3	2	2	2	2	
45 Scevák Mihály	1	1	2	2	1	1	2	2	1	1	1	1	1	
Sebesy Sándor	1	1	1	1	2	1	1	2	2	2	2	2	2	
I. Szabó József	2	1	3	4	3	2	3	4	2	2	3	1	1	
Szabó József	1	1	1	2	2	1	2	2	2	1	2	2	2	
Szabó Sándor, ism.	1	3	4	3	4	2	3	3	2	2	2	2	2	
50 Szelei Zsigmond	2	3	3	3	3	1	2	3	2	2	2	2	2	
Szívós József, izr.	2	2	2	1	2	1	1	2	3	2	2	1	1	
Szvoboda Kálmán	2	2	3	3	2	1	2	2	1	3	2	2	2	

A tanulók nevei	Rendes tantárgyak										Rendkívüli tantárgyak			
	Magaviselet	Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettan	Számítás	Rajzoló mértan	Tornázás	Szépirodalom	Művészet	Zene	Rendkívüli tantárgyak	
													Művészet	Zene
Tarnai Béla	2	3	4	3	4	3	3	4	2	3	2			
Tary Zoltán, ism.	1	2	2	2	2	1	2	2	1	1	3			
55 S. Tóth János	2	3	3	2	3	2	3	3	2	2	1			
Ulrich Gyula	1	3	3	4	4	3	3	4	3	1	3			
Varga István	1	2	3	3	3	2	3	2	2	1	1			
Véber Ádám	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2			
Vitéz József, izr.	2	3	3	3	3	4	3	3	3	2	1			
60 Zsigmond Antal	1	3	3	4	4	3	4	4	3	3	3			

Kimaradtak: Bánfi Sándor, Bende József, Dutschák János, Herzegovátz Ervin, Kálmán Béla, Kósa Ferenc, Österreicher Henrik, Schäfer József, Socó Géza, Szabó László, Végh Endre. — *Betegek:* Bábiczki Zoltán és Könyves Gyula magántanulók. *Összesen:* 73.

II. OSZTÁLY.

A tanulók nevei	Rendes tantárgyak										Rendkívüli tantárgyak			
	Magaviselet	Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettan	Számítás	Rajzoló mértan	Tornázás	Szépirodalom	Művészet	Zene	Rendkívüli tantárgyak	
													Művészet	Zene
Andrácszki Imre	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1			
Baky Lajos, ism.	1	1	3	3	3	2	3	2	3	3	3			
Bácker Béla	2	1	2	3	2	3	1	3	1	3	2			
Id. Benesik Elek	1	2	3	3	3	3	4	3	2	3	3			
5 Ifj. Benesik Elek	1	2	4	4	3	2	3	3	2	3	2			
Berente István	1	1	3	3	3	2	2	1	2	1	3			
Berente József	1	1	3	3	3	2	3	3	2	3	2			
Berkovits Rudolf, izr.	1	2	2	2	3	1	3	2	2	2	fm			
Bodócs Gyula	1	1	2	3	1	1	2	2	2	2	2			
10 Bón Mihály	2	2	4	4	4	3	3	3	3	3	3			
Czábor Károly	1	3	4	4	4	3	3	3	3	3	3			
Csáki István	1	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3			
10 Csomák Béla	1	1	3	3	3	3	3	3	fm	3	fm			
Csorba Mihály	1	1	3	3	2	2	3	4	3	3	3			

A tanulók nevei		Magaviselet	Rendes tantárgyak								Rendkívüli tantárgyak		
			Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettudomány	Számítás	Rajzoló mértan	Tornázás	Szépirodalom	Művészet	Zene
15	Damaszkin István, g. k. v. ¹²	1	1	2	1	2	1	3	2	2	2	3	
	Dékány Antal, ism. ¹⁶	1	1	2	2	2	1	2	1	2	1	3	
	Vas Eisen Rezső ³⁰	1	2	3	4	3	3	2	3	fm	3	2	
	Fantó Lipót, izr. ³⁰	1	3	3	3	3	3	3	3	3	2	3	
	Farkas István ¹	2	1	3	3	3	3	3	2	2	2	2	
20	Fekete József ⁵	2	2	3	3	3	3	3	4	2	4	3	
	Fitos Pál ^{28 Friedrich}	1	1	2	3	2	2	2	3	2	2	fm	
20	Furdanits Aladár, gör. kath. ³⁰	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1	1	
	Fülöp István ¹	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	fm	
	Gágyor István ^{Gábor}	1	3	3	4	3	3	3	2	3	2	2	
25	Gömöry László ¹¹	1	1	3	3	3	3	2	2	1	3	2	
	Gyapjas Mihály ^{13 Gyenes, Gyulányi}	1	2	3	3	3	3	3	2	2	3	2	
	Jámbor István ³²	1	1	3	3	3	3	3	2	2	2	3	
	Jobb Ádám ^{38 Károlyi, Kerekes}	1	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	
	Kis Pál ³⁰	1	1	3	3	3	3	2	3	3	3	1	
30	Kovács József ^{16 Lang}	1	2	3	3	3	3	2	1	3	2	2	
	Markuszek Jenő ⁵	1	1	2	3	3	2	1	2	2	3	2	3
	Maár László ¹¹	1	1	3	3	3	2	3	3	3	3	3	
	Nagy Károly ^{Nagy}	1	1	4	4	4	3	4	4	2	3	3	
	Papp Imre, ev. ref. ism.	2	3	3	3	3	3	2	3	3	3	2	
35	Pataki Károly ³⁰	1	1	2	3	1	2	2	1	3	1	2	
	Salamon Dezső ³⁰	1	1	3	3	2	2	1	1	2	3	1	
	Schmitz Károly ³⁰	1	1	3	3	3	2	3	3	3	3	3	
40	Stein Miklós, izr. ^{9 Szalay}	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
	Székely Kázmér ¹⁵	2	1	3	3	3	3	3	3	3	1	3	
40	Szvboda Ferenc ³⁵	2	1	3	3	2	2	2	3	1	2	2	
	Teretskey Béla, ism. ^{Tary}	2	2	3	3	3	2	3	3	2	3	3	
	Tóth Gábor ³¹	1	1	3	4	3	3	3	2	3	3	3	
	Tóth István ³¹	1	1	3	3	3	1	1	2	2	2	1	
	Török Géza ³⁰	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	
45	Veroszta Zsigmond ⁴	1	2	3	4	4	3	3	4	3	3	3	
Magántanuló:													
	Kracszenics Jenő	1	2	3	1	1	1	2					

Összesen: 46.

III. OSZTÁLY.

A tanulók nevei	Magaviselet	Rendes tantárgyak									Rendkívüli tantárgyak							
		Vallás	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Történelem	Földrajz	Számítan	Rajzoló mértan	Tornázás	Műének	Gyorsírás	Francia ny.	Zene				
Balog Sándor	2	2	3	4	3	3	3	3	4	2	2							
Bátri Ferenc	1	2	3	2	3	3	3	3	3	1	2			2				
Bencsik János	1	1	3	3	3	3	2	4	3	3								
Bencsik László	1	1	2	2	3	3	2	2	3	1								
5 Buttinger Árpád	1	2	3	3	3	2	2	3	1	3								
Faludi László	1	1	2	2	2	1	1	2	1	1			1					
Gömöry Sándor	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1			1	1	1			
Hévízi Gyula	1	1	1	2	2	3	1	1	1	2	1							
Kardos Izidor, izr.	1	2	2	2	2	2	1	3	3	1				1				
10 S. Kovács László	1	1	2	2	2	2	1	2	3	3	1							
Köves István, izr.	1	2	1	1	1	2	1	1	1	2								
Lévai József, izr.	1	2	3	3	3	3	3	3	3	3				2				
Licskó Andor, ág. ev.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1				1				
Markó István, izr.	1	2	1	1	2	2	1	1	2	3							1	
15 Máté József, ism.	1	2	3	4	3	3	2	3	3	3								
Mezei Pál, izr.	2	3	2	3	2	3	1	2	2	3								
Mészáros Károly	1	1	3	3	3	3	2	3	3	3	1							
Móca Ferenc	1	2	3	3	3	4	3	3	3	3	2							
Móczár Antal	1	1	3	3	3	2	3	3	3	2								
20 Nagy József	2	1	3	4	3	3	3	4	3	3								
Nagy Sándor, izr.	1	2	3	4	3	3	3	3	4	3				3				
Niedermüller Béla	1	1	2	3	3	2	2	3	3	2								
Pászti Elemér	2	1	3	3	3	2	1	2	2	2	2							
Poberaj István	1	1	1	2	1	2	1	1	1	2	2							
25 Pócsy György, ism.	1	1	3	3	3	3	3	3	3	2								
I. Szabó Ferenc	1	1	2	2	3	3	2	3	3	2								
Szabó István	1	1	3	4	3	4	2	3	2	1	1							
Szabó Miklós, gör. kath.	1	3	3	3	3	3	3	3	3	2								
Szelezcki József	1	1	2	3	2	1	2	2	3	1				1				
30 Tary Endre	1	2	3	4	3	3	4	4	3	3								
Tercsi Mihály	2	1	4	3	4	4	4	3	3	2								
Tóth András	1	1	2	3	3	2	1	3	3	3				2				

Kimaradt: Igács László. *Beteg:* Fekete István, ism.

Összesen: 34.

IV. OSZTÁLY.

A tanulók nevei	Rendes tantárgyak									Rendkívüli tantárgyak				
	Magaviselet	Vallás tan	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Történelem	Természettan	Mennyiség tan	Rajzoló mértan	Tornázás	Művészet	Gyorsírás	Francia ny.	Zene
Bencsik Sándor	1	2	2	3	3	3	3	2	2	2	2			
Besser Béla	1	1	3	3	3	4	2	1	2	2	1			
Bodrogi Pál	2	2	3	3	3	3	2	2	3	3		1		
Csolnoki Endre	1	1	3	3	3	3	3	3	3	3		1		
5 Falta Béla, ág. ev.	1	1	2	2	2	1	2	2	2	2		1		
Faragó Gábor	1	1	2	3	2	3	2	2	3	3				
Fekete László	2	1	2	3	2	2	2	2	2	3		1	1	
Fodor János, izr.	1	2	2	2	2	2	2	1	2	3			1	
Fördös Dezső, ev. ref.	1	2	2	3	3	3	3	3	3	3				
10 Gágyor Pál, ism.	1	2	2	3	3	3	2	3	2	3				
Gröber Gyula	2	1	3	3	3	4	3	1	2	3				
Gutjühr Károly	1	1	2	1	2	2	2	1	1	1	2			
Herczeg Pál	1	1	3	3	3	3	2	2	3	3				
Holosnyay Iván, gör. kath.	2	2	3	3	3	2	3	3	2	2	1	2		
15 Hunyadi János	2	2	3	3	2	3	3	2	2	2				
Juhász László	2	2	4	4	4	3	3	4	3	3				
Keleti Kálmán	1	2	3	3	3	3	1	2	2	1	2			
Kovács Ferenc	2	2	3	3	3	3	3	3	3	1				
Kovács György	1	1	3	3	3	3	3	2	3	2	2			
20 Letko János	1	1	3	4	4	3	3	3	3	2		1		
Lisinszky János	2	1	3	3	3	3	2	2	3	2				
Lövy István, izr.	1	2	2	3	3	3	2	2	2	2		2		1
Mihalovics Imre	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1		1	
Paleta Frigyes	1	1	2	1	3	3	3	2	2	fm	1		1	
25 Perlfaster Ervin, izr.	1	2	2	1	2	2	2	1	1	fm			1	1
Polgár Rezső	2	1	2	2	1	1	2	1	1	2	1	1	1	
Pollatsek Vilmos	1	2	3	3	3	2	2	3	3	2				
Riedel Richárd	1	1	2	1	2	3	3	1	1	fm	1			
Seregdy Sándor	1	2	3	3	3	3	3	2	3	2	2			
30 Szabó Lajos	1	1	2	1	1	2	2	1	2	2	1			
Szabó Mihály	1	1	2	3	3	4	3	2	2	2				
Szórád János	2	2	4	3	3	3	3	2	3	1				
Sz. Tóth László, ev. ref.	2	2	3	3	3	3	3	4	2	1				
Tykál Alajos	2	2	3	3	3	2	2	3	3	2				
35 Úveges Ferenc	1	1	2	3	3	2	1	2	2	2				
Wátz Oszkár	1	2	3	3	3	3	3	3	3	2				

Kimaradt: P. Szabó Mihály.

Összesen: 37.

V. OSZTÁLY.

A tanulók nevei	Rendes tantárgyak										Rendkívüli tantárgyak			
	Magaviselet	Vallás tan	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Történelem	Természettan	Mennyiség tan	Tornázás	Művészet	Gyorsírás	Francia ny.	Zene
--- Balogh Pál	1	3	3	3	3	3	3	4	3	2				
Ballus Tódor, ág. cv.	2	1	3	3	3	3	2	2	3	3				
Benkes Mihály	1	1	3	3	3	3	3	3	2	2				
* Bujdosó József	2	1	3	3	3	3	3	3	4	2				
5 Flóznik Lajos	2	1	3	3	3	3	1	1	3	3				
--- Füredi István	1	1	3	3	3	4	3	4	3	2	1			
Kerekes József	1	1	2	2	3	2	2	2	2	fm		1		
Kókay László, ism.	1	2	2	3	3	2	3	2	3	2				
Lusztig Imre, izr.	1	2	2	2	2	2	2	2	2	3		1		
10 Markuszek Ferenc	1	1	3	3	2	2	2	3	1	fm				
Mezei Sándor, izr.	2	3	2	3	3	3	3	3	3	3				
Mráz Gál	1	1	3	2	3	3	3	2	3	3				
Muraközy István, cv. ref.	2	2	3	3	3	3	3	3	3	2			1	
Nagy Imre, izr.	2	2	2	3	3	2	3	1	3	3		1	1	
15 Pap Mihály	1	1	3	3	3	2	3	3	3	2				
--- Reiner Imre, ism. izr.	2	3	1	3	3	2	2	1	2	2	2		2	
--- Ritli János	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2			
Sántha Gábor	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	
Serényi Tivadar	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
20 Szívós Béla, izr.	2	1	2	1	2	2	2	1	3	3		1	1	1
Takács Sándor	1	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2		2	
Zajacz János	1	1	1	3	2	2	1	2	3	2				
--- Zádor István	1	1	1	1	2	2	2	2	2	1			1	
Magántanulók:														
Götz Mátyás, k. r. n. p.	1	2	1	2	2	1	2	2						
25 Gúth Miklós, k. r. n. p.	1	1	1	1	1	1	1	1	1					
Kolár János, k. r. n. p.	1	1	1	1	1	1	1	1	2					
Szegedi Béla	1	1	1	1	1	1	1	1	3					
Kimaradtak: Kodárcsa Sándor, ism. g. k. v., Tóth Kálmán. Meghalt: Kele Illés.														
Összesen : 30.														

VI. OSZTÁLY.

A tanulók nevei	Magaviselet	Rendes tantárgyak								Rendkívüli tantárgyak				
		Vallás	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Történelem	Természettan	Mennyiségtan	Tornázás	Művészet	Gyorsírás	Francia ny.	Zene
Augner Rezső, izr.	1	1	1	3	2	2	2	1	2	3			1	
Bagi Lajos	1	1	3	3	4	3	3	2	2	1				
Bencsik Géza	1	1	2	2	2	2	2	2	3	3				1
Biró István	1	2	2	3	3	2	3	2	3	2				
5 Bódy Ödön	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1			1	
Cseh András	1	1	1	2	2	2	2	1	1	1				
Dobozi Sándor	1	2	2	3	3	3	3	2	3	2				1
Domokos János	1	1	3	4	4	4	2	2	3	2				
Dömötör Gergely	2	2	3	4	4	3	3	3	3	2				
10 Dutschák Frigyes	1	1	1	1	2	2	1	1	1	2				
Feldmeier József, izr.	1	3	3	3	3	3	2	2	3	3			1	
Fodor Viktor, izr.	2	2	1	1	1	1	1	2	fm				1	1
Gál József, izr.	2	3	3	4	4	3	4	3	4	1				
Götz Mátyás, k. r. n. p.	1	1	1	1	2	2	1	2	2	fm	1		1	
15 Gúth Miklós, k. r. n. p.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	fm	1		1	
Ö. Gyenes József	1	1	3	4	3	3	3	3	4	3				
Hajagos József	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1		1	1	1
Hunyadi Mátyás, ism.	1	1	2	3	3	3	2	3	1	2				
Idakéri Béla	2	1	2	3	3	3	3	3	4	fm			2	
20 Kenéz Barna, ev. ref.	2	3	3	3	3	3	3	3	3	fm			2	
Klein Dezső, izr.	1	1	1	2	2	1	1	1	2	2				
Kolár János, k. r. n. p.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	fm	1			
Kovács János	1	1	1	2	2	2	1	1	1	2	1			
Máté István	1	1	1	3	2	2	1	1	2	2				
25 H. Nagy László, ism.	2	1	2	3	3	3	2	3	3	2				
Pap Lajos	1	1	3	3	3	3	2	2	3	3			2	
Paulovics Andor	1	1	2	3	3	2	2	2	3	2			2	
Szabó Jenő	1	1	2	3	3	3	2	2	3	2		2	1	
Szegedi Béla	2	1	2	2	2	1	3	1	3	fm				
30 Szekeres Antal	1	1	2	3	3	3	2	3	2				1	
Tóth István	1	1	2	3	3	2	2	3	2				1	
Magántanulók:														
Bárány Elza	1	1	3	3	*	2	2	2	1					
Kisparti János, k. r. n. p.	1	1	1	1	1	1	1	1	1					
Koczián Lajos, k. r. n. p.	1	1	1	2	1	1	1	1	1					
35 Kovács László	3	3	4	3	3	2	3	3						
Rassovszky Gyula, k. r. n. p.	1	1	1	2	1	1	1	1						

* Görögpótló irod. olv. ** Görögpótló rajz.

Összesen : 36.

VII. OSZTÁLY.

A tanulók nevei	Rendes tantárgyak											Rendkívüli tantárgyak				
	Magaviselet	Vallás	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görög pótl. olv.	Történelem	Természettan	Mennyiségstan	Rajz	Tornázás	Műtér	Gyorsírás	Francia ny.	Zene
Balogh Gyula	2	3	3	3	3	4		3	2	3		2				
Bende György	1	2	3	3	3	3		3	2	2		fm				
Bende János, ism. . . .	2	1	2	3	3	3		3	2	3			1			
Berente György	1	1	2	2	2	2		1	2	2		3				
5 Bodócs István	1	1	1	1	1	1		1	1	1		fm	1			
Domokos Péter	1	1	2	3	3	2		2	2	2		2	1			
Dornyai Béla, k. r. n. p.	1	1	2	2	2	2		1	1	1		fm	1			
Farka Milos, g. k. v. . .	1	2	2	2	3		2	2	3	3	1	1	1			
Hammer Béla	2	3	3	3	3		2	2	3	3	1	2	2			
10 Hencz Antal, k. r. n. p.	1	1	1	1	1	1		1	1	1		fm	1			
Kasza Dezső	1	2	2	2	3	3		1	2	3		3				
Kisparti János, k. r. n. p.	1	1	1	1	1	1		1	1	1		fm	1			1
Koczián Lajos, k. r. n. p.	1	1	1	1	1	1		1	1	1		fm	1			1
Konyecsni Gyula	1	1	3	4	4		2	4	3	3	1	2	2			
15 T. Kovács József	1	1	3	4	3	3		3	3	3		2	2			
Cz. Kovács László	2	1	3	3	3	3		4	3	3		2	2			
Mizsei István	1	1	2	2	2	2		2	2	2		1	2			
Morvay Endre, k. r. n. p.	1	1	1	2	2	1		1	1	1		fm	1	1		
Muraközy Jenő, ev. ref.	1	3	3	4	3	3		3	3	3		fm				
20 Orbán Gyula, k. r. n. p.	1	1	1	2	2	2		2	1	1		fm	1			
Paschek Vilmos, k. r. n. p.	1	1	1	1	1	1		1	1	1		fm	1	1		
Patay József, k. r. n. p.	1	1	1	2	1	2		1	1	1		fm	1			1
Polónyi Jenő	1	1	1	2	2		1	2	2	2	1	3		1		
Rassovszky Gyula, k. r. n. p.	1	1	1	1	1	1		1	1	1		fm	1			1
25 Sándor Ferenc	1	2	3	4	3		1	3	4	3	1	2	2			
Sándor József	1	1	2	3	3		1	2	1	2	1	2	2			
Sántha György	1	1	1	1	1	1		1	1	1		2	1			
Sárdi Péter, k. r. n. p.	1	1	1	1	1	1		1	1	1		fm	1			1
Szelei Imre	1	2	3	3	3		1	3	2	2	1	2	2			
30 Szobolotzky Antal, ö. d.	1	1	2	2	2	2		2	1	1		fm	1			
Tanú Balázs	2	1	2	2	3	3		3	2	2		2	2			
Tomanek József	1	1	2	2	3	3		3	1	2		3	3			
Tóth Dömötör	1	1	2	3	3		1	2	2	2	1	2	2			
Vizeli Gábor	1	2	3	3	3	3		3	3	2		3	3			
35 Vörös János	1	1	2	3	2	2		1	2	2		fm	1			

Kimaradtak: Csorba János, Környei Béla, Pollatsek László.
Meghalt: Zsigmond Géza.

Összesen: 39.

VIII. OSZTÁLY.

A tanulók nevei	Rendes tantárgyak										Rendkívüli tantárgyak			
	Magaviselet	Vallás tan	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Történelem	Természettan	Mennyiség tan	Bölcsészet	Tornázás	Művészet	Francia ny.	Zene
André Balázs	1	1	2	2	3	2	2	1	1	1	2			
Bárány Étele	1	2	3	3	3	3	2	2	2	2	2			
Bender Márton	1	2	3	2	3	3	3	1	1	2	1	1		
Benkő István	1	1	2	3	3	3	3	3	3	2	2			
5 Bodor József	2	1	3	2	3	3	3	3	3	1	1	2		
Feldmeier Géza, izr.	2	3	3	3	3	3	3	3	4	3	1		1	
Földi László	1	1	2	2	2	2	2	1	2	1	2	2		
Gráber József, izr.	2	2	2	3	3	3	1	2	3	2	fm			
Harkai Béla	1	1	1	2	2	2	2	1	2	1	1	1		
10 Jankovich Ferenc, k. r. n. p.	1	1	1	1	2	1	2	1	1	1	fm	1	1	
Jámbor József	1	2	2	3	3	3	3	3	3	2	2			
Kardos András, izr.	2	3	3	3	3	3	2	3	3	2	1			
Lipták István	1	1	1	3	2	3	3	1	2	2	1	1		
Löwy Miksa, izr.	2	2	2	2	3	3	2	1	1	1	2		1	1
15 Markó (Múth) Imre, izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1		1	1
Martin Ferenc, k. r. n. p.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	fm	1	1	
Mészáros István	1	1	2	2	2	2	2	1	1	2	2	2		
Nagy Pál	1	1	3	3	3	3	3	3	3	2	2			
Napholz Kálmán	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1			
20 Néder Ede, k. r. n. p.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	fm	1	1	1
Oberle József, k. r. n. p.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	fm	1	1	
Pesovár Ábrus, k. r. n. p.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	fm	1	1	
Pozsgai Rudolf, k. r. n. p.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	fm	1	1	1
Révész László, k. r. n. p.	1	1	1	2	1	1	1	1	2	1	fm	1	1	
25 Simig István, k. r. n. p.	1	1	2	1	2	1	2	1	1	1	fm	1	1	
Szabó Mihály, k. r. n. p.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	fm	1	1	
Szapáry Lajos, gróf	2	1	2	2	2	3	3	2	2	2	2			
Szegedi István	2	1	3	3	3	3	4	3	4	2	2	2		
Szeiler Antal, k. r. n. p.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	fm	1	1	1
30 Szigethy Lehel, ev. ref.	2	1	2	3	3	3	1	2	3	2	1			
Szurovy József, k. r. n. p.	1	1	2	1	1	2	2	1	1	1	fm	1	1	1
Vajnóczky Ferenc, k. r. n. p.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	fm	1	1	1
Vámos Béla, k. r. n. p.	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1	fm	1	1	
Vincze János, k. r. n. p.	1	1	1	1	2	2	1	1	1	2	fm	1	1	1
35 Zsigmond Gyula	2	3	2	3	3	3	4	3	3	3	fm			1
Magántanulók:														
Margalits István	2	2	3	3	1*	3	2	1	3	3**				
Váli Alfréd, izr.	2	3	3	3	3*	4	3	3	3	3**				
Kimaradt: Bódogh Gábor.											Összesen: 38.			
* Görögpótló irod. olv. ** Görögpótló rajz.														

*Az 1903/904. tanév végén érettségi vizsgálatot tett ifjak
névsora.*

André Balázs, érett.	Mészáros István, érett.
Bárány Etelc, érett.	Napholz Kálmán, jelesen érett.
Bender Márton, érett.	Néder Ede, jelesen érett.
Benkő István, érett.	20 Oberle József, jelesen érett.
5 Bodor József, érett.	Pesovár Ambrus, jól érett.
Földi László, jól érett.	Pozsgai Rudolf, jelesen érett.
Gráber József, érett.	Révész László, jól érett.
Harkai Béla, érett.	Simig István, érett.
Jankovich Ferenc, jelesen érett.	25 Szabó Mihály, jelesen érett.
10 Jámbor József, érett.	Szapáry Lajos gróf, jól érett.
Kuczka József, érett.	Szeiler Antal, jelesen érett.
Lipták István, érett.	Szigethy Lehel, érett.
Löwy Miksa, érett.	Szurovy József, jól érett.
Margalits István, érett,	30 S. Tóth Mihály, érett.
15 Markó Imre, jelesen érett.	Vajnóczky Ferenc, jelesen érett.
Martin Ferenc, jelesen érett.	Vámos Béla, jelesen érett.
Vincze János, jól érett.	

Statisztikai táblázatok.

1. A tanulók általános áttekintése.

Összesen a tanév végén	Vallásra nézve volt							Anyanyelvre nézve volt				Nyelvismeretre nézve				Egészségi állapot				Magaviselet				Fegyelmesetek száma									
	róm. kath.	gör. kath.	gör. keleti ág. evang.	ev. reform.	unitárius	izraelita	más vallású	magyar	német	román	olasz	tót	szerb-horvát	ruthén	más nyelvű	betegségi eset				hány tanuló kapott				igazgatói	tanárkari	megrovas-ban részesült	tanács folytán el-távozott	kizárattott					
																könnyű	súlyos	járványos	meghalt	jó	szabálys.	kev. szabsz.	rossz										
309	258	5	2	3	8	—	33	283	20	2	—	3	1	—	—	253	—	—	—	—	309	422	44	9	2	221	76	—	—	8	6	—	—
	38						16													64	35	2	—	—									

Összesen a tanév végén	A tanulók szülői közt polgári állásra nézve volt													A tanulók illetősége					Tandij-mentes		Leckeórát nem mulasztott	Igazolatlanul mulasztott				
	östermelő			iparos			kereskedő és vállalkozó		tisztviselő			katona	Más értelmiségi (orvos, ügyvéd, felkész. tanár, tanító, mérnök, író, művész stb.)	személyes szolgálatból élő (munkás, napszámos, szolga stb.)	magánzó (nyugdíjas, tőkéjének jövedelméből stb. élő)	helybeli	megyebeli	más megyebeli	fümei és kerületbeli	külföldi			Ö s z t ö n d i j a s	egészen	félíg	
	nagybirtokos és bérő	kisbirtokos és bérő	alkalmazott	nagyiparos	kisiparos	alkalmazott	nagykereskedő	kiskereskedő, szatócs stb.	alkalmazott	közhisztviselő (ál-lami, hatósági)	magán és társulati															
309	3	54	3	—	56	—	1	36	—	34	13	7	50	19	33	174	39	95	—	1	1	92	16	108	4	

2. A tanulók részleges áttekintése.

Osztály	Fülvételezett az egész év folyamán	Vizsgálatot tett					9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	Előmenetelők eredménye rendes tantárgyakban					Hányan tanultak				Tanítási óra				
		haladó rendes	magán	ismétlő	összesen	Kimaradt														Mindenből jeles	Mindenből legalább jó	Mindenből legalább elégséges	Egyből elégtelen	Kettőből elégtelen	Többől elégtelen	Francia nyelvet	Gyorsírást	Művészet	Zenét	Igazolt	Nem igazolt	Összesen	
																																	életévét betöltötte
I.	73	54	—	6	60	13	—	14	13	17	11	5	—	—	—	—	—	—	—	3	16	23	3	3	12	—	—	60	1	931	—	931	
II.	46	41	1	4	46	—	—	—	4	24	12	6	—	—	—	—	—	—	2	4	30	5	1	4	—	—	45	1	427	2	429		
III.	34	30	—	2	32	2	—	—	1	5	16	7	3	—	—	—	—	—	2	4	17	3	4	2	5	4	9	2	351	6	357		
IV.	37	35	—	1	36	1	—	—	—	6	13	10	5	1	1	—	—	—	1	6	22	5	1	1	6	8	12	2	425	—	425		
V.	30	21	4	2	27	3	—	—	—	—	3	4	14	3	3	—	—	—	3	5	16	2	1	—	6	5	4	5	179	—	179		
VI.	36	29	5	2	36	—	—	—	—	—	—	6	11	11	6	1	—	1	3	10	16	3	2	2	10	3	9	4	652	—	652		
VII.	39	34	—	1	35	4	—	—	—	—	—	—	5	18	6	4	1	1	8	8	13	4	1	1	2	1	11	5	581	—	581		
VIII.	38	35	2	—	37	1	—	—	—	—	—	—	1	4	11	4	14	3	10	9	14	3	1	—	17	—	20	9	392	—	392		
I—VIII.	333	279	12	18	309	24	—	14	18	46	45	34	23	36	37	27	9	15	4	1	32	62	151	28	14	22	46	21	170	29	3938	8	3946
		39	1	4	44																				1	11	12	1	812	—	812		

*3. Az érettségi vizsgálatok eredményének áttekintése
az 1903—904. iskolai évről.*

Jelentkezett	Az írásbelin				Szóbelire mehetett	A szóbelin						Az érettségit végzett ifjak pályaválasztása										
	minden dolgozatát leg- alább elégséges ered- ményel készítette el	az írásbeli alapján is- métlő vizsgálatra kö- telek	visszalépett			jelesen	jól	egyszerűen	javító vizsgálatra kö- telek	ismétlő vizsgálatra kö- telek	végleg bukott	pap-tanári	papi	tanári	jogi	orvosi	mérnöki	gazdászati	erdészeti	katonai	gyógyszerészi	hivatalnoki
1903. szeptember																						
48	12	5	—	43	—	1	33	7	2	—	—	2	2	16	—	1	3	2	1	1	5	1
1903. december																						
7	2	—	—	7	—	—	7	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	1	—	1	—
1904. június																						
35	34	1	1	33	11	6	16	—	—	—	14	3	1	6	2	1	1	1	2	—	1	1

XV.

Értesítés az 1904—905. tanévre.

Augusztus hó 30-ikán (kedden) pótló- és javító-vizsgálatok lesznek. Szeptember hó 3 első napján délelőtt 8—12 óráig tartatnak a beiratások a főgimnázium épületében; ezen túl csak azon tanulókat veheti föl az igazgatóság egy hétig, kik elmaradásukat elfogadható okokkal igazolni tudják. A még későbbi jelentkezők fölvételét az igazgatóság útján benyújtott s egy koronás bélyeggel ellátott folyamodványra egész tanéven át a tankerületi főigazgatóság engedheti meg.

Az első osztályba 68 nyilvános tanuló vehető fel és pedig első sorban szeptember 1-én és 2-ikán csakis helybeli róm. kath. vallásúak, majd vidéki róm. kath. vallásúak; 3-ikán pedig, a mennyiben a jelzett szám be nem telik, más vallásúak is.

A II—VIII. osztályokba iratkozó tanulók ily korlátozás alá nem esnek.

Az első osztályba csak oly tanulók vétetnek föl, kik az elemi osztályokat jó eredménnyel bevégezték, vagy ennek hiányában a fölvételi vizsgálatot jó sikerrel kiállják, továbbá életök 9-ik évét betöltötték és 12 évnél nem idősebbek; 12 évnél idősebb tanulók fölvétele dolgában (az első osztályba) a tanári testület hoz határozatot.

Beiratáskor minden tanuló tartozik magával hozni az előző évről szóló iskolai bizonyítványát; az első osztályba beiratkozóak, vagy más tanintézetből jövő felsőbb osztályú tanulók pedig ezen felül születési bizonyítványt (hiteleset, bélyeggel ellátottat) és újraoltási igazolványt is kötelesek magukkal hozni.

Minden tanuló kivétel nélkül fizet a beiráskor 4 korona beiratási díjat, 1 koronát az ifjúsági könyvtárra, 1 koronát a végértékesítőre, 50 fillért az országos tanári nyugdíj-intézet céljaira és 20 fillért tintára.

Ezen díjak fizetése alól senki sem menthető fel.

Az iskolapénzt (u. n. tandíjat) illetőleg: a helybeli róm. kath. vallású tanulók egész évre 20 koronát fizetnek; a vidéki róm. kath. vallásúak és más vallásúak, akár helybeliek, akár vidékiek, 40 koronát fizetnek; az iskolapénz fele a beiratáskor, fele február hó első felében fizetendő.

Szegénysorsú, jóviseletű és jó előmenetelű tanulók tandíj elengedésért folyamodhatnak. A *folyamodványt* — bélyeg nélkül — a *kecskeméti róm. kath. egyházközséghez kell címezni*; mellékelni kell hozzá a folyó évről kiállított szegénységi bizonyítványt s az így felszerelt folyamodványt legkésőbb szeptember 25-ig a főgimnázium igazgatóságánál kell benyújtani.

Később folyamodni nem lehet!

Ha a tandijfizetés alól fölmentett tanuló az első félév végével akár csak egy tantárgyból is elégtelen tanjegyet kap, vagy viselete nem megfelelő, tandijmentességét elveszti és a második félévi tandijat köteles megfizetni.

Azon tanulónak, ki a tanév végén egy, bármely tantárgyból elégtelen osztályzatot kapott, a tanári testület megengedheti, hogy a következő tanév kezdetén (augusztus 30-ikán) javító vizsgálatot tehessen.

A ki két tantárgyból kapott elégtelen osztályzatot, annak egy koronás bélyeggel ellátott és a Budapest-vidéki tankerület kir. főigazgatóságához címzett folyamodványt kell benyújtani, legkésőbb július hó 6-ig, a főgimnázium igazgatójánál.

A ki kettőnél több tantárgyból kapott elégtelen osztályzatot, javító vizsgálatra egyáltalában nem bocsátható.

Bukott ismétlő tanuló középiskolába többé nem járhat.

Javító- és pótló vizsgálatot csak azon intézetben lehet tenni, amelyben az illető tanuló az elégtelen osztályzatot kapta, vagy a vizsgálatot fontos okból, pl. betegség miatt volt kénytelen elmulasztani.

A szeptemberi javító- és pótló érettségiekre a jelentkezés augusztus 15-ikéig tart; ez időre az illetők irományaikat a főgimnázium igazgatójánál benyújtani tartoznak.

A beiratások alkalmával a vidéki szülők vagy gyámok tartoznak oly helyettest bemutatni, kire gyermekök vagy gyámoltjuk gondos felügyeletét átruházzák.

Kecskemét, 1904. június 29.

Dr. Tóth György

főgimn. igazgató.

AZ 1904—905. TANÉVBEN HASZNÁLANDÓ TANKÖNYVEK

JEGYZÉKE.

I. osztály.

- Kis Katekizmus XLIII. k. Budapest, 1896.
Andor—Szabó: Magyar nyelvtan, mondat-tani alapon. Bpest, 1903.
Andor—Szabó: Magyar olvasókönyv I. rész. Bpest, 1904.
Pirchala I.: Latin nyelvtan. Pozsony, 1901.
 „ Latin olv. és gyakorlókönyv I. r. Pozsony, 1901.
Kőrösi A.: Földrajz. Bpest, 1900.
Ormándy M.: Természetrész. Bpest, 1900.
Lutter N.: Közönséges számtan. Bpest, 1896.
Gerevich M.: Rajzoló geometria I. r. Bpest, 1899.
Szepesi I.: Imák és énekek.
 Segédkönyv:
Kogutowitz: Iskolai térkép.

II. osztály.

- Adjutus Secundus: Az ó-szövetségi bibliai történetek magyarázata I. r. Szatmár, 1901.
Szinnyei J.: Iskolai magyar nyelvtan II. r. Bpest, 1901.
Balogh P.: Magyar olvasókönyv II. r. Bpest, 1899.
Pirchala I.: Latin nyelvtan. Pozsony, 1901.
 „ Latin olv. és gyakorlókönyv I. r. Pozsony, 1901.
Kőrösi A.: Földrajz II. r. Bpest, 1900.
Ormándy M.: Természetrész II. r. Bpest, 1900.
Lutter N.: Közönséges számtan. Bpest, 1896.
(Gerevich M.): Rajzoló geometria II. r. Bpest, 1899.)
Szepesi I.: Imák és énekek.
 Segédkönyv:
Kogutowitz: Iskolai térkép.

III. osztály.

- Adjutus Secundus: Az új-szövetségi bibliai történetek magyarázata II. r. Szatmár, 1902.
Szinnyei J.: Rendszeres magyar nyelvtan. Bpest, 1900.
Szinnyei J.: Magyar olvasókönyv III. rész. Bpest, 1900.
Albrecht J.: Német nyelvtan. Pozsony, 1900.
 „ Német olvasókönyv I. r. Pozsony, 1900.
Pirchala I.: Latin nyelvtan. Pozsony, 1901.
 „ Latin olvasókönyv a III. és IV. oszt. számára I—II. k. Pozsony, 1900.
Varga O.: A magyarok története és Magyarország a jelenben. Budapest, 1900.
Kőrösi A.: Földrajz II—III. r. Bpest, 1900.
Vörös Cyrill: A fizikai és math. földrajz elemei. Bpest, 1902.
Lutter N.: Közönséges számtan. Bpest, 1896.
(Gerevich M.): Rajzoló geometria III. rész. Bpest, 1900.)
Szepesi I.: Imák és énekek.
 Segédkönyvek:
Schmidt J.: Latin-magyar és Magyar-latin szótár I—II. k. Bpest, 1901.
Kelemen B.: Német-magyar és magyar-német szótár. Bpest, 1900.
Kogutowitz: 10 térkép a magyarok történetéről.
 „ Iskolai térkép.

IV. osztály.

- Szulik J.**: A kath. egyház szertartásai. Eger.
Lehr A.: Arany Toldija XII. k. Bpest.
Bartha—Prónai: Stiliztika. Bpest, 1905.
Pirchala I.: Latin nyelvtan. Pozsony, 1901.
 „ Latin olvasókönyv a III. és IV. oszt. számára I—II. k. Pozsony, 1900.

Albrecht J.: Német nyelvtan. Pozsony, 1900.
 „ Német olvasókönyv II. r. Pozsony, 1900.

Varga O.: A magyarok története II. r. Bpest, 1901.

Pinter P.: Növénytan. Bpest, 1902.

Borosay D.: Algebra a középiskolák számára. Bpest, 1901.

(Gerevich M.): Rajzoló geometria IV. rész. Bpest, 1900.)

Szepesi I.: Imák és énekek.

Segédkönyvek:

Mint a III. osztályban.

V. osztály.

Titz A.: Katholikus hittan a középiskolák V. oszt. számára III. k. Bpest, 1904. (Új.)

Bartha-Prónai: Retorika. Bpest, 1904.

Albrecht J.: Német nyelvtan. Pozsony, 1900.
 „ Német olvasókönyv I. r. II. kiad. Bpest, 1902.

Kapossy L.: Ciceronis pro A. L. Archia poeta. (J. T. 61.) Bpest, 1899.

Schambach Gy.: Cic. de imp. Gnaei Pompei. (J. T. 27.) Bpest, 1901.

Csengeri J.: Ovidius-szemelvények. (J. T. 64.) Bpest, 1900.

Maywald J.: Görög nyelvtan IV. kiad.

„ Görög gyakorló és olv. könyv az V. oszt. számára.

Szölgvény J.: Világtörténelem I. r. Bpest, 1902.

Pinter P.: Állattan. Bpest, 1903.

Lutter-Éberling: Algebra XII. kiad. Bpest, 1900.

A mérten behozatala szeptemberben dől el.

Szepesi I.: Imák és énekek.

Segédkönyvek:

Molnár S.: Latin stilusgyakorlatok. Baja, 1902.

Horváth B.: Római régiségek III. kiad. Bpest, 1900.

Schmidt J.: Latin-magyar és magyar-latin szótár I—II. Bpest, 1901.

Kelemen B.: Német-magyar és magyar-német szótár. Bpest, 1900.

Jausz: Történelmi atlasz.

Sebestyén K.: Irodalomtörténet. Bpest, 1903.

VI. osztály.

Titz A.: Kath. vallás tan II. rész. Bpest, 1898.

Pinter-Erdélyi: Poetika és olvasókönyv. Bpest, 1895.

Szemák I.: Német nyelvtan II. r.

Albrecht: Német olvasókönyv II. r. II. k. VI. oszt. számára. Bpest, 1903.

Dávid I.: T. Livii ab urbe condita libr. I—IV. Bpest, 1899.

Pirchala I.: P. Vergilii M. Aeneidos libri I—VI. Bpest, 1895.

Maywald J.: Görög nyelvtan IV. kiad.

„ Görög gyakorló és olv. könyv II. r., III. kiad. Bpest.

Szölgvényi J.: Világtörténelem II. r. Bpest, 1902.

Pinter P.: Ásványtan. Bpest, 1903.

Lutter-Éberling: Algebra XII. kiad. Bpest, 1900.

Lutter N.: Mértan VIII. kiad. Bpest, 1901.

Szepesi: Imák és énekek.

Segédkönyvek:

Az V. oszt. segédkönyvein kívül:

Pirchala I.: Jegyz. Verg. Aeneishez. Bpest, 1882.

Lutter M.: Szorszámú táblák II. kiad. Bpest, 1892.

VII. osztály.

Titz A.: Kath. erkölestan III. r. Bpest, 1899.

Beöthy Zs.: A magyar nemz. irod. történeti ismertetése I. köt. 1900.

Szinnyei J.: A magyar nyelv III. kiad. Bpest, 1899.

Bartal-Malmosi: C. Sallusti Cr. libri de coniuratione Cat. et de bello Jugurthino. Bpest, 1881.

Ince J.: Cicero in Verrem. Bpest, 1902.

Pirchala I.: P. Vergilii M. Aeneidos libri VI—XII. Bpest, 1895.

Szemák I.: Német nyelvtan II. r.

„ Német olvasókönyv III. r.

Heinrich: Wilh Im Tell. Bpest. (J. J. T.)

Weber: Herm. u. Dorothea. Budapest, 1903. (J. J. T.)

Geréb J.: Görög prózai szemelvények Herodotos, Xenophon és Platon irataiból. Bpest, 1897.

- Csengeri J.:** Homeros Iliasa. Bpest, 1898.
 „ Homerosi realiak. Bpest, 1903.
Szölgvény J.: Világtörténelem III. r. Bpest, 1903.
Vörös Cyrill: Kísérleti természettan. Bpest, 1901.
Lutter N.: Betűszám tan XII. kiad.
 „ Mértan VIII. kiad.
Szepesi: Imák és énekek.
 Segédkönyvek:
 Mint a VI. osztályban.
Albrecht: A német irod. rövid vázlata. Pozsony. (Tud. Zsebkönyvt. 83.)

VIII. osztály.

- Titz A.:** Kath. vallás tan IV. r. Bpest, 1899.
Beöthy Zs.: A magyar nemz. irod. tört. ismertetése II. k. Bpest, 1900.
Szemák I.: Német nyelvtan II. r. Bpest, 1896.
 „ Német mondattan.
 „ Német olvasókönyv IV. r., IV. kiad.
Heinrich: Goethe Iphigeniája.
Csengeri J.: De officiis. Libri tres. Bpest, 1892.
Dávid—Pozder: Tacitus műveiből való szemelvények II. kiad. 1901.
Bartal—Malmosi: Qu. Horatii Fl. opera. Vol. I—II. Bpest, 1894.
Csengeri J.: Homeros Odysseiája II. kiad. Bpest, 1898.

- Csengeri J.:** Homerosi realiak. Bpest, 1903.
Geréb J.: Görög prózai szemelvények Herodotos, Xenophon és Platon irataiból. Bpest, 1897.

- A történelem behozatala szeptemberben dől el.
Lutter N.: Betűszám tan XII. kiad.
 „ Szorszámi táblák XII. kiad.
 „ Mértan.

- Vöröss Cyrill:** Kísérleti természettan. Bpest, 1901.
Szitnyai E.: Lélektan és logika. Bpest, 1902.
Szepesi: Imák és énekek.

Segédkönyvek:

- Horváth B.:** Római régiségek III. kiadás. Bpest, 1900.
Lutter N.: Szorszámi táblák II. kiad. Bpest, 1892.

Görögpótló tankönyvek:

- Badics F.:** Magyar irod. olvasókönyv IV. r. Bpest, 1903.
Földi J. dr.: Szemelvények Platonból. Bpest, 1904.
Morvay—Gerecze: A képzőművészetek története.
Márton I.: A görög irod. története. Pozsony, 1900.

TARTALOM.

A főgimnázium ünnepe	III—XI
I. a) Bánk mint férj	1—15
I. b) Menechmus. (Plautus Menaechmi-jének átdolgozása.) Iskolai vigjáték 3 felvonásban	17—34
II. Tanári kar	35—37
III. Előadott tananyag, tankönyvek	38—52
IV. Írásbeli feladatok	52—54
V. A főgimn. története az 1903—904. tanévben	55—61
VI. A főgimnázium külső viszonyai	61—62
VII. Könyv- és szertárak	62—66
VIII. Önképző-kör	67—69
IX. Gyorsíró-kör	69—70
X. Segélyező-egyesület	70
XI. Jegyzőkönyv a pályázatokról	71—75
XII. Ösztöndíjak, jutalmak, segélyezések	76—78
XIII. A tanulók érdemsorozata	79—89
XIV. Statisztikai táblázatok	90—92
XV. Értesítés az 1904—905. tanévre	93—94

Az 1904/905. tanévben használandó tankönyvek jegyzéke.

